

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA



DIPLOMOVÁ PRÁCE

2017

Bc. Jaroslav Bačovský

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií



DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Jaroslav Bačovský

Profesní vzdělávání v rámci Policie České republiky se zaměřením na kriminalisticko-technickou činnost

Olomouc 2017

Vedoucí práce: Doc. PaedDr. Marcela Musilová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a použil pouze uvedenou literaturu a internetové zdroje. Souhlasím, aby tato práce byla uložena na Univerzitě Palackého v Olomouci v knihovně Pedagogické fakulty a zpřístupněna ke studijním účelům.

V Olomouci dne 12. 4. 2017

.....

Bc. Jaroslav Bačovský

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval především mé rodině za trpělivost a všem lidem, kteří mi pomohli k vypracování mé diplomové práce cennými radami, přičemž největší díky patří vedoucí práce Doc. PaedDr. Marcele Musilové, Ph.D

.....

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. JAROSLAV BAČOVSKÝ
Katedra:	KPS - Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Doc. PaedDr. Marcela Musilová, Ph. D.
Rok obhajoby:	2017

Název práce:	Profesní vzdělávání v rámci Policie České republiky se zaměřením na kriminalisticko-technickou činnost
Název v angličtině:	Professional Education within the Police of the Czech Republic with a Focus on Criminalistic-Technical Activity
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá profesním vzděláváním pracovníků Policie ČR, především je zaměřena na vzdělávání kriminalistických techniků. Je rozdělena do dvou částí - teoretické a praktické. Cílem teoretické části práce je stručně představit jednotlivé služby Policie ČR, podrobněji přiblížit specifickou činnost kriminalistického technika a seznámit s profesním vzděláváním v rámci policie. Cílem praktické části je vytvoření uceleného obrazu o současném systému vzdělávání kriminalistických techniků, a to především z pohledu jejich potřeb.
Klíčová slova:	Policie ČR, kriminalistika, kriminalistický technik, vzdělávání dospělých, profesní vzdělávání, vzdělávání kriminalistických techniků.
Anotace v angličtině:	The thesis deals with professional education of the Police of the Czech Republic, primarily it is focused on education of criminalistics technicians. It is divided into two parts - a theoretical and practical. The aim of theoretical part of the thesis is to briefly introduce each service of the Police of the Czech Republic, to describe a specific activity of criminalistics technician and to become familiar with the professional education within the police. The aim of practical part is to create a comprehensive picture of the current education system of criminalistic technicians, primarily from the perspective of their needs.
Klíčová slova v angličtině:	The Police of the Czech Republic, Criminalistics, Criminalistic Technician, Adult Education, Professional Education, Education of Criminalistics Technicians.

Přílohy vázané v práci:	č. 1: Organizační struktura Policie ČR. č. 2: Dotazník <i>Vzdělávání kriminalistických techniků PČR</i> . č. 3: Daktyloskopická karta.
Rozsah práce:	110 s. + 7 s. příloh
Jazyk práce:	CZ

Obsah

Úvod.....	7
TEORETICKÁ ČÁST	9
1 Policie České republiky	10
1.1 Organizace a řízení Policie ČR	11
1.2 Služby Policie ČR	13
1.2.1 Služba pořádkové policie.....	13
1.2.2 Služba dopravní policie	15
1.2.3 Služba pro zbraně a bezpečnostní materiál.....	15
1.2.4 Služba cizinecké policie.....	16
1.2.5 Letecká služba.....	17
1.2.6 Pyrotechnická služba	18
1.2.7 Ochranná služba.....	19
1.2.8 Služba kriminální policie a vyšetřování.....	19
2 Kriminálně-technická činnost v rámci Policie ČR	21
2.1 Kriminální věda jako vědní obor.....	22
2.2 Kriminální stopa	26
2.3 Kriminální technika	30
2.4 Kriminální technik Policie ČR	31
2.5 Činnosti kriminálně-technického technika Policie ČR	33
2.5.1 Ohledání místa činu	34
2.5.2 Vyhledávání a zajišťování kriminálních stop.....	36
2.5.3 Kriminální dokumentace	39
2.5.4 Kriminální identifikační úkony	42
2.6 Nejčastější stopy v praxi kriminálně-technického technika.....	45
3 Andragogika a vzdělávání dospělých.....	50
3.1 Andragogika jako vědecká disciplína	50
3.2 Základní pojmy andragogiky	51
3.3 Celoživotní vzdělávání.....	53
3.4 Celoživotní učení	55

4	Celoživotní vzdělávání pracovníků Policie České republiky	57
4.1	Vzdělávací subjekty Policie České republiky	58
4.1.1	Vzdělávací subjekty Ministerstva vnitra.....	59
4.1.2	Výkonné vzdělávací subjekty Policie ČR.....	61
4.1.3	Mimorezortní subjekty.....	63
4.2	Kvalifikační příprava	63
4.3	Další odborná příprava	64
5	Vzdělávání kriminalistických techniků v rámci Policie České republiky.....	66
5.1	Kriminalisticko-technická odborná příprava.....	66
5.2	Kriminalisticko-technický studijní pobyt	68
5.3	Kvalifikační kurz – Kriminalistický technik.....	69
5.4	Kriminalisticko-technická prodloužení	71
5.4.1	Kurz zajišťování daktyloskopických stop.....	72
5.4.2	Kurz kriminalistické odorologie – problematika pachových stop	73
5.4.3	Kurz částice GSR versus zplodiny výstřelu.....	74
5.4.4	Kurz zajišťování nekrofágního hmyzu	75
5.5	Další vzdělávání kriminalistických techniků	75
	PRAKTICKÁ ČÁST.....	77
6	Osobní pohled na systém vzdělávání kriminalistických techniků.....	78
7	Výzkumné šetření.....	80
7.1	Použitý dotazník.....	81
7.2	Výsledky dotazníkového šetření a jejich interpretace.....	82
7.3	Ověření stanovených hypotéz	97
7.4	Závěry plynoucí z dotazníkového šetření	100
8	Návrhy na úpravy v systému vzdělávání kriminalistických techniků	101
	Závěr.....	103
	Seznam zdrojů.....	104
	Seznam použitých zkratk	109
	Seznam příloh	110

Úvod

Technický pokrok v posledních desetiletích přinášející nejen mnohé nové moderní přístroje, ale také nové postupy a technologie, zapříčinil výrazné změny v pracovních činnostech mnoha různých odvětví, což se samozřejmě týká i zaměstnanců Policie ČR. Požadavky na co nejvyšší stupeň profesionality policistů spolu se snahou o využívání té nejmodernější techniky s sebou přináší potřebu existence dobře propracovaného systému profesního vzdělávání všech policistů.

Všichni příslušníci Policie České republiky, kteří podléhají služebnímu poměru, jsou zařazeni na určité místo svého služebního působiště. Aby vůbec mohli být na toto místo ustanoveni, musí splňovat podmínky uvedené v zákoně č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Ihned po přijetí do služebního poměru začíná pro příslušníka Policie ČR povinnost vzdělávat se, přičemž toto vzdělávání různorodého charakteru jej doprovází po celou jeho kariérní dráhu. Z tohoto pohledu je zcela namístě mluvit o celoživotním vzdělávání příslušníků Policie ČR.

Tato problematika byla dlouhou dobu dle mého názoru poněkud opomíjena a vzdělávací systém policistů byl proto poněkud nepřehledný. V roce 2008 byla v rámci reformy Policie ČR zpracována *Koncepce celoživotního vzdělávání příslušníků Policie České republiky*, jejímž cílem je snaha o vytvoření funkčního uceleného systému celoživotního vzdělávání policistů.

V předkládané diplomové práci se budu zabývat profesním vzděláváním pracovníků Policie ČR, přičemž se zaměřím především na vzdělávání kriminalistických techniků, neboť sám tuto profesi aktivně vykonávám v rámci Policie ČR takřka sedm let. Stejně jako každý příslušník policie má i kriminalistický technik povinnost vzdělávat se a absolvovat předepsané kurzy, školení a studijní pobyty, neboť je to nezbytné pro výkon jeho profese. Základním kamenem pro jeho výkon je úspěšné absolvování základního kvalifikačního kurzu. Následují další rozličné kvalifikační kurzy, které prohlubují jeho odbornou způsobilost kompetence pro výkon služby. Aby vzdělávání kriminalistických techniků ve výukových kurzech probíhalo co možná nejefektivněji a získané vědomosti a praktické dovednosti byly plně zúročeny, je zapotřebí, aby bylo při výuce využito nejmodernějších technických a didaktických prostředků. Vzhledem k neustálým změnám a inovacím v této oblasti se pokusím podat

objektivní a ucelený obraz současného stavu, nastínit jeho silné i slabé stránky a poukázat na některé jeho nedostatky.

Práce je rozdělena do dvou částí – teoretické a praktické. Teoretická část je tematicky rozdělena do čtyř základních celků. První celek je věnován Policii ČR, nalezneme zde základní informace o této organizaci a popis jednotlivých služeb, které poskytuje. Druhá kapitola se zaměřuje na bližší představení kriminalistiky a práce kriminalistického technika PČR. Předposlední celek stručně přibližuje problematiku vzdělávání dospělých a v poslední čtvrté kapitole se podrobněji zabývá problematikou vzdělávání pracovníků Policie ČR, zejména vzděláváním kriminalistických techniků PČR. V teoretické části práce se především snažím objasnit čtenáři základní pojmy související s danou problematikou, neboť jejich pochopení je hlavním východiskem pro práci s navazující praktickou částí.

Praktická část je věnována zmapování a zhodnocení současného stavu vzdělávání kriminalistických techniků PČR, a to především prostřednictvím dotazníku určeného těmto pracovníkům. Součástí praktické části je samozřejmě vyhodnocení tohoto dotazníku, ověření hypotéz a formulace závěrů plynoucích ze zjištěných skutečností. Na jejich základě pak budou nastíněny možné úpravy koncepce vzdělávání kriminalistických techniků PČR do budoucna.

Hlavním cílem teoretické části práce je seznámit čtenáře s Policií ČR a jejími službami, s činností kriminalistického technika PČR a s profesním vzděláváním v rámci policie. Hlavním cílem praktické části je vytvoření uceleného obrazu o současném systému vzdělávání kriminalistických techniků zejména z pohledu těchto pracovníků.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Policie České republiky

Policie České republiky (dále jen Policie ČR) vznikla dne 15. července 1991 z českých složek Sboru národní bezpečnosti na základě zákona č. 283/1991 Sb. o Policii České republiky, na němž se o necelý měsíc dříve (21. června 1991) usnesla Česká národní rada.

Vedle Policie ČR se o policejní úkoly v Československu staraly také další dva sbory, a to Policejní sbor Slovenské republiky (vznikl ze slovenských složek Sboru národní bezpečnosti podle zákona č. 204/1991 Sb., o Policajnom zbore Slovenskej republiky) a Federální policejní sbor (byl vytvořen sloučením Sboru národní bezpečnosti a Pohraniční stráže na základě zákona č. 333/1991 Sb., o Federálním policejním sboru a Sboru hradní policie).

V lednu 1993 došlo k rozdělení Československa a Policie ČR převzala agendu zrušeného Federálního policejního sboru. Následujících patnáct let probíhaly v rámci policie různé reformy, měnila se její struktura, její úkoly, personální zabezpečení, technické vybavení i výstroj. Během devadesátých let 20. století došlo také k částečnému zcivilnění policie. Tato reorganizace a rekodifikace byla završena přijetím nového zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, na němž se usnesl dne 17. července 2008 Parlament České republiky. V platnost vešel dne 1. ledna 2009.

Výše uvedený zákon definuje Policii ČR jako jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor působící na území České republiky, který slouží veřejnosti a plní následující úkoly:

- chrání bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek,
- předchází trestné činnosti,
- plní úkoly podle trestního řádu,
- plní úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropské unie nebo mezinárodními smlouvami.

Ve zvláštních případech může Policie ČR působit i v zahraničí, a to v případech, že je na dané místo povolána základě mezinárodních smluv či zvláštního zákona.

1.1 Organizace a řízení Policie ČR

Policie ČR je podřízena ministerstvu vnitra, které vytváří podmínky pro plnění svěřených úkolů. Samotné ministerstvo spíše usměrňuje činnost policie (prostřednictvím vyhlášek, nařízení či pokynů), řídí ji Policejní prezidium České republiky, které sídlí v Praze. Mezi hlavní činnosti policejního prezidia patří zejména určování cílů rozvoje policie, utváření koncepce organizace a řízení policie, stanovování úkolů pro jednotlivé služby, analyzování a kontrolování činnosti policie a utváření podmínek policejním útvarům pro plnění jejich úkolů.

V čele policejního prezidia stojí policejní prezident, jenž je jmenován do funkce ministrem vnitra se souhlasem Vlády ČR. V současné době je policejním prezidentem genmjr. Mgr. Bc. Tomáš Tuhý, kterého do funkce jmenoval dne 12. dubna 2014 ministr vnitra Milan Chovanec.

Za činnost policie tedy odpovídá ministroví vnitra policejní prezident. Tomuto jsou přímo podřízeni tři náměstkové – první náměstek, náměstek pro Službu kriminální policie a vyšetřování a náměstek pro ekonomiku. Policejnímu prezidiu jsou dále pak podřízeny útvary s celostátní působností a krajská ředitelství policie. Tyto jednotlivé organizační články policejního prezidia jsou rozděleny mezi policejního prezidenta a jednotlivé náměstky. Schematické znázornění tohoto rozdělení můžeme nalézt v pokynu policejního prezidenta č. 220/2016, upravená verze je přiložena na konci této práce v příloze č. 1.

Útvary s celostátní působností plní vysoce specializované úkoly v rámci celého území České republiky, zřizuje je ministr vnitra na návrh policejního prezidenta. Na počátku měla policie pouze jeden celorepublikový útvar (Úřad pro vyšetřování pro ČR), v průběhu devadesátých let 20. století však postupně vznikaly další útvary, v současné době existuje těchto 13 útvarů: Letecká služba, Ochranná služba Policie ČR, Ředitelství služby cizinecké policie, Útvar pro ochranu prezidenta ČR, Pyrotechnická služba, Útvar policejního vzdělávání a služební přípravy, Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování, Národní centrála proti organizovanému zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování, Útvar speciálních činností Služby kriminální policie a vyšetřování, Útvar zvláštních činností Služby kriminální policie a vyšetřování, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu Služby kriminální policie a vyšetřování, Kriminalistický ústav Praha a Útvar rychlého nasazení.

V čele každého celorepublikového útvaru stojí ředitel, kterého jmenuje a odvolává policejní prezidium.

Krajská ředitelství policie (dále KŘP) jsou zřízena zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, tento zřizuje 14 krajských ředitelství. Jejich územní obvody jsou shodné s územními obvody vyšších územních samosprávných celků, tedy:

- KŘP hlavního města Prahy,
- KŘP Středočeského kraje,
- KŘP Jihočeského kraje,
- KŘP Plzeňského kraje,
- KŘP Karlovarského kraje,
- KŘP Ústeckého kraje,
- KŘP Libereckého kraje,
- KŘP Královéhradeckého kraje,
- KŘP Pardubického kraje,
- KŘP kraje Vysočina,
- KŘP Jihomoravského kraje,
- KŘP Olomouckého kraje,
- KŘP Moravskoslezského kraje,
- KŘP Zlínského kraje.

KŘP jsou samostatné organizační složky hospodařící s přidělenými finančními prostředky ze státního rozpočtu. Tato ředitelství působící na vymezeném teritoriu. V jejich rámci působí další útvary, které zřizuje na návrh ředitele krajského ředitelství policejní prezident. Jedná se o územní odbory, městská ředitelství v Brně, Plzni a Ostravě a čtyři obvodní ředitelství v Praze. Tyto odbory a ředitelství obsahují pak dále jednotlivá obvodní a místní oddělení.

1.2 Služby Policie ČR

Na základě zákona č. 283/1991 Sb. se při svém vzniku dělila policie na služby. V §3 odst. 3 výše zmiňovaného zákona jsou vyjmenovány tyto: služba pořádkové policie, služba kriminální policie a vyšetřování, služba dopravní policie, služba správních činností, ochranná služba, služba cizinecké policie, služba rychlého nasazení, služba železniční policie a letecká služba. V průběhu následujících let došlo k několika změnám, některé služby nově vznikaly (např. pyrotechnická služba, kriminalisticko-technická a znalecká služba, služba rychlého nasazení), některé naopak zanikaly (např. služba železniční policie) nebo byly přejmenovány (např. správní služba na službu pro zbraně a bezpečnostní materiál). Nový zákon o Policii ČR č. 273/2008 Sb. již tento výčet neobsahuje, lze jej však nalézt ve vnitřním předpisu policie.

1.2.1 Služba pořádkové policie

Služba pořádkové policie je spjata s Policií ČR od samého počátku, představuje jeden z jejích základních pilířů. Jedná se o nejuniverzálnější službu z pohledu obsahu činnosti v rámci policie, a také o službu nejpočetnější, zajišťuje ji okolo 18 000 policistů. Její činnost řídí na nejvyšší úrovni ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky, které je v působnosti prvního náměstka policejního prezidenta. Toto ředitelství se člení na následující tři odbory: odbor metodiky, koordinace a podpory výkonu služby, odbor služební kynologie a hipologie a odbor speciálních potápěčských činností a výcviku. Na nižší úrovni vykonávají řízení odbory služby pořádkové policie na krajských ředitelstvích policie jednotlivých krajů a územní odbory v místech bývalých okresních ředitelství.

Přímý výkon služby pořádkové policie zajišťují obvodní (či místní) oddělení policie, která jsou zřízena vždy pro několik obcí či určitou část města. Tato oddělení vykonávají svou činnost nepřetržitou dozorčí službou, obchůzkovou a hlídkovou službou, procesní a preventivní činností v těchto oblastech: ochrana bezpečnosti osob a majetku, zajišťování veřejného pořádku, boj proti kriminalitě, přijímaná a prošetřování oznámení osob, plnění úkolů v trestním, přestupkovém a správním řízení, dohled nad bezpečností a plynulostí silničního provozu (PČR. Odbor metodiky, koordinace a podpory výkonu služby 2017).

Významnou součástí služby pořádkové policie představuje služební kynologie (výcvik psů a psovodů) a hipologie (výcvik koní a jezdců). Služební koně s jezdci jsou využívány jednak k vykonávání hlídkové služby v těžko přístupných či ekologicky citlivých oblastech, a pak také k zajišťování bezpečnosti osob a majetku při konání nejrůznějších akcí, při nichž hrozí riziko hromadných výtržností. Policie ČR využívá v současnosti okolo 700 služebních psů, k jejich výcviku slouží tři výcviková střediska – Býchory, Dobrotice a Plzeň – Bílá Hora. Služební psi se využívají k nejrůznějším účelům, jako je například pátrání po osobách či věcech, vyhledávání drog, vyhledávání zbraní, střeliva či výbušnin, vyhledávání lidských ostatků či pachová identifikace osob.

Na plnění úkolů pořádkové služby se podílejí kromě výše zmiňovaného také další jednotky a oddělení:

- pořádkové jednotky – jsou vybaveny speciální výstrojí a výzbrojí, plní zvláštní úkoly při ochraně bezpečnosti osob a majetku a spolupůsobí při zajišťování veřejného pořádku (rizikové demonstrace, průvody, sportovní akce),
- antikonfliktní týmy – snaží se předcházet protiprávnímu jednání účastníků rizikových akcí prostřednictvím bezprostřední komunikace,
- zásahové jednotky – zakročují proti nebezpečným pachatelům závažných trestných činů (teroristé, únosci apod.), plní úkoly související s ochranou objektů a přepravou nebezpečných věcí či cenností,
- poříční oddělení – chrání veřejný pořádek a zajišťují ochranu osob či majetku na významných vodních plochách a vodních tocích,
- železniční oddělení – zaměřuje se na dopravu cestujících a přepravu nákladů po železnici, doprovázejí vlakové soupravy přepravující rizikové skupiny osob,
- oddělení METRO – chrání veřejný pořádek ve stanicích a vlcích pražského metra,
- pohotovostní a eskortní oddělení – zajišťuje ostrahu policejních cel a provádí eskorty osob omezených na svobodě,
- oddělení speciálních potápěčských činností - zaměřuje se na pátrání pod vodou po obětech trestných činů či obětech vlastní neopatrnosti (po utonulých či pohřešovaných osobách), dále na pátrání po věcech pocházejících z trestné činnosti a podílejí se na odstraňování následků havárií a přírodních katastrof a na pomoci při záchraně tonoucích.

1.2.2 Služba dopravní policie

Služba dopravní policie tvoří spolu s pořádkovou a kriminální službou trojici klasických policejních služeb. Její činnost řídí ředitelství služby dopravní policie, které spadá pod prvního náměstka policejního prezidenta.

S činnostmi dopravních policistů se každodenně setkávají všichni účastníci silničního provozu, mezi její hlavní úkoly patří dohled na bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích, kontrola dodržování podmínek provozování silniční dopravy, šetření dopravních nehod a v neposlední řadě také dopravně inženýrské činnosti. V rámci těchto úkolů provádí dopravní policie tyto konkrétní činnosti, jejímž hlavním cílem je snížení dopravních nehod: organizování či přímé řízení provozu na pozemních komunikacích, dohlížení na technický stav a na dodržování hmotnostních limitů vozidel, doprovod při přepravě nebezpečných věcí či nadměrných nákladů, kontrola dodržování bezpečnostních přestávek řidičů nákladních aut a autobusů, řešení dopravních přestupků a šetření dopravních nehod.

Pro dohled na provozu na dálnici jsou zřízena dálniční oddělení. Kromě výše uváděných činností typických pro službu dopravní policie zajišťují dopravní policisté dálničních oddělení na svěřených úsecích veřejný pořádek a odhalují přestupky a trestné činy včetně těch, které nesouvisí se silničním provozem. Tyto úkoly jsou plněny nejen na dálnicích a vybraných komunikacích, ale i na jejich součástech a obslužných zařízeních.

1.2.3 Služba pro zbraně a bezpečnostní materiál

Služba pro zbraně a bezpečnostní materiál vznikla v roce 2009 reorganizací služby správní, vykonává státní správu v oblasti zbraní, střeliva a bezpečnostního materiálu. Její úkoly plní na policejním prezidiu ředitelství služby pro zbraně a bezpečnostní materiál, které se dále dělí na tři oddělení (metodiky, kontroly a správního řízení) a je v působnosti prvního náměstka policejního prezidenta. Každé krajské ředitelství policie má zřízen vlastní odbor této služby, ten je rozdělen na dvě oddělení – oddělení správního řízení a oddělení dohledu a dozoru. Na nižších úrovních

tato služba nepůsobí, je tedy značně centralizovaná. Její činnost přímo plyne ze dvou zákonů (PČR. Ředitelství služby pro zbraně a bezpečnostní materiál 2017):

- zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu – na jeho základě vykonává následující činnosti: vydává zbrojní průkazy, zbrojní licence a evropské zbrojní pasy, organizuje zkoušky odborné způsobilosti žadatelů o zbrojní průkaz, registruje zbraně, rozhoduje o jejich zajištění, vydává povolení k provozu střelnic na území České republiky a kontroluje jejich provoz, dohlíží na dodržování zákona o zbraních a vykonává dozor nad držiteli zbrojních licencí, podílí se na pátrání po pohřešovaných zbraních a po majitelích nalezených zbraní, vydává povolení k přepravě zbraní a střeliva podnikatelem v oboru zbraní a střeliva,
- zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě – na jeho základě vykonává tyto činnosti: dohlíží na nabývání, dovoz, vývoz a převoz výbušnin ve spolupráci s orgány státní báňské správy, zajišťuje výměnu informací o pohybu zbraní mezi členskými zeměmi Evropské unie.

1.2.4 Služba cizinecké policie

Služba cizinecké policie je přímým pokračovatelem služby cizinecké a pohraniční policie. Ke změně názvu a reorganizaci útvaru došlo na přelomu let 2007-2008 jako reakce na vstup České republiky do schengenského systému, neboť od tohoto okamžiku byla ukončena pravidelná ostraha státních hranic (může však být z bezpečnostních důvodů kdykoli dočasně obnovena). V čele cizinecké policie stojí ředitelství služby cizinecké policie, které je v působnosti prvního náměstka policejního prezidenta. Toto je metodickým orgánem pro jednotlivé odbory cizinecké policie krajských ředitelství, které jsou přímo řízeny ředitelem krajského ředitelství.

Činnost cizinecké policie plyne ze zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. Jedná se zejména o odhalování nelegální migrace, uplatňování represivních opatření vůči cizincům zdržujícím se nezákonně na území České republiky, vykonávání státní správy ve věcech povolování vstupu cizinců a povolování jejich pobytu v naší zemi (rozhodují o případném odepření vstupu či vyhoštění cizince), odhalování příhraniční kriminality a trestné činnosti související s překračováním státních hranic (jedná se zejména o pašování drog a nezákonný pohyb zboží přes státní hranici). Cizinecká policie plní také úkoly

vyplývající z mezinárodních smluv a právních předpisů Evropské unie a podílejí se na mezinárodní policejní spolupráci.

Významné úkoly plní cizinecká policie také na pracovištích, které se nacházejí na mezinárodních letištích. Zde kontroluje zejména zabezpečení letiště, odhalují protiprávní jednání, které by mohlo vést k ohrožení bezpečnosti letového provozu, a kontrolují vývoz a dovoz zbraní. V rámci těchto pracovišť je zřízena zvláštní jednotka specializovaná na doprovody letadel, která se pohybuje na rizikových trasách přímo na palubě letadel.

1.2.5 Letecká služba

Letecká služba Policie ČR vznikla v roce 1993 jako přímý pokračovatel činnosti Letecké služby Federálního policejního sboru, o rok později byl zřízen celostátní útvar nesoucí název Letecká služba. Ředitel tohoto útvaru je podřízen prvnímu náměstkovi policejního prezidenta.

Tato služba je provozovatelem vrtulníkové techniky (14 strojů) se speciálním policejním vybavením (světlometry, kamerový systém, termovce, brýle pro noční vidění, vyhledávací radiokompas), ale také se zásahovým, záchranným a sanitním vybavením (palubní jeřáb, záchranný koš, podvěsný hák, nákladová rampa, slaňovací hrazda). Posádky policejního letectva jsou připravováni i k letům za špatné viditelnosti či za špatných povětrnostních podmínek. Letecká podpora je zabezpečována nepřetržitou 24hodinovou pohotovostí vrtulníků a jejich posádek a to jednak z hlavní letecké základny v Praze – Ruzyni, a pak také z letecké základny v Brně – Tuřanech.

Policejní letectvo plní významnou roli v rámci integrovaného záchranného systému, spolupracuje s Hasičským záchranným sborem České republiky, s Horskou službou, ale také s krizovým štábem a Bezpečnostní radou státu.

Jmenujme alespoň některé hlavní činnosti letecké služby: podílení se na dopravním průzkumu a řízení dopravy, zapojení se do pátrání po pohřešovaných osobách či nebezpečných pachatelích, hledání důkazů a pořizování dokumentací při objasňování trestných činů, vzdušné řízení policejních akcí, pomoc při závažných dopravních nehodách, hašení velkých požárů, evakuace osob z oblastí postižených živelnou pohromou, přeprava záchranářů Horské služby na těžko dostupná místa či podílení se na letecké záchranné službě.

1.2.6 Pyrotechnická služba

Třebaže má pyrotechnická činnost na území České republiky bohatou historii (první pyrotechnická skupina byla zřízena při policejním ředitelství v Praze již v roce 1939), samostatný celostátní útvar Pyrotechnická služba vznikl v rámci Policie ČR až v roce 2009. Její ředitel je podřízen prvnímu náměstkovi policejního prezidenta. Specializovaná pracoviště této služby sídlí v Praze a v Olomouci, zde se nacházejí oddělení pyrotechnických výjezdů. V rámci ČR je zřízeno šest tzv. muničních expozitur, jedná se o Milovice, České Budějovice, Teplice, Brno, Frýdek-Místek a nově vzniklé pracoviště v Brdech. Mezi hlavní činnosti, které pyrotechnická služba vykonává, patří zejména tyto: zajišťování nálezů munice a její likvidace, prověřování podezřelých předmětů, vyhledávání a zneškodňování nástražných výbušných systémů, kriminalisticko-technická a znalecká činnost v oblasti kriminalistické pyrotechniky, státní dozor a kontrola na úseku munice, výbušnin a výbušných předmětů, pyrotechnická ochrana určených státních představitelů, zvláště významných objektů či zahraničních delegací (PČR. Pyrotechnická služba Policie České republiky 2017).

Dále se pyrotechnická služba podílí na tvorbě právních předpisů, které upravují výzkum, výrobu a používání výbušnin. Spolupracuje také se všemi složkami integrovaného záchranného systému, kdy provádí pyrotechnickou činnost při různých živelních pohromách či jiných mimořádných událostech a zabývá se také preventivní činností.

Práce policejního pyrotechnika je vysoce odborná, ale také riziková. Proto při své činnosti používá speciální ochranné oděvy, pomůcky a moderní technické prostředky na odpovídající úrovni a v neposlední řadě také psy speciálně vycvičené na vyhledávání výbušnin.

1.2.7 Ochranná služba

Veškerou ochrannou službu převzala Policie ČR dnem vzniku samostatné České republiky, od tohoto dne si také nese služba svůj název. V roce 2002 byla tato služba rozdělena na dva útvary – Útvar pro ochranu ústavních činitelů ochranné služby a Útvar pro ochranu prezidenta ČR ochranné služby. Ředitelé těchto celostátních útvarů jsou podřízeni prvnímu náměstkovi policejního prezidenta.

Ochranná služba policie zajišťuje trvalou ochranu hned několika významným osobám. Jedná se o prezidenta republiky a jeho manželku, o bývalého prezidenta republiky po skončení jeho funkčního období, dále o zahraniční návštěvy během jejich pobytu na území České republiky či o ústavní činitele státu stanovené vládou České republiky.

Policejní ochranná služba poskytuje chráněným osobám jednak osobní ochranu, dále také zajišťuje jejich bezpečnou přepravu a provádí veškerá bezpečnostní opatření v místech jejich pobytu a pohybu. Policisté mohou provádět v této souvislosti prohlídky osob, zavazadel, objektů či dopravních prostředků v prostoru, z něhož by bylo možné ohrozit chráněnou osobu.

Mezi další povinnosti ochranné služby patří také ochrana sídla prezidenta republiky (Pražský hrad a další objekty, v nichž prezident pobývá), ochrana objektů a prostor, které mají zvláštní význam pro vnitřní pořádek a bezpečnost státu, nebo kterým toto náleží na základě mezinárodních smluv (budovy parlamentu, úřadu vlády, ministerstev, rezidence velvyslanců apod.). Významným úkolem ochranné služby je také ochrana Českých korunovačních klenotů.

1.2.8 Služba kriminální policie a vyšetřování

Kriminální služba je stejně jako pořádková služba úzce spjata s Policií ČR již od jejího počátku a představuje další její základní pilíř. V roce 2002 došlo k sloučení kriminální a vyšetřovací služby a vznikla současné podoba služby kriminální policie a vyšetřování (SKPV). Činnost této služby řídí Úřad služby kriminální policie a vyšetřování, jehož ředitel zodpovídá náměstkovi policejního prezidenta pro SKPV. Tento úřad metodicky řídí, koordinuje a ovlivňuje činnost útvarů SKPV s celostátní působností, mezi které patří tyto:

- Národní protidrogová centrála SKPV,
- Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV,
- Národní centrála proti organizovanému zločinu SKPV,
- Útvar speciálních činností SKPV,
- Útvar zvláštních činností SKPV,
- Kriminalistický ústav Praha.

Hlavním úkolem policistů zařazených ve SKPV je odhalovat skutečnosti nasvědčující spáchání trestného činu (podle znaků popsanych v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník) a zjišťovat pachatele těchto trestných činů. Jsou povinni předcházet trestné činnosti, vyhledávat skrytou trestnou činnost a na základě vlastních poznatků či trestních oznámení a dalších podnětů prověřovat všechna podezření na spáchání trestného činu. Kriminalisté se specializují buď na obecnou kriminalitu (trestné činy proti životu a zdraví, proti majetku nebo proti svobodě a lidské důstojnosti), nebo na hospodářskou kriminalitu (trestné činy proti hospodářské kázni, daňové trestné činy apod.), a to buď na operativně pátrací činnost, nebo na samotný proces trestního řízení – vyšetřování. Při objasňování trestného činu opatřují kriminalisté potřebné podklady, zajišťují stopy a shromažďují nezbytná vysvětlení od fyzických či právnických osob, popř. i státních orgánů (jedná se o odborná vyjádření, znalecké posudky, ohledání věci a místa činu, pořizování zvukových a obrazových záznamů, apod.).

Při objasňování každého kriminálního případu pomáhá kriminalistům moderní kriminalistická technika a znalecké posudky z různých vědních oborů, z tohoto důvodu disponuje Policie ČR sítí pracovišť kriminalisticko-technické a znalecké služby. Jejich podrobnější popis a nástin jejich činnosti je obsahem následující kapitoly.

2 Kriminalisticko-technická činnost v rámci Policie ČR

V současné době v rámci Policie ČR funguje třístupňový systém kriminalisticko-technické a znalecké činnosti, který dokáže plně zabezpečit potřeby, které jsou na něj kladeny ze stran všech útvarů Policie ČR. Následující rozdělení názorně ukazuje, jaká pracoviště v této souvislosti rozlišujeme.

- Kriminalisticko-technická pracoviště v rámci Policie ČR:
 - Oddělení kriminalistické techniky územních odborů krajských ředitelství PČR (OKT),
 - Odbory kriminalistické techniky a expertiz krajských ředitelství PČR (OKTE),
 - Kriminalistický ústav Praha (KUP).
- Expertizní pracoviště v rámci Policie ČR:
 - Odbory kriminalistické techniky a expertiz krajských ředitelství PČR (OKTE),
 - Kriminalistický ústav Praha (KUP).

Prvním a zároveň základním článkem tvořící pomyslnou pyramidu kriminalisticko-technické činnosti v rámci Policie ČR jsou jednotlivá oddělení kriminalistické techniky služby kriminální policie a vyšetřování, které jsou situovány pod všechny územní odbory krajských ředitelství PČR. Oddělení musí disponovat moderními kriminalisticko-technickými prostředky a také dostatečným počtem kvalifikovaných pracovníků – kriminalistických techniků, kteří musí být schopni zabezpečit a uspokojit požadavky ze stran útvarů Policie ČR případně i jiných útvarů jako jsou např. Generální inspekce bezpečnostních sborů, celní správa apod.

Střední článek výše uvedeného systému tvoří odbory kriminalistické techniky a expertiz (OKTE), které spadají pod krajská ředitelství Policie ČR. Jako hlavní a nejdůležitější činnost, kterou se OKTE zabývá, můžeme označit znaleckou a kriminalisticko-technickou činnost, jejímž úkolem je zpracování odborných vyjádření nebo znaleckých posudků z oborů kriminalistiky pro potřeby orgánů Policie ČR a orgánů činných v trestním řízení. Expertizní činnost nebývá realizována pouze na pracovištích OKTE, ale i v rámci krajských výjezdů na místa mimořádných událostí nebo zvláště závažných trestných činů, kde je přítomnost výjezdové skupiny OKTE

vyžadována policejním orgánem. Experti na těchto místech působí buď jako odborní konzultanti nebo se přímo podílejí na vyhledávání a zajišťování kriminalisticky relevantních stop. Krom toho metodicky řídí a dohlíží na výkon kriminalisticko-technické činnosti v rámci krajské působnosti a periodicky pořádají pro kriminalistické techniky odborná školení IMZ (instrukčně-metodické zaměstnání) a poskytují odborné stáže na svých pracovištích.

Posledním a vrcholným článkem kriminalisticko-technických pracovišť Policie ČR je Kriminalistický ústav Praha (KUP), který je i zároveň gestorem znalecké a kriminalisticko-technické činnosti policie. Hlavním úkolem KUP je kriminalisticko-technická, znalecká a vědeckovýzkumná činnost prováděná na celorepublikové úrovni. Její podstatou je odborné zpracování zajištěných stop nebo předmětů, provádění kriminalistických identifikací objektů materiálního charakteru, zajišťování vzorků ze stop a předmětů mající vztah k trestné činnosti a zpracovávání odborných vyjádření nebo znaleckých posudků za využití kriminalisticko-technických prostředků a metod. Dalším a neméně důležitým úkolem KUP je kontrolní a metodickou-odborná činnost k podřízeným článkům což představují v našem případě odbory kriminalistické techniky a expertiz v rámci krajských ředitelství policie a také k oddělením kriminalistické techniky jednotlivých územních odborů na území celé republiky. Nelze opomenout ani fakt, že KUP zajišťuje vedení a provoz celostátních kriminalistických evidencí, statistik a sbírek (J. Aufart a L. Valerián 2011a).

2.1 Kriminalistika jako vědní obor

Kriminalistika představuje samostatný vědní obor, který objasňuje a zkoumá zákonitosti vzniku, zániku, vyhledávání, zajišťování, zkoumání a využívání kriminalisticky upotřebitelných stop, jiných soudních důkazů a kriminalisticky významných skutečností. Například V. Porada (2001, s. 10) definuje kriminalistiku jako „*nauku o poznávání trestných činů*“

Jedná se o poměrně mladou vědní disciplínu. Za počátek moderní kriminalistiky je považován rok 1879, kdy francouzský policejní úředník L. A. Bertillon přišel s metodou zvanou antropometrie (založená na proměrování jednotlivých částí lidského těla), čímž položil vědecké základy identifikačního zkoumání. Za zakladatele

tohoto vědního oboru je pak považován H. Gross, který se pokusil vybudovat nový, vědecký a hlavně přírodovědecko-technický základ pro kriminalistickou praxi. Jeho dílo *Příručka pro vyšetřující soudce (Handbuch Für Untersuchungsrichter)* vydané v roce 1893 bylo určeno jako první učebnice kriminalistické techniky. Z tohoto díla vychází i Československá kriminalistika, která se rozvíjí pod vlivem světové kriminalistiky a dosahuje srovnatelných výsledků jako ostatní zahraniční země.

Kriminalistickou vědu můžeme zařadit do skupiny věd zabývající se zločinností (společně s trestněprávní vědou, kriminologií, penologií a různorodými forenzními vědami jako jsou především soudní lékařství, soudní inženýrství, soudní psychologie a psychiatrie). Primárně kriminalistika zkoumá kriminalistickou stopu, dále pak zkoumá tyto objekty (J. Straus 2006, s. 7):

- trestné činy a jejich následky,
- pachatele trestných činů,
- činnost pachatelů trestných činů,
- činnost pracovníků policie, státních zastupitelstev a soudů,
- činnost znalců a znaleckých institucí,
- oběti trestných činů.

Přičemž kriminalistika zkoumá tyto objekty z vlastních hledisek, specifických okruhů zákonitostí, které nezkoumá žádná jiná vědní disciplína.

Specifický předmět kriminalistické vědy tvoří dva okruhy zákonitostí objektivního světa (Z. Konrád a kol. 2014):

- zákonitosti vzniku a zániku kriminalistických stop, jiných soudních důkazů a kriminalisticky relevantních informací,
- zákonitosti vyhledávání, zajišťování, zkoumání a využívání kriminalistických stop, jiných soudních důkazů kriminalisticky relevantních informací směřující k objektivnímu a rychlému odhalování, vyšetřování a prevenci trestných činů.

Jako vědecká disciplína je kriminalistika tvořena těmito třemi částmi (J. Musil a kol. 1998):

1. Úvod do kriminalistiky (nauka o vědě) – tvoří pouze malou část kriminalistické vědy, jsou zde popsány kategorie teoreticko-metodologického významu z hlediska celé

kriminalistiky: pojem a předmět kriminalistiky, historie kriminalistiky, systém kriminalistiky, postavení kriminalistiky, metody kriminalistiky a funkce kriminalistiky.

2. Obecná část kriminalistiky - metody a poznatky, které jsou obecně platné, bez ohledu na druh trestné činnosti. Má tři části: v první části je věnována pozornost relevantním znakům trestných činů, druhá část se zabývá stopami (tato představuje nejobsáhlejší pasáž obecné části kriminalistiky) a nakonec v třetí části jsou popsány metody odhalování, vyšetřování a prevence trestné činnosti, přičemž rozlišujeme:

- a. obecná metodologie kriminalistické praxe,
- b. technické a přírodovědné kriminalistické metody,
- c. taktické kriminalistické metody.

3. Zvláštní část kriminalistiky (metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestné činnosti) - zahrnuje poměrně stručnou část obecné metodiky s návazností na obsáhlý okruh jednotlivých metodiky odhalování a vyšetřování konkrétních trestných činů popřípadě skupin trestných činů.

Aby mohla kriminalistika zkoumat předmět svého poznání a zároveň vytvářet doporučení a metody pro kriminalistickou praxi, využívá k tomuto procesu svých metod. Z výše uvedeného hlediska lze tyto metody rozdělit na metody kriminalistické vědy a metody kriminalistické praktické činnosti, jež zahrnují vyhledávání, zajišťování, zkoumání a využívání kriminalistických stop případně jiných kriminalisticky relevantních informací. Metody kriminalistické vědy jsou rozděleny do tří skupin:

1. všeobecné poznávací metody – jsou v kriminalistice společně s jinými oblastmi vědeckého a praktického poznání. Jedná se například o metody jako je pozorování, popisování, měření, srovnávání, indukce, dedukce nebo způsoby logického myšlení.

2. metody převzaté z jiných vědních disciplín – tvoří skupinu metod poznání, které byly vytvořeny a jsou užívány v jiných vědních oblastech a bez přetváření své podstaty nacházejí své uplatnění i v kriminalistice. Povaha zkoumaných objektů však může ovlivnit aplikaci těchto metod. V kriminalistice jsou často využívány metody biologické, antropologické, matematické, fyzikální, chemické, sociologické apod.

3. specifické metody – tvoří takovou skupinu metod, kterou sama vytvořila kriminalistická teorie a která se využívá výhradně v oblasti kriminalistické vědy. Tyto metody jsou značně obecné a komplexní, protože musí zahrnout široký okruh zkoumaných objektů. Těmito specifickými metodami kriminalistické vědy rozumíme

zevšeobecnění poznatků z policejní, vyšetřovací a soudní praxe a tvůrčí aplikace a přetváření poznatků jiných vědních oborů.

Kriminalistická věda sleduje rozvoj vědeckého poznání v technických, přírodních a společenských vědách a zároveň hledá vše, co by mohlo být přínosné a využitelné k potírání kriminality. Transformací již získaných informací se snaží dodat novou kvalitu, aby co nejvíce vyhovovala zvláštnostem kriminalistiky a potřebám v boji s kriminalitou. Takto modifikované metody jsou většinou rychlejší, hospodárnější a poskytují efektivnější výsledky než metody původní (J. Musil a kol. 1998).

V praktické činnosti Policie České republiky je kriminalistika tradičně rozdělena na kriminalistickou techniku, kriminalistickou taktiku a kriminalistickou metodiku. V obdobném duchu je též nastavena struktura a rozdělení služby kriminální policie a vyšetřování. Metody kriminalistické praxe vytváří konkrétní systémy technických, taktických a metodických postupů, prostředků a operací. Obdobně jako metody kriminalistické vědy lze členit i metody kriminalistické praxe do tří skupin (V. Porada a P. Polák 2015):

1) Všeobecně poznávací metody – použití naleznou ve většině oblastí lidské činnosti (vážení, měření, pozorování, popis, analýza, syntéza, apod.). Využití těchto metod v praxi má zcela odlišný cíl na rozdíl od všeobecných metod v kriminalistické vědě, ve velké míře dochází k jejich modifikacím s ohledem na objekt zkoumání.

2) Převzaté poznávací metody – tvoří druhou skupinu metod kriminalistické praxe a jedná se o metody, které byly převzaty z jiných vědních oborů. Tyto metody jsou v kriminalistické praxi čím dál častěji používány nejen vzhledem k rozvoji vědních oborů a pokroku techniky, ale i vzhledem k rozvoji a vzkvétání kriminality. Stále významnější pozici si v kriminalistické praxi získávají metody z oblasti kybernetiky a matematické metody v souvislosti se zaváděním automatizovaných systémů vyhodnocování stop a jiných důkazů.

3) Specifické metody – jsou takové metody, které nacházejí uplatnění v rámci výkonu kriminalistické praxe a které v kriminalistice přímo vznikly. V této skupině zauímají významnou pozici metody kriminalisticko-technického charakteru, které jsou využívány k vyhledávání, zajišťování a zkoumání materiálních stop a dalších důkazů a které tvoří pracovní nástroje kriminalistických techniků a kriminalistických expertů z odboru kriminalistické techniky a expertiz v oborech daktyloskopie, mechanoskopie, trasologie, balistika, atd.

2.2 Kriminologická stopa

Klíčovým pojmem kriminologiky je stopa, kterou definuje J. Straus (2006, s. 12) takto:

„Za kriminologickou stopu je považována každá změna v materiálním prostředí nebo ve vědomí člověka, která příčinně nebo alespoň místně nebo časově souvisí s vyšetřovanou událostí, obsahuje kriminologicky nebo trestněprávně relevantní informace a je zjistitelná a zajištělná a informace z ní využitelná pomocí přístupných kriminologických, přírodovědných a technických metod, prostředků a postupů.“

K vysvětlení podstaty stopy můžeme použít teorii odrazu, která uvádí, že každý projev podněcuje v reálném prostředí určitou změnu – odraz. Tyto změny nacházející se na místě trestného činu nebo jiné kriminologicky relevantní události pak kriminologika využívá při procesu objasňování a vyšetřování a jsou souhrnně označovány pojmem stopa. Jednotlivé objekty si v průběhu jakéhokoli děje předávají informace, které poukazují na jejich typické vlastnosti a mohou často vypovídat také o mechanismu přenosu. Stopy jako důsledek vzájemného předávání informací vznikají zákonitě a v obecném pojetí bez vůle a vědomí člověka, což dovoluje trestný čin objasnit, vyšetřit a následně usvědčit osobu pachatele.

Každou událost, která nese znaky trestného činu nebo znaky, které naznačují, že by se mohlo jednat o trestný čin, můžeme označit jako událost kriminologicky relevantní. Vzhledem k tomu, že prvotně není možné přesně definovat průběh události a její následky, není poté možné jednoznačně určit, zda se jedná o trestný čin či nikoli. Policejní orgán má však povinnost vyplývající ze své funkce, zajistit na místě všechny stopy a teprve až následně rozhodnout, které z nich jsou kriminologicky významné.

Obdobně je nutné postupovat i při zvažování o příčinné souvislosti vzniku stopy, poněvadž až po vyhodnocení celé řady informací, které byly získány při provádění dalších úkonů, můžeme s určitostí rozhodnout o využitelnosti stopy pro proces objasňování a vyšetřování. Práce se stopami a informace, které z nich získáváme, představují velmi významnou poznávací činnost policejních orgánů nebo jiných orgánů činných v trestním řízení. Nauce o stopách, zejména potom procesu jejich vyhledávání, zajišťování, dokumentování a zkoumání věnuje kriminologika velkou pozornost.

Stopy lze v kriminalistice klasifikovat podle různých hledisek, přičemž to základní rozděluje kriminalistické stopy podle prostředí, v jakém vznikly. Z tohoto pohledu se stopy dělí na materiální a nemateriální (tzv. paměťové):

- Paměťové stopy - vznik paměťových stop není doposud dostatečně exaktně objasněný. Principem vzniku paměťových stop je odraz projevu ve vědomí člověka a jeho následné uložení v paměti. Hlavní podstatou je schopnost smyslového vnímání člověka. Vjemy jsou jednotlivými smysly předávány do mozku, kde jsou za určitých podmínek fixovány. Mezi nejčastější smysly, které se uplatňují, můžeme zařadit zrak a sluch, další smysly jako jsou hmat, chuť a čich jsou již využívány méně, ale každopádně není vhodné je zcela opomíjet. V literatuře bývají paměťové stopy označovány také jako stopy ve vědomí, stopy ideální nebo stopy kriminalisticko-taktické. Je tomu právě proto, že jejich obsah je získáván výlučně kriminalisticko-taktickými postupy a metodami jako jsou výslech, konfrontace, rekognice, rekonstrukce apod. Z kriminalistického hlediska lze paměťové stopy členit dle krátkodobého, střednědobého a trvalého charakteru. V rámci kriminalistické techniky jsou paměťové stopy využívány především při portrétní identifikaci.

- Materiální stopy - vznik materiálních stop je založen na stejném principu jako předchozí kategorie, tedy odrazem projevu, avšak její uložení probíhá v materiálním světě (kontaktem dvou materiálních objektů), mimo lidský mozek. Vzhledem ke skutečnosti, že se materiálními stopami zabývá především kriminalistická technika a k jejich zjištění a zajištění využíváme kriminalisticko-technické prostředky, setkáváme se mnohdy s označením stopy kriminalisticko-technické. Tyto stopy můžeme dále podle informace o objektu, který stopu vytvořil:

- a) Stopy odrážející vnější strukturu objektu, který je vytvořil – při vzniku tohoto druhu kriminalistických stop se odráží vnější stavba jednoho objektu do objektu druhého. Jedná se především o stopy daktyloskopické, mechanoskopické, trasologické apod. Stopy spadající do této kategorie bývají také označovány jako stopy podobnosti a mohou být způsobilé k individuální identifikaci.

- b) Stopy odrážející vnitřní stavbu objektu, který je vytvořil – teorie stop spadajících do této skupiny je založená na poznacích přírodních věd z oblastí biologie, chemie, fyziky a věd technických. Tuto skupinu tvoří stopy biologické, chemické, pachové aj., které jsou také označovány jako stopy rovnosti a nebývají způsobilé k individuální identifikaci nýbrž k identifikaci skupinové. Avšak za

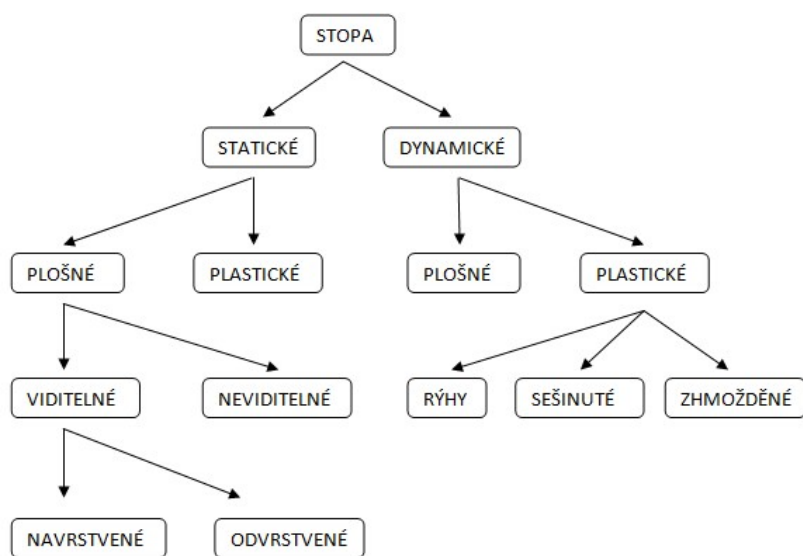
současného pokroku a rozvoje vědy a techniky např. v analýze DNA již lze hovořit o individuální identifikaci zůstavitele stopy, i přes skutečnost, že se jedná o odraz vnitřní struktury.

c) Stopy odrážející funkční a dynamické vlastnosti objektu, který je vytvořil – obsahem stop náležící do této skupiny jsou informace o funkčních a dynamických vlastnostech především osob a zvířat. Jedná se například o způsob chůze, výšku, hmotnost, hlas, rukopis apod., které lze následně využít jak pro individuální tak i skupinovou identifikaci. Mimo jiné zde můžeme zařadit i stopy mechanoskopické, trasologické, ručního písma a fonoskopické.

d) Stopy odrážející sdruženou informaci o objektu, kterým byly vytvořeny - stopy náležící do této skupiny jsou kombinací charakteristik předcházejících skupin, z čehož vyplývá, že tyto stopy jsou nositeli informací minimálně dvou uvedených skupin současně. Jako příklad můžeme uvést daktyloskopickou stopu, která byla vytvořena krví, ze které můžeme zkoumat papilární linie a obrazce a také skupinové vlastnosti krve.

Skupinu materiálních stop lze dále členit podle druhu kriminalisticky relevantní informace, kterou stopa obsahuje, s přihlédnutím k mechanismu vzniku stop či eventuálně i k dalším faktorům (M. Vichlenda a J. Veselý 2004).

Stopy lze rozdělit také z hlediska formy (J. Aufart a L. Valerián 2011a, s. 28), což je znázorněno na následujícím obrázku č. 1.



Obrázek č. 1: Rozdělení stop z hlediska formy.

Jak paměťové, tak i stopy materiální mají stejný význam, není proto možné jedny či druhé přeceňovat nebo je podceňovat. Zajištěním kriminalisticky relevantních stop nám umožňuje stanovit vyšetřovací verzi či potvrdit nebo vyvrátit informace, které byly zjištěny v průběhu procesu objasňování. Jak samotná práce se stopami tak i informace z nich plynoucí tvoří významnou poznávací činnost nejen kriminalistů, ale i orgánů činných v trestním řízení. Kriminalistická věda proto věnuje velkou pozornost nauce o stopách, především pak zákonitostí jejich vzniku a zániku a stanovení efektivních prostředků a způsobů jejich vyhledávání, zajišťování a dokumentování. Dále pak klade důraz na zpracování optimálních prostředků, postupů a metod k jejich zkoumání a získávání relevantních informací (J. Musil a kol. 1998).

Technickou hodnotou stop rozumíme možnost zjištění a následného zajištění stop za účelem odborného zkoumání, kvalitu zajištěné stopy z hlediska možného určení identifikačních znaků, které dovedou ztotožnit konkrétní objekty, ať už jde o osoby, zvířata nebo věci.

Taktická hodnota stop nám slouží jako jakýsi zdroj informací ze zajištěných a vyhodnocených stop, které byly zajištěné na místě kriminalisticky relevantní události a umožňují formulovat odůvodněné kriminalistické závěry:

- o jakou událost se jedná (trestný čin, pracovní úraz, sebevražda),
- o jaký druh trestné činnosti se jedná,
- zjištění vlastností a činnosti osoby pachatele (muž, žena, dítě, laik),
- stanovení vyšetřovací verze, určení směrů pátrání po pachateli a základního postupu objasnění události.

Procesní hodnota stop znamená, že stopa, která byla zajištěna, může mít v rámci trestního řízení hodnotu důkazu čili v případě jejího vyhledání, zajištění, fixace a vyhodnocení bylo dodrženo všech potřebných pravidel, jako jsou jednoznačnost, legalita, nezpochybnitelnost, dokumentace a její vyhodnocení proběhlo za přispění validních a uznávaných metod (M. Vichlenda a J. Veselý 2004).

2.3 Kriminální technika

Kriminální technika představuje neodmyslitelnou součást kriminalistiky, zabývá se objasňováním kriminálně relevantních událostí za využití technických prostředků a metod. Ve své činnosti a rozvoji využívá takřka výhradně poznatků technických a přírodních věd. Jejím předmětem je zviditelňování, zajišťování, fixace a zkoumání především materiálních stop. Významnou součástí kriminálně technické techniky jsou také veškeré nepísané dokumentace materiálních stavů, dějů, jevů a procesních úkonů.

Za hlavní funkci kriminálně technické techniky můžeme označit veškerou technickou podporu procesu objasňování kriminálně relevantních událostí, která spočívá především v zajišťování materiálních stop a nepísaných dokumentací procesních úkonů. Mimo to poskytuje i další služby technického charakteru jako je aplikace technických novinek do kriminálně technické praxe nebo provádění identifikačních úkonů obsahující popis osoby, pořízení kriminálně technických fotografií (třídičná, celé postavy, portrétní a zvláštních znamení), snímání daktyloskopických otisků a dlaní a odběr biologického materiálu osoby pro účely stanovení profilu DNA. Kriminálně technická technika se zabývá zajišťováním a vyhodnocováním stop, ale již se nezabývá posuzováním jejich procesní hodnoty a jejich vzájemnými vztahy, jestliže se nejedná o vztahy kriminálně technicko-technické významné.

S rozvojem vědy a technické techniky úměrně a trvale narůstá postavení a význam kriminálně technické technické techniky. Zároveň s rozvojem kriminalistiky roste také její význam v procesu dokazování, poněvadž právě technická technika přináší nová východiska využíváním nových vědeckotechnických poznatků a jejich aplikací v kriminálně technicko-technické praxi. V určitých případech napomáhá ke změnám konstrukcí výrobků nebo technologickým změnám výroby a rovněž přispívá k zobecňování poznatků získávaných v rámci výkonu této činnosti (J. Aufart a L. Valerián 2011a).

2.4 *Kriminalistický technik Policie ČR*

Troufnu si tvrdit, že asi ne každý ví co, nebo koho, si pod pojmem kriminalistický technik vlastně představit. Laická veřejnost si tyto pracovníky pravděpodobně připodobňuje k představitelům novodobých amerických kriminálních seriálů, kde vystupují převážně v bílých oblecích a suplují roli vyšetřovatele, operativce a kriminalistického znalce a jsou schopni s minimem důkazů nalézt a usvědčit pachatele. Ve skutečnosti je práce kriminalistického technika v našich poměrech velmi odlišná.

V první řadě je nutné podotknout, že se jedná o policistu, podléhajícího služebnímu poměru, který byl na funkci kriminalistického technika ustanoven v rámci výběrového řízení. Pro ustanovení na služební místo musí splňovat spoustu kritérií, mimo jiné i stupeň vzdělání, které musí být minimálně středoškolské, případně vyšší odborné nebo vysokoškolské v bakalářském studijním programu. Samotní kriminalističtí technici jsou nejčastěji rekrutováni z řad policistů služby pořádkové, dopravní nebo cizinecké policie.

Dle pokynu policejního prezidenta č. 175/2016 se kriminalistickým technikem rozumí „*policista zařazený v kriminalisticko-technickém pracovišti, v jehož náplni služební činnosti je výkon odborných kriminalisticko-technických činností a který splnil nebo plní podmínky stanovené tímto pokynem*“.

Kriminalisticko-technickou činnost definuje tento pokyn jako „*činnost spočívající zejména v ohledání místa činu, ve vyhledávání a zajištění předmětů a stop, dokumentaci místa činu, provádění identifikačních úkonů a dalších činností a úkonů, která může přispět k objasnění a zjištění skutkového stavu a které je prováděna v souladu s právními předpisy, interními akty řízení, zásadami kriminalistiky a zásadami zajištění systému managementu*“.

Kriminalistický technik působí v rámci kriminalisticko-technického pracoviště, což opět podle výše zmíněného pokynu představuje „*specializované pracoviště krajského ředitelství policie, městského ředitelství policie nebo obvodního ředitelství policie provádějící kriminalisticko-technickou činnost, zejména se jedná o oddělení nebo skupinu kriminalistické techniky*“.

Jejich hlavní pozornost je soustředována na výkon kriminalistko-technické činnosti na místech, kde došlo nebo kde nastává podezření, že by mohlo dojít ke spáchání trestného činu. Zde vystupuje jako nezastupitelný člen výjezdové skupiny zabývající se ohledáním kriminalisticky relevantní události ve spolupráci s policejním orgánem. V rámci svých kompetencí provádí vyhledávání, zviditelňování, zjišťování a fixování kriminalistických stop, které jsou následně transportovány na znalecké pracoviště, kde jsou vyhodnocovány kriminalistickými znalci. Dále prování ohledání místa činu a jiných událostí, které fotograficky, videozáznamem nebo topograficky dokumentuje. Přitom nese odpovědnost za odborné provedení veškeré kriminalistiko-technické činnosti. Aby mohl činnost kvalitně a odborně vykonávat, musí mít k dispozici moderní vybavení a techniku. Dávno jsou pryč doby, kdy si kriminalistický technik vystačil s kufrem obsahujícím krabičku s daktyloskopickým práškem, štětcem a fotoaparátem. Dnešní doba plná promyšlených a sofistikovaných způsobů páčení trestné činnosti klade neustále zvyšující se nároky na odborné znalosti, praktické dovednosti a potřebnou zručnost, ale také na technické vybavení počínaje kvalitním vozovým parkem, přes moderní dokumentační techniku, prostředky pro zajišťování a zviditelňování, po bezpečnostní ochranné prvky a oblečení. Nezanedbatelnou roli zde hraje i psychická a fyzická připravenost kriminalistických techniků vzhledem k neustále narůstající agresivitě a brutalitě pachatelů.



Obrázek č. 2 a 3: Kriminalistický technik při práci. Foto autor.

Velmi významným společníkem každého kriminalistického technika je jeho dopravní prostředek. Za zmínku stojí nedávná obměna vozového parku, kdy byla na jednotlivá oddělení kriminalistické techniky v rámci celé republiky distribuována nová vozidla VW Amarok případně VW Transporter, sloužící de facto jako pojízdná laboratoř, která má činnost technikům značně usnadňovat. Vozidlo poskytuje potřebný prostor jak k samotné činnosti, ale také disponuje velkým úložným prostorem, kde lze potřebný materiál bezpečně a přehledně uskladnit. Výbava těchto služebních vozidel je tvořena počítačem s tiskárnou, stanem, elektrocentrálou, osvětlovací a dokumentační technikou, detektorem kovů, výsuvným žebříkem, elektronářadím, prostředky k vyhledávání a zajišťování stop a dalším potřebným technickým vybavením pro výkon kriminalisticko-technické činnosti (V. Tichý 2016).



Obrázek č. 4 a 5: Služební vozidlo kriminalistického technika. Foto autor.

2.5 Činnosti kriminalistického technika Policie ČR

Kriminalistický technik tvoří nezastupitelný člen výjezdové skupiny jednotlivých územních odborů, v rámci jejíž činnosti vykonává veškeré kriminalisticko-technické úkony související s ohledáním místa činu, a je plně odpovědný za odborné a bezchybné zajištění kriminalistických stop. Zajištěné kriminalistické stopy odborným způsobem fixuje a balí, aby nedošlo k jejich znehodnocení nebo kontaminaci a připravuje je k odeslání na znalecké pracoviště. V rámci ohledání místa činu provádí jeho fotodokumentaci, vyžadují-li to okolnosti případu také videozáznam, a vypracovává náčrtek a následně plánek místa v měřítku. Dále pořizuje fotodokumentaci, popřípadě videodokumentaci, procesních úkonů a mimořádných událostí.

Mezi jeho další činnosti řadíme kriminalistické identifikační úkony obsahující popis osoby, fotografování, daktyloskopování a odběr biologického materiálu pro zanesení do kriminalisticko-taktických evidencí. Tuto svou činnost vykonává i pro potřebu dalších útvarů v rámci Policie ČR.

Důležitou součástí práce kriminalistického technika je trvalé sledování vývoje v pracovních oborech vztahujících se k výkonu kriminalisticko-technické činnosti, moderní technologie, trendy, novinky digitální a audiovizuální techniky, expertní činnost, a v rámci těchto oblastí se sám aktivně vzdělává.

2.5.1 Ohledání místa činu

Ohledání představuje kriminalistickou metodu, prostřednictvím které je zjišťována, zkoumána, hodnocena a dokumentována materiální situace nebo stav objektů, majících vztah k prověřované události, na základě bezprostředního pozorování. Hlavní podstatou ohledání je komplexní poznávání faktického stavu materiální situace a objektů za pomoci lidských smyslů policisty, který bezprostředně poznává fakta o charakteru, důsledcích a do jisté míry i mechanismu průběhu prověřované události. Kromě pozorování mohou být v průběhu pozorování využity i různé dokumentační kriminalisticko-technické prostředky. Ohledání je nejen kriminalistická metoda, současně je také procesním úkonem podle § 113 trestního řádu, kdy představuje jediný úkon, který lze provést ještě před zahájením trestního stíhání. Cílem ohledání je nalezení a zjištění kriminalistických stop a ostatních důkazů věcného charakteru a informací, které s nimi souvisejí, dále zjištění a objasnění mechanismu a vzniku a průběhu události, odhalení a usvědčení osoby pachatele, odhalení příčin (včetně motivu) vedoucího ke spáchání deliktu a v neposlední řadě opatření informací k vytvoření vyšetřovacích nebo operativně pátracích verzí a k organizaci plánování operativně pátracího šetření a vyšetřování (J. Chmelík 2005).

Ohledání místa činu představuje soubor činností, které zajišťují efektivní využití prostředků a metod k prohlídce místa, vyhledávání a zajišťování stop, vyhodnocování a dokumentování faktů, které jsou významné pro objasnění s vyšetření kriminalisticky relevantní události. Vzhledem k tomu, že ne vždy se jedná o trestný čin, je označení kriminalisticky relevantní události přesnější a trestnost činu je možné určit

na základě provedeného ohledání a vyhodnocení získaných informací. Ohledání místa činu lze rozdělit do třech fází (J. Aufart a L. Valerián 2011b).

Počáteční fází tvoří příprava na výjezd, kdy dostupných informací a rozhodnutí o vyslání potřebného počtu lidí a prostředků. Mimo standardní výjezdovou skupinu lze na místo vyslat dle charakteru případu i znalce z různých oborů, specialisty na konkrétní druh trestné činnosti nebo psovoda se služebním psem apod. Druhou fází je příprava na místě, při níž dochází k seznámení s konkrétní situací na místě, kdy jde především o převzetí zjištěných informací jak od osoby oznamovatele, tak i od policistů, kteří provedli prvotní zásah a zajištění místa činu. Získané informace jsou poté vedoucím výjezdové skupiny vyhodnoceny a následuje buď dokončení prvotního zásahu, pokud je to potřebné, nebo orientační prohlídka, ze které lze usuzovat další kroky, kterými jsou vymezení hranic místa činu, možnost přibrání dalších osob, možnost nasazení služebního psa, vlastní postup ohledání a zvolení výchozího bodu měření. Poslední fází představuje samotné ohledání místa činu, které probíhá ve třech na sebe navazujících krocích. Prvním krokem je orientační ohledání (klade si za cíl získání základního přehledu o místu, prostoru nebo objektu, kde má být ohledání realizováno za zvolení nejvhodnějšího způsobu ohledání), poté následuje detailní ohledání a poslední krok představuje závěrečná fáze ohledání, sloužící především k vyhodnocení výsledků a postupu ohledání místa činu. Policejním orgánem je prováděna kontrola komplexnosti a úplnosti celé dokumentace ohledání místa činu. Kriminálně-technickým technikem jsou odebírány kontrolní daktyloskopické otisky případně biologický materiál (DNA) tzv. domácích osob a provádí se konečné balení a fixování stop před odesláním na znalecké pracoviště. Následují pak další technicko-organizační opatření, jako jsou například převoz těla zemřelého na ústav soudního lékařství nebo zabezpečení objektu proti vniknutí nepovolaných osob případně zajištění majetku poškozených osob proti dalšímu zneužití (J. Chmelík a kol. 2005).

- V kriminalistické praxi jsou využívány čtyři základní způsoby ohledání (M. Vichlenda, J. Veselý 2004):

- Koncentrický způsob – u tohoto způsobu ohledání se postupuje od okraje po spirálu do středu ohledávaného prostoru. Nejvhodnější se jeví k ohledání uvnitř objektu, především pak u majetkové kriminality (krádež vloupáním apod.), kdy místo kudy pachatel do místnosti vniknul, představuje výchozí místo ohledání.

- Excentrický způsob – zmíněný způsob ohledání představuje přesný opak předchozího, kdy se postupuje od centra události po spirále k jejímu okraji. Hojně bývá využíván v případech mravnostní či násilné trestné činnosti, při kterých se na místě nachází tělo zemřelého. V tomto případě se pak mrtvola stává výchozím místem ohledání.

- Frontální způsob - v podstatě se jedná o ohledání místa činu v tzv. rojnici s nasazením většího počtu osob, stojících v těsné blízkosti. Daný způsob ohledání je praktikován na rovném přehledném terénu velké rozlohy. Vyhledávají se stopy nebo předměty například při leteckých haváriích, kdy v případě nálezu se rojnice zastaví a dále se pokračuje až po jejich řádném zadokumentování a zajištění.

- Rajónový způsob – jeho podstata spočívá v tom, že je místo ohledání rozděleno na několik jednotlivých sektorů, ve kterých probíhá ohledání samostatně. V jednotlivých sektorech je pak rajónový způsob kombinován s koncentrickým či excentrickým způsobem ohledání. V každém sektoru je zvolen vedoucí, který volí příslušný postup a který je odpovědný za řádné ohledání daného rajónu. Využití rajónového způsobu lze nalézt při ohledání rozlehlého, nepřehledného a členitého terénu.

2.5.2 Vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop

Vyhledávání materiálních stop souvisí v první řadě se skutečností, zda se jedná o stopy viditelné nebo neviditelné (latentní). Materiální viditelné stopy se vyhledávají v souvislosti s ohledáním místa kriminalisticky relevantní události a jiných kriminalisticky relevantních objektů jako jsou těla živých osob, těla mrtvol, nástrojů, zbraní, oděvních součástí apod. a vzhledem ke svému charakteru vyžadují při vyhledávání důkladnou a pečlivou práci příslušníků policie. Materiální stopy, jež nejsou viditelné prostým lidským zrakem, popřípadě nejsou viditelné bez využití osvětlovacích nebo jednoduchých optických kriminalistických prostředků, jsou označovány jako latentní.

Úředně kompetentní osobou k vyhledávání stop na místě události je osoba vyšetřovatele, ovšem ve skutečnosti se na této činnosti podílí všichni členové výjezdové skupiny, provádějící ohledání, takže i kriminalistický technik. Za přísného dodržování všech zásad ohledání místa události se provádí vyhledávání stop zprvu vizuálně, tedy

přímým pozorováním, eventuálně za využití běžně užívaných osvětlovacích prostředků. Vyhledávání stop probíhá v zájmovém prostoru, především však na místech předpokládaného pohybu osoby pachatele. Stopy bezprostředně po jejich vyhledání musejí být označeny a zabezpečeny tak, aby nemohlo dojít k jejich znehodnocení nebo kontaminaci, přitom musí dojít také k řádnému zadokumentování, aby byla zachována jejich procesní hodnota. Samotný proces vyhledávání stop vyžaduje po pracovnících provádějících ohledání značné zkušenosti, neboť i vyhledávání viditelných stop je poměrně náročné, byť se může zdát opakem a posouzení relevantnosti přímo v průběhu ohledání je takřka nemožné (J. Straus 2006).

Samotné zajišťování kriminalisticky relevantních stop je určeno především charakterem stopy a jejími vlastnostmi. Ve většině případů lze zajistit jednu a totéž stopu několika navzájem odlišnými způsoby (například fotografování daktyloskopické stopy před sejmutím na daktyloskopickou fólii), čímž můžeme minimalizovat nebezpečí chybného zajištění, a je možné dále se zajištěnou stopou pracovat i v případech, kdy se jedním ze zvolených způsobů nezdařilo získat technicky kvalitní substitut stopy. Jedná se převážně o případy, kdy není možné z technických důvodů zajištění opakovat, např. odléváním trasologické stopy ve sněhu. Způsob zajišťování materiálních stop můžeme prvotně rozdělit na zajištění in natura, zajištění substitutu neboli kopie stopy a zajištění fotografické (J. Aufart a L. Valerián 2011a):

- Zajištění in natura - v tomto případě bývají stopy zajišťovány v její skutečné materiální podobě, jak byly vyhledány na místě kriminalisticky relevantní události, a to buďto včetně jejího nosiče (např. otisk podešve obuvi na archu papíru), nebo po sejmutí z nosiče (např. oddělená biologická stopa z podkladu, na kterém byla původně vytvořena). Výhodou této formy zajištění skýtá v tom, že není zasahováno do samotné stopy na místě události, ale až v laboratoři při optimálních podmínkách. Další výhodou je také možnost zajištěný materiál podrobit více druhům znaleckého zkoumání. Obecně lze říci, že forma zajištění in natura je možné aplikovat u všech forem a druhů kriminalistických stop.

- Zajištění substitutu stopy - jedná se o zajišťování stop za pomoci kontaktního nebo bezkontaktního způsobu, představující především fotografické zajištění, odléváním nebo přenesením na daktyloskopické fólie. Výsledným produktem zajištění stopy je poté získání její kopie – substitutu. Tato forma se využívá především při zajišťování stop na rozměrnějších nebo enormně hmotných předmětech, které nelze

zajistit in natura a které odrážejí pouze vnější strukturu objektu. Kvalifikovanost, odbornost a manuální zručnost je nezbytným předpokladem kriminalistického technika při zajišťování substitutu stopy v rámci výkonu služby.

- Zajištění fotografické - představuje typickou a velmi rozšířenou bezkontaktní formu obrazového zajištění, které je využitelné u stop zobrazující vnější strukturu objektu. Při tomto způsobu zajištění nedochází k fyzickému kontaktu mezi materiální stopou a fotografickým přístrojem, proto nehrozí její poškození nebo dokonce zničení. Za velkou výhodu této metody můžeme považovat tu skutečnost, že lze v širokých mezích volit různé podmínky fotografického snímání, při existenci zcela reálného předpokladu, že alespoň na některých snímcích bude konkrétní stopa zachycena v požadované technické kvalitě. Fotografické zajištění materiální stopy, je možné pouze za předpokladu, že při využití fotografické techniky, lze dosáhnout opticky ostrého zobrazení konkrétní stopy v dostatečné kvalitě.

Po zajištění kriminalistické materiální stopy následuje její fixace, balení, označení a transport na znalecké pracoviště. Metoda fixace jako taková není v žádné literatuře taxativně uvedena, protože ve srovnání s reálnou praxí to není dost dobře možné, poněvadž určování podrobných pravidel pro jednotlivé formy a druhy stop by mohlo mít omezující účinek s negativním dopadem na kriminalisticko-technickou činnost. Je dané, že zajištěná stopa musí být zafixována takovým způsobem, aby při její manipulaci od doby zajištění kriminalistickým technikem až do doby převzetí kriminalistickým expertem nemohlo dojít k jejímu znehodnocení nebo poškození, tedy ke snížení identifikační a technické hodnoty.

Vzhledem k rozsáhlému spektru forem a druhů kriminalistických stop jako jsou například zbraně, výbušniny, chemikálie a biologický materiál je při jejím vyhledávání, zviditelňování, zajišťování a fixaci prvořadým kritériem bezpečnost. Nejedná se pouze o bezpečnost na místě činu, ale i bezpečnost dalších osob, které budou se stopou dále manipulovat jak při přepravě tak následně při práci v laboratoři.

Validitou (z latinského validus – silný, zdravý) kriminalistických stop můžeme označit jejich platnost neboli procesní hodnotu. Proces zachování validity stopy začíná v okamžiku jejího vyhledání. Zprvu je vyhledání stopy zaznamenáno do protokolu místa činu s uvedením přesného místa nálezu, jejího druhu a číselného označení. Následuje fotografická dokumentace nalezené stopy a konečně její zajištění

a fixace. Žádná z těchto částí celého procesu nesmí být podceněna a musí být na ni pohlíženo jako na neopakovatelný úkon (J. Aufart a L. Valerián 2011b).

2.5.3 Kriminální dokumentace

Abychom mohli označit daný postup za právně relevantní, stává jeho se nezbytnou součástí dokumentace, zachycující jeho průběh a výsledky. Problematika dokumentace se nesoustřeďuje jen na dokumentaci zajištěných stop, ale je velmi důležitá v celém procesu vyšetřování, kde je žádoucí dokumentovat mimo jiné i ostatní skutečnosti související s trestnou činností osoby pachatele, způsob, jakým byl trestný čin proveden, jaká kriminální metody byly použity apod. Kriminální dokumentací je zachycován veškerý průběh a výsledky kriminálně relevantní události i s kriminálními metodami, které byly použity při objasnění konkrétní události, a za využití fixačních prostředků je natrvalo uchovává.

Stejně tak jako u všech kriminálně-technických metod, tak i všech druhů kriminální dokumentace platí jasně stanovená pravidla, jejichž porušením může dojít k fatálním nezvratným následkům. Kompetentní osobou zajišťující technickou kvalitu dokumentace je kriminální technik, provádějící mimo jiné i ohledání místa činu a zajišťování stop. Kriminální dokumentace musí být obecně trvale fixovaná, včasná, přesná, systematická a objektivní. Dále by měla nezkresleně a věrně zobrazit materiální situaci kriminálně relevantní události nebo děje, poskytnout nezkreslenou a přesnou představu o všech okolnostech, které byly dokumentovány těm osobám, které nebyly prováděným úkonům přítomny a které budou s dokumentací dále pracovat, umožnit přesný obraz, který umožňuje obnovení stavu, jež si vyžadují jiné procesní úkony, poskytovat jasné zjištění informací týkajících se použitých metod a technických prostředků včetně kalibrace a certifikace. V rámci kriminální rozlišujeme tři druhy dokumentací – písemné, obrazové a topografické.

Každý provedený úkon v rámci vyšetřování události musí být zadokumentován písemnou formou. Základní písemnou formou dokumentace je protokol, který může být doplněn nebo rozvíjen i ostatními druhy dokumentací. Obsahem protokolu je zprostředkovaný slovní popis skutečností, faktů a jiných okolností, které jsou vnímány a zaznamenávány osobou provádějící protokolaci. Protokolační úroveň je dána schopnostmi a zkušenostmi osoby, která protokolaci

provádí. Při provádění protokolace je vždy vyžadováno používání spisovné češtiny a odborné terminologie, není přípustné používání nejednoznačných či neurčitých výrazů (jako např. přibližně, několik, poblíž apod.), stejně tak jako používání subjektivních domněnek, hypotéz a závěrů. Každý protokol lze obecně rozdělit na tři části:

1. část úvodní – obsahuje základní informace, ze kterých je patrné, o jakou událost se jedná a o jaký úkon jde, číslo jednací, pod kterým je událost vedena, stejně tak i datum a čas, osoby na úkonu zúčastněné, procesní postavení osob, použité technické prostředky a pomůcky či povětrnostní nebo světelné podmínky.

2. část popisná – nejsložitější a nejobsáhlejší část protokolu, ve které se podrobně, srozumitelně a věcně popisuje skutečný zjištěný stav věcí. Jak již bylo řečeno, v popisu se nesmí objevit nepřesné nebo nejasné formulace, které by mohly umožňovat dvojitý výklad či popis předmětů nejednoznačného charakteru. I osobám, které nebyly úkonu přítomny, musí popisná část podat přesnou a ucelenou představu o skutečném stavu.

3. část závěrečná – zde jsou shrnuty výsledky prováděného úkonu a dále se v této části nachází seznam dokumentů přiložených k protokolu, seznam zajištěných stop, důkazů a dalších předmětů. Součástí závěrečné části je také poučení o souhlasu s plným zněním protokolu a možnosti se vznášením připomínek k jeho obsahu. V závěru této části je uvedeno datum a čas ukončení úkonu.

Z pohledu obrazové dokumentace lze rozlišit dokumentaci fotografickou a videodokumentaci, jež představují standardní doplnění dokumentace písemné. Velmi často se tento druh dokumentace využívá především při ohledání místa činu, vyšetřovacím pokusu, rekognici nebo rekonstrukci.

Fotografickou dokumentaci můžeme považovat za jednu z nejdůležitějších a nejčastějších metod kriminalistické dokumentace. Poskytuje spolehlivé objektivní posouzení důležitých okolností a zároveň podává názornou a věrnou představu o skutečnostech, jež byly fixovány touto metodou. Kriminalistickou fotografií se fixují převážně pouze skutečnosti, které jsou běžně viditelné pouhým zrakem. V omezené míře jsou také využívány speciální metody a postupy jako jsou fotografie v UV světle, panoramatická fotografie nebo makrofotografie.

Videodokumentace slouží k zachycení dynamického obrazového průběhu použitých kriminalistických metod a kriminalisticky relevantních událostí současně s přímým zvukovým záznamem. Tento typ dokumentace se hojně využívá při dokumentování kriminalistických metod, jež jsou charakterizovány svou dynamikou

(např. průběh vzniklého požáru), nebo jsou nositelem určitého děje (např. rekonstrukce). Ovšem i při dokumentování statických událostí má své opodstatnění, a to při ohledání místa činu zvláště závažné trestné činnosti, jakou je například vražda apod., kdy nám umožňuje získání přehlednějšího obrazu zájmového místa a současně nám poskytuje dokumentaci úkonů prováděných na místě, jako je třeba ohledání těla zemřelého komentované soudním lékařem. Samotné provedení videdokumentace klade poměrně vysoké nároky na osoby provádějící ohledání (kriminalistický technik a vyšetřovatel), je nutná dokonalá koordinace činností obou aktérů, aby byl právě snímáný záznam kriminalistického technika v relaci s mluveným komentářem vyšetřovatele. Při provádění videozáznamu se postupuje obdobně a za dodržování všech zásad jako u fotodokumentace. Do pořízeného originálního záznamu není možné jakkoliv zasahovat, tento musí být uchován v nezměněné podobě, včetně technických chyb a přerázků. Pracovní kopie nebo upravené záznamy jsou poté poskytovány orgánům činným v trestním řízení k potřebám dokazování.

Mluvíme-li o topografické dokumentaci, máme na mysli vypracovávání a následné využívání náčrtků, plánek a schémat míst objasňovaných událostí a jiných kriminalisticky relevantních míst. Za její hlavní význam můžeme považovat trvalé zachycení celkové situace na místě kriminalisticky relevantní události, polohy a rozmístění předmětů a zajištěných stop včetně jejich rozměrů a tvarů. Přispívá taktéž k vytvoření objektivního názoru na skutkový děj objasňované události a zároveň ke zvýšení názornosti písemné dokumentace. Provádí se převážně jen při ohledání místa činu, při jiných procesních úkonech je její použití spíše výjimečné. Na osoby provádějící topografickou dokumentaci jsou kladeny poměrně vysoké nároky, musí být vybaveny značkou dávkou zručnosti, dovednosti a potřebných zkušeností mající vliv na celkovou úroveň zpracování (I.Šimovček a kol. 2011). Topografická dokumentace zahrnuje především náčrtek a pláněk.

Náčrtek představuje rukou kreslené přibližné grafické zobrazení zemského povrchu případně i objektů na něm se nacházejících. Součástí takového zobrazení jsou i informace o rozměrech a orientační záznam poloh jednotlivých předmětů a zajištěných stop pomocí kótování. V praxi se náčrtek zpracovává přímo na místě při ohledání místa události a následně bývá podkladem pro vypracování plánek v příslušném měřítku. V náčrtku musí být veškeré informace srozumitelně a jasně uvedeny a dokumentované předměty musí být zakresleny takovým způsobem, aby nemohlo dojít k jejich záměně.

Plánek představuje narýsované, přesné, grafické znázornění situace na místě ohledání a jeho okolí podle již na místě vypracovaného náčrtku. Jak již bylo řečeno, na rozdíl od náčrtku se plánek zpracovává v měřítku, avšak bez kótování. Zcela běžně v praxi nastává situace, že plánek zpracovává jiná osoba (policejní orgán), než která byla přítomna na místě činu a vypracovala náčrtek, je proto nutností, aby náčrtek byl zpracován velmi přehledně a kvalitně (J. Aufart, L. Valerián 2011b).

2.5.4 Kriminální identifikační úkony

K tradičním úkolům kriminalistických techniků v rámci jejich činnosti patří mimo jiné i provádění identifikačních úkonů u vybraného okruhu osob (především pachatelů trestné činnosti), u kterých byly policií zahájeny úkony trestního řízení, dále potom u osob a mrtvol s neznámou totožností a také u tzv. domácích osob při provádění např. kontrolních daktyloskopických či trasologických otisků.

Samotné identifikační úkony obsahují popis výše uvedených osob, vytvoření kriminalistických fotografií těchto osob, snímání daktyloskopických otisků na daktyloskopickou kartu a odebrání biologického materiálu ke zjištění profilu DNA. Osobní údaje zájmových a mezinárodně zájmových osob, k nimž policie zpracovává popis osoby, kriminalistické fotografie, daktyloskopické otisky a profil DNA jsou vedeny a evidovány v systému FODAGEN (= FOtografie, DAktyloskopie a GENetika), jež představuje celostátní automatizovaný, manuálně aktualizovaný informační systém, který je provozován policií ve zkušebním provozu. Systém FODAGEN:

- Vede jmennou evidenci zájmových a mezinárodně zájmových osob, u kterých policie uchovává popis osoby a kriminalistické fotografie v systému FODAGEN, daktyloskopické otisky v systému AFIS (= Automated Fingerprint Identification System) a stanovený profil DNA v systému CODIS (= COmbined DNA Index System).
- Poskytuje informace potřebné pro analytickou, řídicí a kontrolní činnost služby kriminální policie a vyšetřování a kriminalisticko-technické a znalecké služby.
- Zpracovává statistický přehled o provedených identifikačních úkonech.

V rámci popisu a popisování osoby se jedná o vytvořený „obraz“ osoby, který je vyjádřen slovy odborně vyškoleného kriminalistického technika za využití vhodných technických prostředků jakými jsou měřidla, váha, alba s číselníky, srovnávací tabulky

apod. Provádí se převážně v laboratorních podmínkách v kriminalisticko-technických ateliérech, kde panují dobré světelné podmínky, které jsou pro kvalitní popisování nezbytné. Součástí popisu je pohlaví, rasa, etnikum, typ postavy, styl chůze, výška, hmotnost, tvar a barva očí, vzdálenost očí od sebe, viditelnost horního víčka, tvar obočí, tvar a velikost uší, reliéf, přirostlost ušního lalůčku, tvar a velikost nosu, barva a úplnost chrupu, délka, barva a tvar vlasů popř. vousů, výška hlasu, vyjadřovací schopnosti, jazyk.

Další kategorií, která je součástí identifikačních úkonů, je pořízení kriminalistických fotografií jak živých osob, tak mrtvol. Jsou pořizovány z důvodu zaznamenávání podoby osoby a zvláštních znaků na jejím těle. Provádí se v kriminalisticko-technickém ateliéru dokumentační technikou - fotoaparátem, za pomoci osvětlovacích prvků, otočné židle se stojanem a číslem a fotografického pozadí. Kriminalistické fotografie osoby rozdělujeme na třídílné kriminalistické (pravý profil obličeje, pohled na obličej zepředu, pohled na levou tvář při nastavení cca 135° proti ose objektivu), fotografie celé postavy, portrétní fotografie a fotografie zvláštních znamení (tetování, piercing). Pořízené kriminalistické fotografie osob jsou následně kriminalistickým technikem vkládány do systému FODAGEN pod vygenerovaným číslem, které musí být shodné s číslem na stojanu otočné židle při pořízení fotografie.

Daktyloskopování osob za účelem daktyloskopické identifikace je další součástí identifikačních úkonů, které provádí kriminalistický technik na základě rozhodnutí policejního orgánu.



Obrázek č. 6: Daktyloskopování. Foto autor.

Úkon se provádí na oddělení kriminalistické techniky v místnosti k tomu uzpůsobené s potřebným vybavením k daktyloskopování, což představuje pracovní stůl, daktyloskopická čerň, podložka k nanesení černě, váleček a daktyloskopické karty.

Samotné daktyloskopování je založeno na přenášení obtisknutého barviva posledních článků jednotlivých prstů za užití valivého pohybu v jednom směru s rovnoměrným přitlakem prstu na daktyloskopickou kartu (viz příloha č. 3). V případě potřeby se provádí i daktyloskopování mrtvol neznámé totožnosti, které většinou probíhá na Ústavu soudního lékařství nebo na pitevně. Po samotném úkonu se daktyloskopické otisky v elektronické podobě, včetně čísla karty, pohlaví, jména a roku narození osob ukládají do systému AFIS. Daktyloskopování jsou podrobeny osoby, které jsou prověřovány v souvislosti s úmyslným trestným činem, nebo obviněné a podezřelé, včetně těch, proti nimž vede trestní řízení jiný policejní orgán, dále osoby odsouzené, osoby neznámé totožnosti či s omezenou svéprávností, tzv. domácí osoby a v neposlední řadě mrtvoly neznámé totožnosti.

Aby mohlo být kolečko identifikačních úkonů úplné, je potřeba uvést ještě poslední kategorii, kterou je odběr biologického materiálu. Nejběžnější způsob odběru biologického materiálu představuje bukální stěr, čili výtěr z dutiny ústní. K tomu účelu slouží odběrová sada, jejíž součástí jsou dvě odběrové tyčinky, kartonová krabička učená k přepravě a ochranné rukavice. Vzhledem ke skutečnosti, že se nejedná o zásah do tělesné integrity člověka a odběr není pořizován z intimních partií, může podle pokynu policejního prezidenta č. 275/2016 odběr provádět kriminalistický technik případně kriminalistický expert nikoli zdravotnický personál. Samotný odběr se provádí za přísných hygienických podmínek, kdy osoba provádějící odběr pracuje výhradně v ochranných rukavicích a dbá na to, aby při a po odběru biologického materiálu nedošlo k jeho kontaminaci. Bukální odběr se provádí z dutiny ústní z prostoru mezi vnitřní stranou tváře a dásně zubů, kde se opakujícím krouživým pohybem nabere požadované množství biologického materiálu. Odběr se provádí z levé i pravé strany tváře dotyčné osoby. Následně se obě odběrové tyčinky vloží do fixačních zářezů transportní krabičky, krabička se zkompletuje a přelepí se samolepkami s logem KUP. Kriminalistický technik o bukálním odběru učiní záznam do systému FODAGEN s uvedením číselného označení odběrové soupravy a následně jej odešle ke genetické analýze na Kriminalistický ústav Praha (Pokyn policejního prezidenta č. 275/2016).

2.6 Nejčastější stopy v praxi kriminalistického technika

Ve své praxi se kriminalistický technik setkává nejčastěji s těmito skupinami stop – jedná se o stopy daktyloskopické, trasologické, biologické, mechanoskopické a pachové. Tyto se mohou vyskytovat jak izolovaně, tak také v různých kombinacích.

Daktyloskopie představuje jednu z nejstarších základních disciplín kriminalistické techniky, která se zabývá zkoumáním obrazců papilárních linií na vnitřní straně článků prstů rukou, dlaní rukou, prstů nohou a chodidel z hlediska zákonitostí jejich vzniku, vyhledávání, zajišťování a zkoumání, jež za optimálních podmínek vede k individuální identifikaci osob.

Vznik daktyloskopických stop je způsoben dotykem vnitřních částí prstů, dlaní nebo chodidel s tvárným nebo pevným předmětem. Ovšem ne každý předmět má dostatečnou schopnost přijmout obrazce papilárních linií, čili být nositeli stopy. V drtivé většině vznikají daktyloskopické stopy přenosem potu z pokožky s papilárními liniemi na dotčený předmět. Vznik papilárních linií se řídí následujícími zákonitostmi:

- relativní neodstranitelnost papilárních linií,
- relativní neměnnost papilárních linií,
- relativní individuálnost kresby papilárních linií.

K vyhledávání a zviditelňování daktyloskopických stop se využívají metody fyzikální, fyzikálně-chemické nebo chemické. Samotné zajištění daktyloskopických stop se provádí několika způsoby, které se mohou navzájem kombinovat. Jedná se o zajištění in natura, fotografické zajištění, zajištění za pomoci daktyloskopických fólií či odléváním daktyloskopických stop (J. Straus a V. Porada 2005).

Trasologie je oborem kriminalistické techniky, zabývající se vyhledáváním, zajišťováním a zkoumáním stop nohou, obuvi, dopravních prostředků a stop objektů podobného druhu za předpokladu, že jsou ve stopě vyznačeny znaky vnější struktury – morfologické znaky. Trasologie tedy zkoumá stopu jako zobrazení vnější stránky předmětu, za účelem identifikace těchto předmětů nebo ke zjištění skupinové příslušnosti.

Trasologické stopy se dělí následovně:

- stopy bosých a obutých nohou,
- stopy lidské lokomoce,

- stopy dopravních prostředků,
- ostatní stopy podobného druhu (stopy, zubů, rtů, uší, zvířat apod.).

Trasologické stopy se vyhledávají na místě kriminalisticky relevantní události v podobě jednak ojedinělých stop nebo jako celé soubory stop např. pěšinka lokomoce. Samotné vyhledávání se provádí systematicky a důsledně a to již od okamžiku vstupu do prostoru ohledání, aby nemohlo dojít k přehlédnutí nebo znehodnocení stopy. Nalezené stopy je důležité vhodným způsobem chránit před znehodnocením případně před vlivy počasí, jsou-li nalezeny mimo objekt v terénu. Plošné trasologické stopy, kterou jsou na povrchu za běžných podmínek neviditelné, jsou zpravidla vyhledávány pomocí šikmého osvětlení. Vyhledání stop plastického charakteru nacházející se převážně v terénu nebývá zpravidla obtížné, vyžaduje však odbornost a praktickou zkušenost kriminalistického technika. Zajišťování trasologických stop se provádí několika způsoby, mezi které patří zajištění in natura, fotografické zajištění, zajištění na daktyloskopickou fólii, elektrostatické snímání, zajištění odlitím (J. Straus 2004).



Obrázek č. 7 a 8: Zviditelněná daktyloskopická stopa a zvýrazněná trasologická stopa ve sněhu. Foto autor.

Kriminalistickou biologii můžeme označit jako samostatnou část kriminalistické techniky zabývající se vyhledáváním, zajišťováním, odesíláním, zkoumáním a vyhodnocováním biologického materiálu lidského, živočišného popřípadě i rostlinného původu. V současné době, nám umožňuje biologická expertiza uskutečnit individuální identifikaci člověka na základě stanovení profilu DNA, což do nedávné doby nebylo možné (až na vzácné výjimky).

Základní dělení biologického materiálu dle jeho původu:

- z lidského organismu (krev, sliny, pot, ejakulát, moč, lejno, plodová voda, žaludeční obsah, vlasy),
- ze zvířecího organismu (krev, chlupy, útržky tkání a kostí),
- z rostlinného organismu (rostliny a jejich části včetně poškozených).

Způsob vyhledávání biologických stop je odvislý od jejich charakteru, čili zda se jedná o stopy viditelné případně neviditelné (latentní). Vyhledávání viditelných stop nepředstavují pro odborníky žádná velká úskalí, ta nastávají až při vyhledávání stop latentních, jež představují pot, sliny a slzy. Výskyt těchto stop lze předpokládat na určitých místech případně předmětech, přičemž stopy se zajišťují nejčastěji i s jejich nositeli například nástroje, zbraně, oděvní součástky nebo jiné předměty. Součástí zajišťování biologických stop je i mechanický a fyzikální způsob, který spočívá v oddělení biologické stopy od nosiče. Při užití mechanického způsobu biologická stopa seškrábne nebo odloupne z povrchu nosiče za pomoci skalpelu nebo jehly zato při fyzikálním způsobu se stopa smyje pomocí zvlhčeného vatového tamponu, který je po vyschnutí vložen do ochranného obalu a stopa je následně určena k přepravě na znalecké pracoviště k vyhodnocení. (J. Straus 2005)



Obrázek č. 9: Zajišťování biologické stopy z nástroje. Foto autor.

Mechanoskopie je oborem kriminalistické techniky zabývající se zákonitostmi vzniku, vyhledávání, zajišťování a zkoumání stop nástrojů a ostatních technických prostředků vedoucích k jejich identifikaci, zjišťování způsobu jejich použití a mechanismu působení v rámci procesu kriminalistického objasňování trestných činů. Lze říci, že mechoskopie je naukou o typických či netypických nástrojích, které jsou využívány k páčání trestné činnosti a o identifikaci nástrojů podle stop, které byly na

místě těmito nástroji vytvořeny. Hlavním cílem mechanoskopie je identifikace použitých nástrojů podle zajištěných materiálních stop, které byly vytvořeny zobrazením vnější stavby a vlastností nástrojů v napadených objektech za vzájemného působení. Objekty, které jsou nositeli mechanoskopických stop, tvoří zejména nástroje, předměty, na kterých se nachází stopy po nástrojích (zámky, pečete, plomby) a úlomky nástrojů a ostatních funkčních předmětů.

Mechanoskopické stopy můžeme klasifikovat dle jejich prostorového uspořádání na plošné, objemové, statické, dynamické, sešinuté, zhmožděné a rýhy. Vzhledem ke skutečnosti, že mechanoskopické stopy se vyskytují na místech událostí ve viditelné podobě, nenastává problém s jejich vyhledáním, pouze v ojedinělých situacích je nutné použít optických přístrojů k vyhledávání drobných stop v podobě prachu, pilin nebo jiných drobných částic. Zajišťování mechanoskopických stop probíhá následujícími způsoby:

- Fotografováním stop, které se realizuje dle pravidel měrné fotografie, kdy jeden snímek musí zachycovat všechny stopy nástroje zjištěné na určitém úseku. Malé stopy se fotografují metodou makrofotografie v co možná největším měřítku.
- Odléváním mechanoskopických stop, k čemuž se využívají různé druhy materiálů jako je sádra, plastelína, silikonových pryží nebo polymerových past. Při odlévání mechanoskopických stop musíme brát v potaz velikost stopy, povrchovou strukturu objektu, teplotu prostředí apod.

Zajištění stop in natura se provádí v případech, u kterých nehrozí neoprávněné poškození objektů. Při zajišťování je zapotřebí označit části se stopami, které byly odděleny od původního objektu, a to horní a dolní okraj (případně vnitřní strana). Je nutné mít také na paměti, že nalezený nástroj může být nositelem i jiných kriminalistických stop, například daktyloskopických, biologických nebo pachových, a proto je žádoucí tuto skutečnost při zajišťování zohlednit (J. Suchánek 1999).



Obrázek č. 10: Rozlomená cylindrická vložka. Foto autor.

Kriminalistická odorologie představuje obor kriminalistické techniky, který zkoumá vznik, význam a vlastnosti tělesného pachu, dále se zabývá rozvojem metod zajišťování pachových stop s následným kriminalistickým zkoumáním pomocí analytických přístrojů. Cílem kriminalistické odorologie je individuální identifikace věcí nebo osob, která je určována porovnáním pachových vzorků pomocí čichové reakce živého organismu, který buď potvrdí, nebo vyloučí případnou shodu. K vyhodnocování pachových stop s následnou individuální identifikací původce tělesného pachu se využívá činnosti služebních cvičených psů za dohledu přesných instrukcí psovoda specialisty.

Pachové stopy vznikají na místech, kde došlo k vzájemnému kontaktu mezi zdrojem pachu a libovolným objektem, kdy jejich výskyt je většinou spojen s jinou kriminalistickou stopou například daktyloskopickou, trasologickou, biologickou atd. Na rozdíl od ostatních kriminalistických stop je jedinečnost pachových stop založena na faktu, že každý pachatel na místě činu zanechává svůj pach, který nelze odstranit nebo překrýt pachem jiné osoby. Snímání pachových stop probíhá v rámci ohledání místa, kde byl spáchán trestný čin případně na zde nalezených předmětech doličných, přičemž mají v převážné většině latentní charakter.

Způsoby zajištění pachové stopy (J. Straus 2012):

- zajištění pomocí pachového snímače (tkanina aratex),
- nasátím pachové stopy (pomocí injekční stříkačky nebo plastové láhve),
- zajištěním prosávání vzduchu (sloupcem vhodného absorbentu).



Obrázek č. 11: Snímání otisku pachové stopy z nástroje pomocí snímače aratex. Foto autor.

3 Andragogika a vzdělávání dospělých

Andragogika jako pojem je obdobná kreace k pojmu pedagogika, ovšem v historickém vývoji mladšího původu. Názvem pedagog se v antickém Řecku označoval člověk, který měl za úkol doprovázet chlapce do školy (*pais*, gen. *paidos*, *agein* = vedení chlapců). Nejednalo se však o osobu učitele nebo vychovatele, nýbrž o sloužícího, převážně otroka. Později byl z tohoto odvozen název pedagogika. Obdobně v přeneseném smyslu je andragogika doprovázení mužů (*anér*, gen. *andros* = muž, dospělý). Přestaneme-li vnímat již dávno překonané omezení pouze na muže, označuje nám andragogika doprovázení člověka za vzděláním, poznáním a pochopením světa (M. Beneš 2003).

3.1 Andragogika jako vědecká disciplína

Za zcela prvního člověka, který zmínil myšlenku celoživotního učení, týkající se však jen obsahové stránky, můžeme považovat českého pedagoga, filozofa a spisovatele J. Á. Komenského (1592 – 1670), který se zabývá ve svém díle *Obecná rozprava o nápravě věcí lidských*, ve čtvrté části zvané *Pampedia* vzděláváním a výchovou dospělých. Komenský zastával názor, aby všichni lidé na celém světě byli vzdělávání bez jakékoliv diskriminace, a to i věkové (Z. Palán 2008). Se samotným termínem andragogika se můžeme poprvé setkat v roce 1833 v díle *Platónovo učení o výchově* německého vysokoškolského učitele A. Kappa, který nazval třetí kapitolu svého díla „*andragogika neboli vzdělávání v dospělém věku*“, čímž položil (zatím jen terminologicky) základy nové disciplíny. Usiloval též o definování nauky o vzdělávání dospělých jako disciplíny odlišné od pedagogiky.

Dle M. Beneše (2003, s. 13) lze andragogiku chápat ve dvou rovinách:

- vědní obor v systému věd o výchově a vyučování, který je zaměřen na všechny aspekty vzdělávání a učení dospělých,
- studijní obor v rámci pedagogických věd, určený pro přípravu budoucích odborníků ve vzdělávání dospělých.

U nás andragogika zaznamenala svůj rozvoj hlavně díky zřízením kateder andragogiky na fakultách filozofie na Karlově univerzitě v Praze a univerzitě Palackého v Olomouci. Samotný pojem andragogika v ČR byl zaveden po listopadu 1989 na katedře vzdělávání dospělých na univerzitě v Olomouci (Z. Palán 2008). Během posledních desítek let se vzdělávání dospělých i nadále úspěšně rozvíjí a upevňuje si svou prestiž. Do popředí se dostal dospělý jako hlavní aktér vzdělanostních a kvalifikačních činností v průběhu jeho celé životní dráhy. Výsledkem zvýšeného zájmu o vzdělávání dospělých je i fakt, že se zvýšila produkce vydaných publikací s andragogikou tematikou a to nejen od zahraničních autorů, ale také od autorů českých.

Jeden z nezákladnějších a nejdůležitějších pojmů v andragogice je označení „dospělý“. Nenajdeme však jednoznačnou definici tohoto pojmu, neboť na dospělého jedince lze pohlížet z mnoha různých pohledů (M. Beneš 2008):

- biologické hledisko – dospělý je osoba, jež dosáhla fyzické zralosti,
- sociologické hledisko – dospělý je osoba, která převzala nové sociální role (založení rodiny, zapojení do pracovního procesu),
- právní hledisko – dospělý je osoba, jež nabyla svá práva a povinnosti (plnoletost, právní zodpovědnost apod.),
- psychologické hledisko – dospělý je osoba, u které došlo ke stabilizaci forem chování, myšlení a prožívání,
- pedagogické hledisko – dospělý je osoba, která pojala roli vychovatele následující generace.

3.2 Základní pojmy andragogiky

V rámci andragogiky se setkáváme s několika základními pojmy, mezi které řadíme především tyto: výchova, vzdělávání, vzdělání, učení, kvalifikace, kompetence a vzdělávání dospělých.

Výchova představuje záměrnou cílevědomou soustavu činností a procesů kreativně zaměřenou k trvalému formování osobnosti člověka, vytváření podmínek, jež umožňuje jeho rozvoj a stimuluje jeho snahu o dosažení integrované a socializované osobnosti. Je procesem cílevědomého utváření vztahu člověka s přírodou, kulturou, sociálním prostředím a civilizací. Za ideál výchovy můžeme považovat takové

formování osobnosti, při kterém se snoubí svoboda člověka s mravním řádem společnosti (Z. Palán 1997).

Vzdělávání lze chápat jako uvědomělý a cílevědomý proces zprostředkování a aktivního vytváření a osvojování systému vědeckých a technických znalostí, intelektuální a praktické zdatnosti a lidských zkušeností, utváření morálních znaků a osobitých postojů a zájmů. Představuje proces utváření osobnosti a individualizaci společenského vědomí, tedy součást socializace. Z praktického hlediska lze tento proces rozdělit na vzdělávání jako činnost vyučujícího a vzdělávání se jako činnost účastníka vzdělávacího procesu (H. Bartoňková a D. Šimek 2002).

Vzdělání můžeme definovat jako utvořenou soustavu vědeckých a technických znalostí, praktických a intelektuálních dovedností, vytvoření etických rysů a osobitých zájmů, která je výlučným majetkem lidské osobnosti. Zjednodušeně lze také uvést, že vzdělání je výsledkem procesu vzdělávání. Za vzdělání lze také považovat určitý stupeň nebo úroveň, kterou účastník při vzdělávání dosáhne. Vzdělávání lze rozčlenit jednak podle stupňů školské soustavy na základní, střední, vyšší a vysokoškolské, a pak také podle vztahu k profesní orientaci na všeobecné a odborné (Z. Palán 2008).

Učení tvoří proces vědomého navozování činnosti směřující k získávání, prohlubování a rozvíjení vědomostí a dovedností jedince, které vedou k trvalé přeměně v oblasti chování, znalostí, dovedností, postojů a hodnot neboli struktury osobnosti. Rozlišujeme učení senzomotorické, pamětní a sociální.

Kvalifikace označuje soustavu vědomostí, dovedností, schopností, zkušeností a návyků, které jsou potřebné k získání oficiální způsobilosti, převážně uznávané státem, k vykonávání určité činnosti např. povolání nebo funkce. Lze ji získat přípravou na povolání nebo po absolvování školy s následnou praxí popřípadě v rámci dalšího vzdělávání. Kvalifikace lze současně chápat jako komplex vědomostí, schopností, dovedností, ale i osobních vlastností, zkušeností, návyků a postojů s možností potenciálního využití pro výkon určité činnosti (Z. Palán 2008).

Kompetence zaručují jednání v rámci reálných situací, proto pro jejich získání je zapotřebí značný podíl výcviku, opakování nebo využití v různorodých reálných situacích. Současně se ale zprostředkování kompetencí neomezuje pouze na vědomosti, schopnosti a dovednosti, ale také na vnitřní připravenost a ochotu získané a naučené použít. Kompetence obsahují i motivační stránku osobnosti, sebedůvěru,

vztah k práci atd., tedy znaky, které se přímo dotýkají samotného jádra osobnosti. Rozlišujeme tyto kompetence (M. Beneš 2008): odborné (všeobecné, odborné, další odborné vzdělávání, při výkonu pracovní činnosti získané kompetence, obecné odborné kompetence, specifické znalosti a pracovní techniky), sociální (zaručují zvládnutí sociálních interakcí, komunikačních strategií, konfliktů, kooperace, moderace a fungování v interkulturním prostředí ve firmě) a metodické (způsobilost vyhledávat a zpracovávat informace, stupeň logického, abstraktního, deduktivního a induktivního myšlení, soudnost a schopnost vlastního úsudku, řešení problémů, řízení projektů a obecné pracovní techniky).

Vzdělávání dospělých chápeme jako organizovanou, cílevědomou a více či méně institucionalizovanou pomoc dospělému jedinci, skupinám nebo organizacím v souvislosti se zvládnutím určitých problémů za pomoci učení nebo uspokojování potřeb po poznání. Má tyto znaky (M. Beneš 1997): je nabídkou, kterou může využít dospělý dle vlastních potřeb nebo pod tlakem dalších okolností, nesnaží se řídit dospělého člověka, ale spíše jej jen doprovází, neobsahuje veškeré učení dospělého jedince, dospělý se učí zvládat a řešit vlastní problémy převážně mimo andragogické situace.

3.3 Celoživotní vzdělávání

Celoživotní vzdělávání lze rozdělit do dvou základních etap:

1. počáteční vzdělávání – zahrnuje základní vzdělávání (má všeobecný charakter a zpravidla se kryje s obdobím povinné školní docházky), všeobecné vzdělávání na vyšší sekundární úrovni (slouží především jako příprava na další studium nebo doplňuje odborné vzdělávání) a odborné vzdělávání na vyšší sekundární úrovni (představuje přípravu pro budoucí pracovní uplatnění a získání kvalifikace). Nedílnou součástí počátečního vzdělávání tvoří i terciární vzdělávání, které je ovšem definováno pro účely této strategie samostatně. Zahrnuje obsáhlý sektor vzdělávací nabídky, který následuje po maturitní zkoušce. Poskytuje specializované vzdělání odborné nebo umělecké. Zpravidla lze rozdělit na vzdělávání realizované na vysokých školách a vzdělávání tzv. nevysokoškolské, realizované na vyšších odborných nebo uměleckých školách (NÚOV. Strategie celoživotního učení ČR 2006).

2. Další vzdělávání – následuje po absolvování určitého stupně vzdělání resp. po vstupu vzdělávající se osoby na trh práce. Rozlišujeme:

- Profesionální vzdělávání zaměřené na osoby, které již ukončily vzdělávání v rámci počátečního vzdělávání. Obsahuje všechny formy odborného a profesního vzdělávání v průběhu pracovního života dospělého jedince. V průběhu vzdělávání dochází k získávání vědomostí, rozvíjení dovedností a kompetencí, které jsou nezbytné pro výkon konkrétního zaměstnání nebo povolání. Může mít přímou vazbu na uplatnění a profesní zařazení dospělého jedince. Hlavní podstatou je „*stálé přizpůsobování kvalifikace pracovníka kvalifikovanosti práce*“ (Z. Palán 2008, s. 96). Další profesní vzdělávání lze dále členit na kvalifikační (určeno k rozšíření nebo prohloubení stávající kvalifikace), rekvalifikační (změna stávající kvalifikace za jinou kvalifikaci) a normativní (druh kvalifikačního či rekvalifikačního vzdělávání, kdy absolvování je podmíněno zpravidla zákonnou normou).

- Občanské vzdělávání zaměřené na utváření a formování vědomí práv a povinností osob v rámci jejich občanských, politických, společenských a rodinných rolí a způsobů jak tyto role účinně a zodpovědně vykonávat a naplňovat. Utváří předpoklady pro kultivaci člověka jako občana a také pro jeho adaptaci na neustále měnící se politické a společenské podmínky. Vzdělávání obsahuje právní, filozofickou, politickou, sociální, náboženskou, etickou, zdravotnickou, občanskou a všeobecně vzdělávací problematiku. Tento druh vzdělávání by měl být jednoznačně v zájmu státu a také by měl být státem legislativně a finančně podporován.

- Zájmové vzdělávání zaměřené na kultivaci člověka na základě jeho vlastních individuálních zájmů, usiluje o uspokojení vzdělávací potřeby v návaznosti na osobní zaměření jedince. Podílí se na dotváření osobnosti a hodnotové orientaci a umožňuje sebeuplatnění ve volném čase. Zájmové vzdělávání zaujímá významnou funkci kultivace osobnosti a bývá ve světovém měřítku preferováno obdobně jako další profesní vzdělávání, kdy se na něm podílejí i podniky, které vycházejí z myšlenky, že jakákoliv kultivace osobnosti směřuje ke zkvalitňování lidských zdrojů ve společnosti. Vzdělávání bývá realizováno buď formou sebevzdělávání (internet, učebnice, publikace) nebo formou neformálního vzdělávání (Z. Palán 2008).

3.4 Celoživotní učení

Celoživotní učení představuje zásadní změnu v koncepci pojetí vzdělávání, jeho organizačního principu, kdy všechny možnosti učení, ať už v tradičních vzdělávacích institucích v rámci vzdělávacího systému či mimo ně, bývají chápány jako jediný propojený celek, který dovoluje rozmanité a četné přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním a který umožňuje získávat stejné kvalifikace a kompetence různými cestami a kdykoli během života jedince. Formální vzdělávací systém vytváří pro toto pojetí celoživotního učení nezbytné základy, však tvoří jen jeho jednu část. Každému člověku by měly být poskytovány možnosti vzdělávat se v různých stádiích svého života v souladu s jeho možnostmi, potřebami a zájmy. Celoživotním učením je chápáno veškeré učení jako nepřerušovaná kontinuita „od kolébky do hrobu“. Vysoce kvalitní základní a všeobecné vzdělávání pro všechny, od nejútlejšího dětství, je jeho základnou. Mělo by zajistit, že se člověk „Celoživotně naučí učit se“ a že si vybuduje k učení pozitivní postoj.

Za celoživotní učení můžeme v ideálním pojetí považovat nepřetržitý proces, ve skutečnosti však jde spíše o neustálou připravenost člověka učit se než o neustálé studium. Přitom se však vychází ze zásady, že získané konkrétní kompetence nejsou až tak cenné jako schopnost učit se. Hovoří se tedy spíše o celoživotním učení, nikoliv vzdělávání, aby tím byl zdůrazněn význam i takových učebních aktivit každého člověka, které nemají organizovaný charakter, tzn. samostatného učení, učení při práci, apod. (NÚOV. Strategie celoživotního učení 2006).

Celoživotní učení tedy zahrnuje:

- Formální vzdělávání, které bývá realizováno v rámci vzdělávacích institucí, zpravidla však ve školách. Funkce, cíle, obsahy, organizační formy a způsoby hodnocení formálního vzdělávání jsou definovány a legislativně vymezeny. Obsahuje na sebe navazující stupně vzdělávání (základní, střední, vysokoškolské), jejichž absolvování je stvrzeno příslušným certifikátem (vysvědčením, diplomem apod.).
- Neformální vzdělávání, které bývá zaměřeno k získávání vědomostí, dovedností a kompetencí, které mohou být jedinci prospěšné ke zlepšení jeho společenského či pracovního uplatnění. Kurzy neformálního vzdělávání bývají poskytovány převážně ve školících zařízeních zaměstnavatelů, soukromých vzdělávacích institucích, neziskových

organizacích, ale i v zařízeních školského typu. Do neformálního vzdělávání spadají např. kurzy cizích jazyků, řidičské kurzy, počítačové kurzy, rekvalifikační kurzy, ale také krátkodobá školení a přednášky různorodého charakteru. Nezbytnou podmínkou k realizaci tohoto druhu vzdělávání je účast a působení odborného lektora či učitele. Avšak po absolvování vzdělávací akce účastník nezískává formální stupeň vzdělávání.

- Informální učení, které je chápáno jako proces, při kterém jedinec získává vědomosti, osvojuje si dovednosti a kompetence, z každodenních zkušeností a činností v zaměstnání, v rodině a ve svém volném čase. Obsahuje také sebevzdělávání, kdy však učící se nemá možnost ověřit si získané vědomosti (např. televizní jazykové kurzy). Informální vzdělávání, na rozdíl od vzdělávání formálního a neformálního, není organizované, systematické a institucionálně koordinované (I. Bednaříková 2010).

Jedním z hlavních znaků současné společnosti je zcela jistě prudké zvyšování potřeby vzdělávání dospělých. Vzdělávat by se měli všichni bez rozdílu a to takřka nepřetržitě v jakékoli části své životné dráhy. V současné době mají dospělí lidé příležitost se sami a nezávisle rozhodovat o vlastním životě, o pracovních činnostech nebo o uspokojování svých zájmů a potřeb v pokročilém věku. K tomuto jim vytváří vhodné podmínky eskalující rozvoj vzdělávání dospělých jako nejvýznamnější trend vývoje vzdělávacích systémů. Lidským potenciálem, nacházejícím se na území naší země, není možné nedbale plýtvat. Je velmi důležité, aby byla vytvořena široká škála vzdělávacích příležitostí a také vytvořen spravedlivý přístup ke vzdělání, které je jedním z hlavních předpokladů, aby byla každému jedinci dána možnost nalézt si vlastní vzdělávací cestu, kterou by v průběhu svého života podle svých potřeb rozvíjel, doplňoval a usměrňoval. Platí to pro celou veřejnost, od jedinců mimořádně nadaných až po jedince zdravotně a sociálně znevýhodněné. Je v zájmu celé naší společnosti, aby potenciál, který každý jedinec v sobě nese, byl co možná nejdříve rozpoznán, a aby byly vytvořeny co nejlepší podmínky k jejich rozvoji na nejvyšší možnou hranici (MŠMT. Bílá kniha – národní program rozvoje vzdělávání v České republice 2013-2017).

4 Celoživotní vzdělávání pracovníků Policie České republiky

Policejní práce musí vždy představovat službu veřejnosti, která je založena na zákaznickém principu. Nová podoba policisty je předzvěstí jeho vysoké profesionality, kvalifikace, motivace, ale i vysokého etického standardu. Je žádoucí, aby vzdělávání policistů bylo založeno na kompetenčním přístupu a osobní odpovědnosti každého policisty za odbornou připravenost v rámci výkonu služby. Mezi základní požadavky na policistu patří (MV ČR. Koncepce celoživotního vzdělávání příslušníků Policie ČR 2008):

- způsobilost k samostatné služební činnosti rozhodování,
- chování, které je v souladu se služební etikou a právem při respektování lidských práv,
- volení a užívání vhodné komunikace přiměřené charakteru služebního zákroku,
- ovládnutí donucení a taktiky s kladením důrazu na zajištění vlastní bezpečnosti,
- obezřetné a spolehlivé užívání svěřených technických prostředků,
- zvládnutí stresových situací plynoucích z povahy služebních zákroků.

Hlavním cílem celoživotního vzdělávání policistů je nastavení systému vzdělávání, který by po celou dobu trvání služebního poměru garantoval záruku jejich odborné kvalifikace. V koncepci jsou obsaženy systémy vzdělávání policistů a získávání odborné kvalifikace, nejen pro výkon zastávané funkce, ale případně pro následný kariérní růst. S kvalitně nastaveným systémem vzdělávání policistů lze dosáhnout zkvalitnění vzdělávacích a výcvikových postupů mající za následek zvyšování prestiže policie a spokojenosti občanů.

Jasným ukazatelem, po více než patnáctiletém fungování moderního policejního sboru, byla neefektivnost a nekoordinovatelnost právní úpravy v oblastech veřejného pořádku. Pod nátlakem společnosti, volající po vyváženém a vstřícném přístupu policie, došlo v roce 2006 k vypracování analýzy, která se stala společně s průzkumy veřejného mínění, základním pilířem připravované reformy. Reforma měla hlavní cíl a to přeměnu policie v moderní policejní sbor, který je tvořen profesionály sloužícími v důstojných a moderních podmínkách. V nových reformovaných podmínkách začala policie pracovat od počátku roku 2009. Jednou z oblastí nově vzniklé reformy bylo i policejní vzdělávání. Na základě projektu Phare byl v roce 2001

nastaven nový systém vzdělávání policistů za přispění zkušeností především z Kanady a částečně také z Velké Británie a Spolkové republiky Německo. Systém byl vytvořen na základě profilu absolventa, formulování kompetencí, taxonomii cílů a integrací výuky, v souladu s Lisabonskou strategií, která stejné principy stanovila v oblasti civilního školství. Až ke konci roku 2004 se k týmž principům přihlásilo třicet států network CEPOL (= Evropská policejní akademie), což způsobilo, že Česká republika a Nizozemí jsou ve značeném předstihu. K přesné formulaci moderního zákaznického systému došlo v roce 2008 v nové Koncepci vzdělávání policistů, podle které:

- policie definuje přesnou zakázku, čili formuluje své požadavky na kompetence policistů, z hlediska požadavků EU či vládních úkolů ji reflektuje Odbor vzdělávání a služební přípravy a školy sestavují program takzvaně „šitý na míru“,
- policie je zúčastněna v každé fázi, včetně závěrečných a také při zpětném hodnocení,
- policie disponuje všemi nástroji k ovlivňování a k odpovědnosti za odbornou a profesní vybavenost policistů.

Samotné vzdělávací programy jsou sestavovány a tvořeny na základě profilu absolventa, který přesně definuje kompetence, jakými má být policista v oblasti kognitivní, psychomotorické a afektivní vybaven. Garantována je i aktuálnost vzdělávacích programů vzhledem k uspokojování potřeb výkonu služby. Hlavní důraz je kladen na oblast integrace vzdělávání, blokové výuky a změnu pojetí diagnostiky. Dochází k aplikaci nových vzdělávacích metod a forem, především pak modelových situací a praktických cvičení. Nedílnou součástí každého vzdělávacího programu je hodnocení vzdělávacího procesu. (L. Janečková 2013).

4.1 Vzdělávací subjekty Policie České republiky

Systém vzdělávání v rámci Policie České republiky je tvořen třemi kategoriemi vzdělávacích subjektů, mezi které patří vzdělávací subjekty podřízené Ministerstvu vnitra, výkonné vzdělávací subjekty podřízené Policii ČR a poslední kategorii tvoří mimorezortní vzdělávací subjekty.

4.1.1 *Vzdělávací subjekty Ministerstva vnitra*

Tato oblast vzdělávacích subjektů je tvořena Policejní akademií České republiky, vyššími policejními školami, středními policejními školami a školskými zařízeními. Jmenované subjekty zabezpečují především základní odbornou přípravu, dále pak kvalifikační a další profesní přípravu již sloužících policistů. Dále poskytuje vyšší a střední odborné vzdělání a v menší míře též přípravu občanských zaměstnanců Ministerstva vnitra a Policie ČR.

Policejní akademie České republiky (dále jen PA ČR) je státní vysoká škola univerzitního typu se sídlem v Praze, která spadá do výkonných subjektů Ministerstva vnitra. PA ČR nabízí bakalářský (Bc.), magisterský (Mgr.) a doktorský studijní program (Ph.D.) probíhající jak v prezenční, tak i v kombinované formě. Policejní akademii tvoří dvě fakulty, a to Fakulta bezpečnostně právní a fakulta bezpečnostního managementu, mající shodné sídlo. Uchazeče o studium na Policejní akademii tvoří především policisté ve služebním poměru a zaměstnanci Ministerstva vnitra a dalších rezortů, které uskutečňují ochranu práva. Ale i civilním uchazečům nabízí Policejní akademie možnost vysokoškolského studia s bezpečnostně právní tematikou. Po získání odborné kvalifikace pak mohou absolventi Policejní akademie nalézt uplatnění například v řídicích funkcích a specializovaných profesích v rámci rezortu ministerstva vnitra, Policie České republiky, Vojenské policie, městské či obecní policie, Celní správě, Vězeňské službě případně také v soukromých bezpečnostních složkách. Absolventi nepodléhající služebnímu poměru, se mohou po ukončení studia, ucházet o přijetí do služebního poměru Policie České republiky nebo mohou nalézt uplatnění v soukromém či veřejném sektoru jako specialisté na bezpečnostní problematiku v oblasti bezpečnostních služeb, peněžnictví, průmyslu a jiných oborů (PA ČR. O škole 2016).

Vyšší policejní škola a střední policejní škola MV v Praze je subjektem zabezpečujícím nejen střední a vyšší odborné vzdělání, ale také jazykové kurzy a kurzy v oblastech krizového řízení, utajovaných informací, pedagogiky, informatiky, kontroly a stížností. Škola tvoří organizační složku státu, kdy jejím statutárním orgánem je ředitel školy. Za zmínku též stojí, že je školou UNESCO, která funguje také jako Fakultní škola Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Jejimi studenty mohou být jak absolventi základních škol, kteří mohou středoškolské vzdělávání zakončit

maturitou, tak i absolventi středních škol, kteří mohou vyšší odborné vzdělávání zakončit absolutoriem. Mimo to zde mohou studovat i policisté či zaměstnanci PČR nebo MV v rámci kvalifikačních a specializačních kurzech. Vyšší odborná škola je určena především pro policisty a zaměstnance Policie České republiky, případně i jiných rezortů. Hlavním cílem školy je zabezpečení profesní přípravy policistů a jejich dalšího zdokonalování v rámci jejich povolání prostřednictvím studia vyšší odborné školy, jazykových a kvalifikačních kurzů v systému celoživotního vzdělávání (VPŠ a SPŠ MV v Praze. Základní informace 2015).

Vyšší policejní škola a střední policejní škola MV v Holešově (dále jen VPŠ a SPŠ MV Holešov) tvoří nedílnou součást systému policejního školství, kdy svým rozsahem činnosti a svou velikostí patří v Česku mezi tři největší policejní školy. Škola se značnou měrou podílí na vzdělávání policistů a občanských zaměstnanců Policie ČR a Ministerstva vnitra. Další důležitou roli v poskytovaných vzdělávacích aktivitách školy představuje pro absolventy základních škol střední odborné vzdělávání. Škola disponuje velmi dobrými a moderními podmínkami pro výuku, realizovanou ve 24 kmenových a 35 speciálních učebnách, 3 střelnicích a na rozsáhlém sportovišti včetně sálů. Z důvodu zkvalitnění výuky policejních předmětů škola též vybuodovala učebnu modelových situací a učebnu integrované výuky. Nedílnou součástí zvyšování odborných kompetencí studentů představují realizované výměnné pobyty se zahraničními útvary a školami, které tvoří jednu z prioritních oblastí školy.

VPŠ a SPŠ MV Holešov realizuje své vzdělávací aktivity v těchto oblastech:

a) vyšší odborná škola – získala v roce 2008 akreditaci vzdělávacího programu „Bezpečnostně právní činnost“, určeného pro policisty kriminální, pořádkové a cizinecké policie, kdy po úspěšném ukončení studia získají absolventi potřebnou kvalifikační způsobilost s akademickým titulem DiS.,

b) střední odborná škola – studium je realizováno ve vzdělávacím programu „Bezpečnostně právní činnost“, což představuje čtyřleté studium pro žáky s ukončeným základním vzděláním, které je zakončeno maturitní zkouškou. Absolventi studia se mohou následně ucházet o službu ve všech složkách Policie ČR, institucí veřejné správy, bezpečnostních agentur nebo mohou pokračovat ve studiu na vysokoškolských školách,

c) jazykové vzdělávání – je školou realizováno ve formě intenzivních jazykových kurzů, které jsou zaměřeny k osvojení všech jazykových kompetencí, se zaměřením na

odbornou terminologií, vycházející z praktického výkonu služby. Jedná se o kurzy anglického, ruské a německého jazyka,

d) další odborné vzdělávání – tvořící vzdělávací nabídku školy, obsahuje kurzy další odborné a kvalifikační přípravy pro získání příslušného stupně vzdělání. Tato oblast je tvořena kurzy informatiky a výpočetní techniky, cizinecké agendy, k ochraně utajovaných informací a jiných podle aktuálních potřeb Policie ČR nebo Ministerstva vnitra ČR (VPŠ a SPŠ MV Holešov, Všeobecné informace 2017).

Dalším vzdělávacím subjektem MV je Vyšší policejní škola MV pro kriminální policii Pardubice - Opatovice nad Labem. Vzhledem k tomu, že toto školské zařízení zabezpečuje vzdělávání kriminalistických techniků, což tvoří podstatu této diplomové práce, budu se tomuto věnovat podrobněji dále.

4.1.2 Výkonné vzdělávací subjekty Policie ČR

Oblast výkonných vzdělávacích subjektů Policie České republiky tvoří školní policejní střediska, instruktoři služební přípravy a střediska specializovaného výcviku.

Rezort Ministerstva vnitra v současnosti provozuje 8 školních policejních středisek, které jsou zřízeny příslušnými řediteli Krajských ředitelství policie České republiky na základě rozhodnutí policejního prezidenta, konkrétně se jedná o závazný pokyn č. 14/2010. Tato střediska představují jeden z organizačních článků krajského ředitelství. V souladu s činností vyšších a středních policejních škol zabezpečují školní policejní střediska tříměsíční odbornou praxi a to v rámci základní odborné přípravy policistů. V rozmezí svých kompetencí zabezpečuje úkoly při přípravě a vykonání služební zkoušky policistů, vykonává školení a přezkoušení řidičů služebních vozidel a v neposlední řadě plní specifické úkoly policie ve sféře vnitřní bezpečnosti a pořádku (Závazný pokyn policejního prezidenta č. 14/2010). Školní policejní střediska dále zajišťují následující činnosti:

- při výkonu odborné praxe v rámci základní odborné přípravy vedou policisty ke zvládnutí základních činností, které jsou nutné a potřebné k řádnému výkonu služby, přispívá ke zvyšování fyzické zdatnosti a střelecké přípravy,
- v mezích svých kompetencí zabezpečují vzdělávání policistů v oblastech ústavních zákonů a ostatních právních předpisů, jež navazuje na studia z vyšších a středních policejních škol,

- ve spolupráci s výkonnými organizačními články pořádkové, dopravní a cizinecké policie se podílejí na zabezpečování veřejného pořádku při živelných pohromách, průmyslových haváriích, silničních, železničních a leteckých nehodách, ale i na kulturních a sportovních akcích, kde by mohlo dojít k ohrožení života nebo zdraví osob nebo kde by hrozila škoda na majetku,
- v rámci výchovně vzdělávací činnosti spolupracují s příslušnými odbory Ministerstva vnitra, s vyššími a středními policejními školami a s výkonnými organizačními články policie při realizaci odborné praxe,
- jsou odpovědné za organizaci, vykonávání a hodnocení služební přípravy, včetně zabezpečení výcviku,
- pro policisty pořádkové, dopravní, cizinecké a kriminální policie zabezpečují doplňování odborných znalostí,
- pořádají instrukčně metodické zaměstnání, školení, porady a přezkoušení řidičů, taktéž zajišťují přebory a soutěže,
- provádějí ověřování fyzické způsobilosti policistů a uchazečů o službu u policie, u nově přijatých policistů zajišťují proškolení ze zásad bezpečné manipulace, nošení a používání služební zbraně.

Na útvarech s územně vymezenou působností, které představují jednotlivé územní odbory Krajských ředitelství policie, působí instruktoři služební přípravy, kteří svou činností přispívají k pokračování další odborné přípravy policistů v souladu aktuálními potřebami výkonu služby (MV ČR. Koncepce celoživotního vzdělávání příslušníků Policie české republiky, 2008). Instruktory služební přípravy je komplexně zabezpečována výuka a výcvik policistů v odborných a doplňkových specializačních kurzech v programu celoživotního zvyšování odborné připravenosti policistů k výkonu služby. Mezi základní úkoly instruktorů patří organizace, řízení a vyhodnocování služební tělesné, střelecké a taktické přípravy policistů, ale také soustavné vyhodnocování prověrek střelecké přípravy, fyzické zdatnosti a dalších činností potřebných pro výkon služby (Závazný pokyn policejního prezidenta č. 4/2009).

Do věcné působnosti organizačních článků Policejního prezidia spadají Střediska specializovaného výcviku, která v rámci celostátní působnosti zabezpečují odbornou přípravu specializovaných činností týkající se Pyrotechnického odboru, Odboru hipologie a kynologie a Oddělení speciálních potápěčských činností.

4.1.3 Mimorezortní subjekty

Jako moderní trend současné doby lze chápat studium zaměstnanců Policie ČR (jak z řad policistů, tak i občanských zaměstnanců) v subjektech, které svým obsahem nespádají do rezortu Ministerstva vnitra. Těmito subjekty jsou myšleny nerezortní státní vysoké školy, soukromé vysoké školy, neziskové organizace a další soukromé subjekty. Těchto subjektů zabývajících se různým typem vzděláváním členů ozbrojených sborů a bezpečnostních složek nalezneme v současnosti mnoho, můžeme zmínit například mediální trénink pro top manažery či kvalifikační přípravu pracovníků oddělení tisku a prevence (MV ČR. Koncepce celoživotního vzdělávání příslušníků Policie české republiky 2008).

Součástí mimorezortních subjektů tvoří i neziskové organizace, kterých je v České republice nepřeberné množství. Zmínil bych např. organizaci Bílý kruh bezpečí, která poskytuje pro policisty komplexní vzdělávání v oblastech domácího násilí a stalkingu.

Služby nerezortních subjektů jsou využívány především pracovníky expertní služby, pyrotechniky, letecké služby, ale také policisty ze základních organizačních článků policie.

4.2 Kvalifikační příprava

Policista musí splňovat požadavek stupně a oboru vzdělání pro služební místo, na které je ustanoven, je-li to k výkonu zastávaného služebního místa potřebné jak je stanoveno v souladu se zákonem č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Nesplňuje-li však policista příslušný stupeň a obor vzdělání, může si potřebné vzdělání doplnit v rámci některých rezortních škol. Výhradně je však doplnění vzdělání určeno pro vedoucí pracovníky případně pro ty policisty s vysokou pravděpodobností kariérního růstu.

Po přijetí do služebního poměru je pro všechny policisty povinné absolvování základní odborné přípravy (ZOP), jejímž cílem je vybavit nově příchozí policisty všeobecnými vědomostmi, dovednostmi, schopnostmi hodnotami a postoji, které se shodují s univerzálními požadavky na policistu bez ohledu na služební zařazení, ale také odbornými kompetencemi, které jsou nutné k výkonu činností odpovídající služebními

místu, na které je policista ustanoven.(MV ČR. Rámcový vzdělávací program ZOP 2008).

Rozlišujeme:

- Studium k získání zaměření vzdělání – představuje odborné studium určené policistům k doplnění jejich odborných vědomostí a dovedností pro výkon služební činnosti, popřípadě studium probíhající v programech celoživotního vzdělávání (§ 60 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách) cílené na výkon služby. Do této kategorie spadají policisté, kteří splňují stupeň vzdělání, avšak svým zaměřením nespĺňuje požadavky pro zastávané služební místo. V minulosti nebylo výjimkou, že funkci ve středním nebo dokonce vrcholném managementu zastával policista sice vysokoškolsky vzdělaný, ale obor ani zaměření nikterak nesouviselo s policejní problematikou. Proto k dosažení vzdělání. Cílem kvalifikačních kurzů je poskytnutí důležitých kompetencí, které odpovídají dalšímu odbornému požadavku stanovenému pro každé služební místo podle § 19 zákona č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

- Studium k získání dalšího odborného požadavku – přitom za další odborný požadavek se považuje požadavek na užší vymezení odborné způsobilosti pro každé služební místo v Policii ČR. Součástí je i jazyková příprava.

- Studium ve specializační přípravě – umožňuje získání způsobilosti, která je nezbytná k vykonávání specifické služební činnosti, které pro služební místo přímo nevyplývají z katalogu činností v rámci Policie ČR a jsou vykonávány policistou, který je z rozhodnutí služebního funkcionáře určen dle jeho dispozic a individuálních potřeb sboru (MV ČR. Koncepce celoživotního vzdělávání příslušníků Policie České republiky 2008).

4.3 Další odborná příprava

Pro kvalitní výkon zastávaného služebního místa je nezbytným aspektem soustavné udržování a prohlubování kvalifikace policisty. Převládajícím prvkem v systému další odborné přípravy je služební příprava, která je realizována služebními funkcionáři ve všech úrovních policie v rámci výkonu služby mimo působnost policejních škol. Cílem služební přípravy je udržovat, prohlubovat a inovovat odbornost policistů ve vztahu k plnění služebních zákroků v průběhu celé doby trvání služebního

poměru. Další odborná příprava je policistů zprostředkována formou kurzů, školení, odborných stáží, seminářů, instrukčně metodických zaměstnání, výcviků a samostudiem. Další odborná příprava se skládá z následujících:

a) všeobecná další odborná příprava – je určena k upevňování, prohlubování a rozšiřování kompetencí policistů, které jsou potřebné k plnění služebních úkolů, které vyplývají ze zákona o služebním poměru, bez ohledu na služební zařazení.

b) služební tělesná, střelecká a taktická příprava – slouží k získávání a rozvíjení vědomostí, praktických dovedností a pohybových schopností, které jsou potřebné a žádoucí pro výkon služby, kdy se jedná zejména o přípravu k použití služební zbraně a donucovacích prostředků včetně taktiky služebních zákroků v souladu s platnou právní úpravou.

c) další odborná příprava ve vztahu ke služebnímu místu – slouží k upevňování, prohlubování a rozšiřování kompetencí, které jsou potřebné pro výkon služební činnosti, vyplývající z konkrétního služebního místa.

d) další odborná příprava ve vztahu k případům – se rozumí činnost zaměřená na totožné případy budoucího nasazení, které využívají vyhodnocení poznatků a zkušeností z předešlých případů.

5 Vzdělávání kriminalistických techniků v rámci Policie České republiky

Věcným gestorem nesoucím odpovědnost za policejní vzdělávání kriminalistických techniků a kriminalistických znalců je Kriminalistický ústav Praha (dále KÚ Praha), přičemž ředitel tohoto ústavu plně zodpovídá za odborné vzdělávání v oblasti kriminalisticko-technické a znalecké činnosti. Věcný gestor (KÚ Praha) v procesu tvorby a inovace vzdělávacího programu zpracovává profil absolventa, který má závazný charakter v přípravě daného vzdělávacího programu, dále také zodpovídá za přesnou formulaci vstupních požadavků účastníků vzdělávacího programu, cíle vzdělávání, požadované kompetence v oblasti kognitivní, psychomotorické a afektivní a podmínek způsobu ukončení programu.

Policista, který je čerstvě zařazený na funkci kriminalistického technika v rámci územního odboru služby kriminální policie a vyšetřování, získá oprávnění k výkonu kriminalisticko-technické činnosti absolvováním kriminalisticko-technické odborné přípravy, kriminalisticko-technického studijního pobytu a kvalifikačního kurzu „*Kriminalistický technik*“. Toto vzdělávání je realizováno v rámci Vyšší policejní školy pro kriminální službu a vyšetřování v Pardubicích, resp. Opatovicích nad Labem, kde probíhá jak teoretická, tak i praktická část kurzu.

5.1 *Kriminalisticko-technická odborná příprava*

Nově ustanovený kriminalistický technik získává v rámci kriminalisticko-technické odborné přípravy potřebné znalosti a praktické dovednosti, které bude následně využívat při výkonu kriminalisticko-technické činnosti. Tuto odbornou přípravu absolvuje policista na kriminalisticko-technickém pracovišti, na kterém je služebně zařazen (převážně se jedná o skupinu kriminalistické techniky popřípadě oddělení kriminalistické techniky v rámci územního odboru), pod vedením zkušeného kriminalistického technika, který má nejméně tříletou souvislou kriminalisticko-technickou praxi.

Počátek kriminalisticko-technické přípravy je dán dnem ustanovení policisty na příslušné služební místo a trvá zpravidla půl roku, kdy jeho součástí je i absolvování

kvalifikačního kurzu *Kriminalistický technik* a kriminalisticko-technického pobytu na Odboru kriminalistické techniky a expertíz (OKTE) krajských ředitelství. Přitom doba, kterou kriminalistický technik stráví absolvováním tohoto kurzu a pobytu na OKTE, se podle pokynu policejního prezidenta č. 175/2016 započítává do celkové doby kriminalisticko-technické odborné přípravy.

Obsah kriminalisticko-technické přípravy je tvořen dvěma hlavními celky:

I. Úvod do problematiky, právní úprava – v rámci tohoto celku se policista seznamuje se základními pojmy kriminalistické techniky (stopa, vzorek, srovnávací materiál), s obecnými pravidly zajišťování objektů zkoumání, dále s důkazními souvislostmi, zásadami dokumentace ohledání místa činu a jiných procesních úkonů, s identifikačními úkony prováděnými na osobách a s právní úpravou kriminalisticko-technické činnosti.

II. Metody, postupy, technické prostředky a činnost na místě činu – obsah tohoto celku tvoří metody a pracovní postupy při vyhledávání, zviditelňování, zajišťování a fixaci zajištěných stop a vzorků, správné používání technických prostředků a přístrojového vybavení, zpracování jednotlivých druhů dokumentace (fotografická, obrazová dokumentace, náčrtek, plánek), specifika zajišťování povýstřelových zplodin, částic GSR, otisku pachové stopy a pachového vzorku osoby, specifika ohledání míst a zajišťování stop souvisejících s drogovou problematikou, specifika ohledání místa a zajištění stop na požářišti, dále kriminalisticko-technická činnost při provádění domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor a ohledání těla mrtvolky a živých osob včetně provádění identifikačních úkonů.

Při zahájení kriminalisticko-technické přípravy je kriminalistický technik seznámen přímým nadřízeným s plánem kriminalisticko-technické přípravy, je informován o bezpečnosti práce jak na pracovišti, tak i při výkonu výjezdové služby, a je seznámen s celkovým chodem oddělení. V závěru přípravy je provedeno vyhodnocení zkušeným kriminalistickým technikem, pod jeho odborným vedením a dohledem kriminalisticko-technická příprava probíhala. Přímý nadřízený kriminalistického technika pak musí celkové vyhodnocení schválit (Pokyn policejního prezidenta č. 175/2016).

5.2 *Kriminalistiko-technický studijní pobyt*

Kriminalistický technik, zařazený na kriminalisticko-technickém pracovišti představující skupinu nebo oddělení kriminalistické techniky územních odborů krajských ředitelství policie, absolvuje kriminalistiko-technický studijní pobyt na Odboru kriminalistické techniky a expertíz v rámci kraje. Na základě písemné žádosti adresované řediteli Kriminalistického ústavu Praha, může kriminalistický technik absolvovat část kriminalistiko-technického studijního pobytu na Kriminalistickém ústavu Praha nebo v jiném mimorezortním odborném pracovišti.

Odbory kriminalistické techniky a expertíz jsou primárně určeny k výkonu expertizní činnosti, čili zpracovávání znaleckých posudků a odborných vyjádření z oboru kriminalistiky pro orgány policie a orgány činné v trestním řízení, ovšem i mimoto vykonávají kriminalističtí experti výjezdovou službu na místa, kde došlo k zvlášť závažnému trestnému činu nebo mimořádné události. Lze proto konstatovat, že i experti, převážně pracující na znaleckých pracovištích, mají povědomí a reálný přehled o činnostech a zvyklostech v rámci ohledání místa činu a zajištění kriminalisticky relevantních stop a dovedou své poznatky a zkušenosti zprostředkovat předat začínajícímu technikovi, který v danou dobu působí jako nepopsaný list papíru.

Na Odboru kriminalistické techniky a expertíz jsou začínajícímu technikovi poskytnuty ze stran expertů a odborných pracovníků cenné rady a informace týkající se kriminalisticko-technické praxe a je jim představena podstata jednotlivých oborů znaleckých zkoumání jako je například daktyloskopie, trasologie, mechanoskopie, balistika, biologie, chemie apod.

Přesná délka kriminalisticko-technického studijního pobytu je uvedena v plánu pobytu a jeho doba nesmí být kratší než 5 pracovních dnů. Stejně tak i celý studijní pobyt probíhá dle dikce plánu kriminalisticko-technického studijního pobytu. Míra a úspěšnost plnění studijního pobytu je v jeho závěru vyhodnocena vedoucím, na jehož pracovišti byl studijní pobyt realizován (Pokyn policejního prezidenta č. 175/2016).

Po absolvování kriminalisticko-technické odborné přípravy a kriminalisticko-technického studijního pobytu je kriminalistický technik rozkazem služebního funkcionáře vyslán k absolvování kvalifikační přípravy – základního kurzu

Kriminalistický technik konající se ve Vyšší policejní škole pro kriminální policii Pardubice – Opatovice nad Labem.

Vyšší policejní škola MV pro kriminální službu v Pardubicích zabezpečuje vzdělávání poměrně široké škály policejních odborníků a specialistů. Obsah a forma vzdělávání se v rámci školy v průběhu celé své existence měnilo a neustále mění, ale i přes to lze rozdělit do třech stěžejních oblastí:

- vzdělávání v oblasti služby kriminální policie a vyšetřování,
- vzdělávání v oblasti pyrotechniky,
- vzdělávání operačních důstojníků, kriminálních analytiků a dalších speciálních činností.

Vzdělávání je realizováno formou kvalifikačních či specializačních kurzů ve smyslu nařízení ministerstva vnitra (dále NMV) č. 40/2010 o vzdělávání v policejních školách a školských zařízeních MV, který provádí některá ustanovení, zejména § 19 a § 45 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků ozbrojených sborů. Nabízené vzdělávání kurzy jsou poskytovány v rámci celoživotního vzdělávání policistů k prohlubování a inovování již získaných vědomostí a dovedností.

Škola dále nabízí vyšší odborné vzdělávání určené výhradně policistům, a to ve vzdělávacím programu přípravné trestní řízení oboru bezpečnostně právní činnost zakončené absolutoriem a získání titulu DiS.

Významnou vzdělávací oblast zdejšího subjektu tvoří kriminalisticko-technické vzdělávání, které má zde dlouholetou tradici. Kriminalisticko-technické vzdělávání v rámci školy lze rozdělit na kurzy výhradně zaměřené na kriminalistickou techniku a na kurzy obsahující kriminalistickou techniku. (VPŠ MV Pardubice 2016)

5.3 Kvalifikační kurz – Kriminalistický technik

Tento vzdělávací program je určen pro příslušníky Policie České republiky popřípadě Armády České republiky, kteří jsou ustanoveni na funkci kriminalistický technik a vykonávají kriminalisticko-technickou činnost na kriminalisticko-technických pracovištích a disponují znalostmi minimálně na úrovni základní odborné přípravy. Kurzu se zpravidla účastní 14 – 16 policistů z celého území České Republiky.

Samotnou výuku tvoří teoretická (30%) a praktická část (70%), které na sebe navazují a navzájem se doplňují. Teoretická část probíhá v prostorách učebny, které disponuje potřebnými a vhodnými didaktickými pomůckami pro výuku jako jsou například počítač, projektor, tabule, nebo také zajištěné stopy různých odvětví zkoumání, sloužící pro lepší názornost. Poznatky jsou účastníkům předávány prostřednictvím odborně vyškoleného vyučujícího - lektora, který je také policista a má s kriminalistickou technikou praktickou zkušenost. Výuka probíhá převážně formou výkladu a diskuze. Praktická část se uskutečňuje jak v prostorách učeben pro teoretickou výuku (například při výuce pořízení mikro a makro fotografie, modelových situací, nácviku provádění identifikačních úkonů apod.), tak ve vyhrazené budově, která je určena k nácviku praktických dovedností v podobě ohledání místa činu, fotografické či topografické dokumentace, vyhledávání, zajišťování a fixaci kriminalistických stop. Budova je vybavena místnostmi, které svým vnitřním uspořádáním charakterově odpovídají jednotlivým problematikám spáchané trestné činnosti (vražda, sebevražda, krádež vloupáním, apod.).

Celková doba trvání kurzu činí 396 hodin, což představuje cca 56 dnů, z toho 352 hodin je určeno pro výuku tří hlavních předmětů - kriminalistika 316 hodin, právo 16 hodin a zpracování fotografické dokumentace 20 hodin, 24 hodin pro exkurzi a 20 hodin pro závěrečnou zkoušku.

Předmět *kriminalistika* tvoří tyto tematické celky: kriminalisticko-technická činnost, kriminalistická nauka o stopách, kriminalistická identifikace a její význam, kriminalisticko-technická dokumentace, fotografická dokumentace, videodokumentace, topografická dokumentace, zajišťování objektů pro kriminalistické zkoumání, další kriminalistické metody, vybrané aspekty soudního lékařství a ohledání. V rámci předmětu *právo* jsou probírány dva tematické celky – zákon o Policii ČR a trestní právo procesní. Předmět *zpracování fotografické dokumentace* tvoří tyto tematické celky: digitální fotografie a její využití v PČR, práce s digitálními obrazovými daty a úprava digitální fotografie.

Již v průběhu studia je vyučujícími prováděno ověřování získaných vědomostí, dovedností, schopností a postojů účastníků vzdělávacího programu, které bývá zaznamenáno a následně vyhodnoceno. Vykonat závěrečnou zkoušku ve smyslu čl. 21 NMV č. 37/2013 pak může pouze ten student, který splnil hodnotící kriteria, které ověřují naplnění stanovených vzdělávacích cílů v rovině praktické aplikace získaných

teoretických poznatků. Samotné ukončení vzdělávacího programu je uskutečněno prostřednictvím komisionální závěrečné zkoušky skládající se z praktické a teoretické části. Praktická část zkoušky spočívá v ohledání místa činu, vyhledání a zajištění kriminalistických stop a ve zpracování dokumentace (fotografická nebo topografická) pro vybraný modelový případ. Teoretická část zkoušky obsahuje obhajobu zvoleného postupu účastníka při ohledání místa činu, vyhledání latentních a viditelných stop, zajištění jednotlivých druhů stop a obhajobu zpracovaného druhu kriminalistické dokumentace. Dále musí účastník správně zodpovědět před členy komise vylosovanou otázku. V případě úspěšného absolvování celého vzdělávacího programu včetně závěrečné zkoušky s hodnocením „splnil(a)“ je absolventovi vydáno osvědčení o absolvování podle NMV č. 37/2013 a získává kvalifikaci „Kriminalistický technik“ (MV ČR. Kvalifikační příprava - Kriminalistický technik 2014).

5.4 Kriminalisticko-technická prolongace

Aby kriminalistický technik mohl vykonávat kriminalisticko-technickou činnost, je povinen se během své praxe vzdělávat i po absolvování kvalifikačního kurzu, a to jak samostudiem, tak i povinným absolvováním kriminalisticko-technické prolongace. Podle pokynu policejního prezidenta č. 175/2016 platí, že rozhodným okamžikem pro započítání sledování lhůt absolvování kriminalisticko-technického prolongačního studijního programu a prolongačních kurzů je den ukončení kvalifikačního kurzu *Kriminalistický technik*.

Prolongace se skládá ze dvou částí a to kriminalisticko-technického prolongačního pobytu a prolongačních kurzů. Kriminalisticko-technický prolongační pobyt musí kriminalistický technik absolvovat nejméně jednou za 7 let, přičemž jeho doba nesmí trvat méně než 3 pracovní dny. Realizace kriminalisticko-technického prolongačního pobytu probíhá ve stejném duchu jako vstupní kriminalisticko-technický studijní pobyt. Dále absolvuje kriminalistický technik nejméně jednou za 42 měsíců prolongační kurz, který je svým obsahem určen pro kriminalistické techniky, přičemž dva po sobě jdoucí prolongační kurzy musí mít odlišné obsahové zaměření.

Stejně tak jako kvalifikační kurz, tak i prolongační kurzy v rámci další odborné přípravy kriminalistických techniků probíhají na Vyšší policejní škole pro kriminální policii v Pardubicích – Opatovicích nad Labem. Ač se portfolio těchto kurzů neustále mění, v současné době škola nabízí níže uvedené odlišně tematicky orientované prolongační kurzy, přičemž jejich smyslem je prohloubení již získaných znalostí, dovedností a postojů s představením nových metod, postupů, technologií a trendů v oblasti praktické kriminalisticko-technické činnosti.

5.4.1 Kurz zajišťování daktyloskopických stop

Jedná se o vzdělávací kurz v době trvání 2 dnů (14 hodin výuky), jehož cílem je prohlubování odborných znalostí a vědomostí získaných v kvalifikační přípravě Kriminalistický technik a rozšíření praktických dovedností, které účastníci získali předchozím výkonem kriminalisticko-technické činnosti – vlastní praxí. Kurz je koncipován především pro příslušníky Policie České republiky, ale mohou se jej účastnit i další policejní orgány.

Součástí kurzu je i praktické cvičení, k jehož provádění slouží jak interiéry, tak exteriéry školského zařízení, kde se nachází simulovaná místa kontaktu papilárních linií člověka s různými druhy povrchů a materiálů. Podle náročností jednotlivých praktických cvičení a zachování názornosti jsou účastníci rozdělováni do dvojic případně i skupinek s větším počtem aktérů. Ke zviditelňování a následně zajišťování daktyloskopických stop jsou účastníky využívány různé druhy dostupných běžných ale i netradičních prostředků, kterými škola disponuje. Závěr praktického cvičení tvoří celkové vyhodnocení výsledků činnosti, které probíhá přímo na místě.

Po ukončení vzdělávacího kurzu je absolvent schopen za využití kriminalistických metod a postupů s dostupnými technickými prostředky odborně a kvalifikovaně vyhledat, zviditelnit a následně zajistit daktyloskopické stopy z rozdílných povrchů a materiálů. Dále bude schopen uchovat a řádným způsobem zabalit zajištěné daktyloskopické stopy a ostatní důkazní materiál tak, aby nemohlo dojít k jeho záměně, poškození, znehodnocení, kontaminaci nebo neodborné a neautorizované manipulaci před odesláním ke znaleckému zkoumání. Zmíněná činnost probíhá v souladu s právní úpravou a to závazného pokynu č. 100/2001 ke kriminalisticko-technické činnosti Policie České republiky. Na základě úspěšného

absolvování kurzu účastníci obdrží osvědčení o účasti a získá administrativní kvalifikaci: A-KT-daktyloskopie (MV ČR. Další odborná příprava - Zajišťování daktyloskopických stop 2013).

5.4.2 Kurz kriminalistické odorologie – problematika pachových stop

Jde se o jednodenní vzdělávací kurz (8 hodin výuky), jehož cílem je prohlubování odborných znalostí a vědomostí v problematice kriminalistické odorologie s odstraněním chyb a problémů v komunikaci a získání praktických dovedností v oblasti zajišťování pachových stop. Kurz je určen především pro příslušníky Policie České republiky ve služebním poměru, případně i ostatní, kteří mají postavení policejního orgánu.

Součástí kurzu je i praktické cvičení, které se provádí jednak na předmětech, ale i v místech se zinscenovanými událostmi, předměty a stopami, které korespondují, případně se přibližují, reálným případům z kriminalistické praxe. Při praktickém zaměstnání jsou využívány jak interiéry, tak i exteriéry školy k zajištění požadované variability v rámci výuky. Účastníci jsou při praktické části kurzu rozdělováni do dvojic, kdy každý z nich musí samostatně provést zajištění pachových stop jak otisk pachové stopy, tak i porovnávací vzorek osoby. Při těchto činnostech je využíváno dostupných kriminalisticko-technických prostředků k zajišťování pachových stop a vybavení k provedení potřebné dokumentace. Závěr praktického cvičení tvoří celkové vyhodnocení výsledků činnosti, včetně zajištěných kriminalistických stop a provedené dokumentace. Samotný vzdělávací program je ukončen závěrečným pohovorem o absolvovaném praktickém cvičení, kde studenti vysvětlí a obhájí volbu prostředků, metod a postupů, které zvolil.

Po ukončení kurzu budou absolventi schopni definovat kriminalistickou odorologii a její rozdělení, popsat vznik a význam pachové stopy, vysvětlit podstatu lidského pachu a metody pachové identifikace a prakticky zajistit otisk pachové stopy a porovnávací vzorek osoby včetně jejího zabalení, vychystání k odeslání a zpracování protokolu.

Na základě úspěšného absolvování kurzu účastníci obdrží osvědčení o účasti a získá administrativní kvalifikaci: A-KT-odorologie (MV ČR. Další odborná příprava - Kriminalistická odorologie - problematika pachových stop 2013).

5.4.3 Kurz částice GSR versus zplodiny výstřelu

Jedná se o vzdělávací kurz v době trvání 2 dnů (12 hodin), jehož cílem je rozšířit znalosti v oblasti povýstřelových splodin, částic GSR a splodin výstřelu. Kurz je určen převážně pro příslušníky Policie ČR s možnou účastí i dalších policejních orgánů.

Kromě teoretické části je součástí kurzu i praktické cvičení, které probíhá na simulovaných místech činu, kde byla z nedbalosti či úmyslně použita palná či plynová zbraň. Na těchto místech jsou inscenované události, předměty a stopy, které se přibližují reálným případům z praxe. Studenti jsou při cvičeních rozdělováni do dvojic nebo i větších skupinek, kde jim jsou následně přidělené jednotlivé funkce zastávané na místě činu, jako jsou kriminalistický technik nebo vyšetřovatel. K praktickému cvičení jsou využívány dostupné kriminalisticko-technické prostředky k zajišťování stop a vybavení pro dokumentaci. Samotné ohledání je prováděno dle kompetencí kriminalistického technika na místě činu, kde byla použita plynová či palná zbraň. Pozornost je zaměřena především na vyhledávání, zajištění a dokumentaci kriminalistických stop s následným zabalením s přípravou k odeslání na znalecké pracoviště. Závěr praktického cvičení tvoří celkové vyhodnocení výsledků činnosti na místě, zajištěných kriminalistických stop a dokumentace.

Po ukončení vzdělávacího kurzu budou absolventi schopni vysvětlit a popsat částice GSR, jejich vznik, šíření a výskyt včetně vysvětlení způsobů jejich zajišťování. Dále dokážou vysvětlit a popsat zplodiny výstřelu a rozptylové obrazce zplodin výstřelu včetně popisu jejich vzniku a funkce. Prakticky dokážou zajistit vzorkování částic GSR a objektů s výskytem rozptylových obrazců za dodržení zásad bezpečnosti při ohledání místa činu, včetně zabalení a přípravy k odeslání ke znaleckému zkoumání. Po úspěšném absolvování kurzu účastníci obdrží osvědčení o účasti a získají administrativní kvalifikaci A-KT-částice GSR (MV ČR. Další odborná příprava - Částice GSR versus zplodiny výstřelu 2013).

5.4.4 Kurz zajišťování nekrofágního hmyzu

Jedná se o vzdělávací kurz v době trvání 3 dnů (22 hodin), jeho cílem je rozšíření znalostí a praktických dovedností kriminalistických techniků v oblasti zajišťování nekrofágního hmyzu. Kurz je především určen pro příslušníky Policie ČR, kteří již absolvovali kvalifikační kurz Kriminalistický technik nebo jeho ekvivalent.

Tak jako u předešlých kurzů je součástí i praktické cvičení, jsou realizována na simulovaných místech činu s výskytem mrtvol, nikoli však lidských, ale vybraných druhů zvířat. Cvičení probíhá v exteriérech školy, ve volném terénu, pod zemí případně vhodně zavěšené. I v tomto případě jsou studenti rozděleni do dvojic případně trojic, ale každý z nich musí samostatně provést zajištění nekrofágního hmyzu včetně příslušné dokumentace. Pozornost je věnována především biologickým stopám a volbě vhodných kriminalisticko-technickým postupům při ohledání vedoucího k zajištění důkazního materiálu. Studentům jsou poskytnuty dostupné kriminalisticko-technické prostředky k zajišťování stop a vybavení pro dokumentaci. Součástí praktického cvičení tvoří rozbor po stránce taktické a technické, kdy vyučující hodnotí jednak činnost studenta na místě, ale především zajištění nekrofágního hmyzu z mrtvoly a jejího okolí, provedenou dokumentaci a také obhájení zvoleného postupu ohledání. Závěr praktického cvičení tvoří celkové vyhodnocení výsledků činnosti probíhající přímo na místě.

Po ukončení vzdělávacího kurzu je absolvent schopen při ohledání místa činu s přítomností mrtvoly vyhodnotit vzniklou situaci, odborně zajistit nekrofágní hmyz z mrtvoly a jejího okolí, provést potřebnou dokumentaci, kvalifikovaně stopy zabalit a připravit k odeslání na znalecké pracoviště. Na základě úspěšného absolvování kurzu účastníci obdrží osvědčení o účasti a získají administrativní kvalifikaci: A-KT- nekrofágní hmyz (MV ČR. Další odborná příprava - Zajišťování nekrofágního hmyzu 2013).

5.5 Další vzdělávání kriminalistických techniků

Do systému celoživotního vzdělávání kriminalistických techniků též spadá instrukčně metodické zaměstnání (IMZ), v rámci kterého jsou prezentovány současné metody a postupy spojené s výkonem kriminalisticko-technické činnosti. Cílem tohoto druhu vzdělávání je především prohlubování již získaných znalostí, praktických

dovedností a zkušeností kriminalistických techniků a proto bývá tvořen jak teoretickou tak i praktickou částí. IMZ je pořádán každoročně v nepravidelných intervalech a to jak v celorepublikové případně krajské formě. Celorepublikové IMZ bývá pořádáno Kriminalistickým ústavem Praha, na kterých se účastní zástupci jednotlivých Krajských ředitelství policie. Instrukčně metodické zaměstnání krajské úrovně bývá pořádáno Odborem kriminalistické techniky a expertíz (OKTE) příslušného regionu republiky. Obsah je tvořen souborem prezentací, přednášek a diskuzí znalců, vedoucích OKTE či OKT nebo samotných kriminalistických techniků různorodého tématu v oblasti kriminalisticko-technické činnosti. Účastníky jsou prezentovány nové trendy v ohledání místa činu, dokumentování, vyhledávání, zajišťování a fixaci kriminalistických stop či úskalí jednotlivých odvětví znaleckého zkoumání, případně jsou představovány zkušenosti z konkrétních případů.

Další možnost vzdělávání představuje projekt programu Erasmus+ „*Vzděláváním společně proti zločinu*“, jehož páteř tvoří mezinárodní projektová setkání. v rámci tohoto projektu se uskuteční celkem sedm pětidenních pilotních kurzů, kterých se zúčastní kriminalističtí technici a kriminalističtí znalci z Polska, České republiky a Slovenské republiky. Každý absolvent obdrží vzájemně uznatelné osvědčení o účasti. (MV ČR. *Vzděláváním společně proti zločinu 2016*)

Svoje vědomosti a dovednosti si může kriminalistický technik rozšířit také na „*Tržišti vědomostí*“, což představuje každoroční setkání kriminalistických techniků z České republiky, Slovenska a Polska. Toto setkání mívá různá zaměření, v loňském roce 2016 byl směřován spíše k praktickým ukázkám jednotlivých činností (MV ČR. *Tržiště vědomostí 2016*).

PRAKTICKÁ ČÁST

6 Osobní pohled na systém vzdělávání kriminalistických techniků

V rámci této kapitoly bych rád uvedl několik poznámek týkajících se systému vzdělávání kriminalistických techniků, který je podrobně popsán v teoretické části v kapitole č. 5. K níže uvedeným poznatkům jsem dospěl během své sedmileté působnosti na pozici kriminalistického technika jednak ze své osobní zkušenosti, ale také prostřednictvím mnoha rozhovorů, které jsem vedl na toto téma se svými kolegy a kamarády pracujícími na této pozici na různých místech republiky.

Zaměříme-li se na kvalifikační kurz *Kriminalistický technik*, jehož absolvování je povinné v rámci kriminalisticko-technické odborné přípravy pro každého policistu zařazeného na tuto pracovní pozici, objevíme několik jeho slabších stránek. Z pokynu policejního prezidenta č. 175/2016 plyne, že tohoto kurzu se účastní každý technik v rámci půlroční odborné přípravy, avšak ve skutečnosti se někteří pracovníci dostanou na tento kurz až za daleko delší dobu než je žádoucí a to z důvodu nabízených termínů konání kurzu (většinou 1 x ročně) případně organizačních potřeb oddělení, kde je kriminalistický technik zařazen. Další slabinu spatřuji v počtu účastníků kurzu - cca 15 osob. Tento počet je sice přiměřený pro teoretickou část konající se v učebnách, ale pro praktickou část kurzu, kdy je třeba sledovat názorné ukázky konkrétní činnosti, je tento počet moc vysoký a tudíž zcela nevyhovující. V rámci praktické části bych očekával více těchto názorných praktických ukázek, včetně možnosti si toto také osobně samostatně vyzkoušet. Z tohoto důvodu bych spíše očekával více těchto kurzů během roku (ne pouze jeden) s menším počtem účastníků. Co se týče vyučujících, jejich odborné znalosti jsou na vynikající úrovni, avšak u některých z nich jsem postrádal osobní praktické zkušenosti, které by získali při každodenní práci ve skutečném terénu. Je zcela patrné, že mnozí z kantorů nemají v oboru praxi, toto se projevuje zejména při propojování teoretických znalostí s praktickými dovednostmi.

Jako velice přínosný hodnotím kriminalisticko-technický studijní pobyt v příslušném odboru kriminalistické techniky a expertiz. Délka tohoto pobytu je stanovena na min. 5 dnů, toto je dle mého názoru krajní hranice. V čem však spatřuji velký nedostatek, je fakt, že na další takový pobyt se dostane pracovník vždy pouze jednou za 7 let v rámci prolongace, což je opravdu málo. Další součástí prolongace je

absolvování vybraného prologačního kurzu v rozmezí nejméně jednou za 42 měsíců, přičemž dva po sobě absolvované kurzy musí mít rozdílné zaměření. Nabídka těchto kurzů se neustále mění, ještě minulý kalendářní rok existoval jediný prologační kurz s názvem „*Kriminalistický technik - požářiště*“, v současnosti nalezneme i jiné monotematické kurzy (viz podkapitola č. 4.5 praktické části). Nabídka těchto kurzů by mohla být dle mého názoru daleko rozmanitější, neboť činnost kriminalistického technika je velmi pestrá a je velmi ovlivněna rychlým technickým pokrokem současné moderní doby.

Vzhledem k faktu, že kriminalistický technik se při své práci často setkává nejen s novou moderní technikou a vybavením nejvyšší úrovně, ale také s novými pracovními postupy a metodami, myslím, že by se měl vzdělávat prostřednictvím absolvování různých kurzů daleko častěji, nejen prostřednictvím těchto monotematických prologačních kurzů, kterých během své kariéry absolvuje pouze několik.

7 Výzkumné šetření

Jak již bylo zmiňováno v úvodu, cílem praktické části předkládané diplomové práce je zmapování aktuálního stavu vzdělávání kriminalistických techniků v České republice především z pohledu jejich potřeb a dále zjištění spokojenosti těchto pracovníků s nastaveným systémem jejich vzdělávání. Ve své práci se pokusím nejen vyzdvihnout silné stránky tohoto systému a jednotlivých kurzů, ale také nastínit jejich slabiny a navrhnout možné úpravy vedoucí k jejich zefektivnění.

Blíže jsem se zaměřil zejména na kvalifikační kurz *Kriminalistický technik*, neboť jak jsem již zmiňoval, jeho absolvování je povinné pro všechny kriminalistické techniky, a předpokládám proto, že jsou pracovníci na této pozici plně kompetentní se k jeho průběhu vyjádřit. Pro tyto účely jsem vytvořil krátký dotazník, který je představen a blíže popsán v následující kapitole. Kromě dotazníku jsem k popsání stavu vzdělávání a k vytvoření uceleného názoru na tuto problematiku použil metodu vlastního pozorování a metodu rozhovorů s mnohými dalšími kriminalistickými techniky.

Při stanovování hypotéz pro daný výzkum jsem vycházel zejména z vlastní zkušenosti a ze zkušeností kolegů, s nimiž jsem v osobním kontaktu. V závislosti na výše uvedeném a na zvolených cílech byly formulovány tyto hypotézy:

H1: Všichni respondenti absolvovali kvalifikační kurz *Kriminalistický technik* v období do pěti let po nástupu na tuto pozici.

H2: Teoretická část kurzu bude lépe hodnocena než praktická ve všech aspektech.

H3: Většina respondentů (uvažujme více než 90 %) by v systému vzdělávání kriminalistických techniků provedla nějaké úpravy.

7.1 Použitý dotazník

Pro potřeby této práce jsem sestavil krátký dotazník nesoucí název *Vzdělávání kriminalistických techniků PČR*, který je přiložen v příloze č. 2. Dotazník obsahuje 12 otázek rozdělených do čtyř sekcí. První sekce obsahuje obecné otázky zjišťující základní informace o respondentech, druhá skupina otázek se zabývá kurzy určenými kriminalistickým technikům, předposlední část je věnována čistě kvalifikačnímu kurzu *Kriminalistický technik* a závěrečná čtvrtá sekce obsahuje otázky týkající se celkového systému vzdělávání kriminalistických techniků. Vyplnění dotazníku je zcela anonymní, respondenti zaznamenávají pouze svoje pohlaví.

Druhá otázka dotazníku slouží zároveň jako rozřazovací – podle vybrané odpovědi jsou respondenti dále automaticky přeřazeni na různá místa v dotazníku (týká se dotazníku vytvořeného pomocí formuláře google, nikoli pomocí programu word). Ti z respondentů, kteří doposud neabsolvovali kvalifikační kurz *Kriminalistický technik* ani žádný jiný, přeskakují otázky č. 3 – 10 (druhou a třetí sekci dotazníku) a pokračují rovnou otázkou č. 11. Vyplňují tak pouze otázky čtvrté sekce týkající se systému vzdělávání kriminalistických techniků. Ti z odpovídajících, jež zaznamenali, že se zúčastnili pouze výše uvedeného kurzu, přeskakují otázky č. 3 a 4 (druhou sekci) a pokračují rovnou třetí částí dotazníku. Na všechny otázky v dotazníku tak odpovídají pouze respondenti, kteří uvedli, že absolvovali nejen kvalifikační kurz *Kriminalistický technik*, ale zúčastnili se i kurzu jiného. Toto automatické přeskakování některých otázek má za cíl usnadnit respondentům práci při vyplňování dotazníku. Důsledkem tohoto je fakt, že se výrazně liší počty odpovídajících na jednotlivé otázky.

Kromě poslední otázky s otevřenou odpovědí jsou všechny ostatní otázky uzavřené s výběrem z nabízených možností, což bylo zvoleno především z důvodu ušetření času dotazovaným při vyplňování tohoto dotazníku. Vzhledem k tomuto faktu jsem přesvědčen, že jeho vyplnění zabere nejvýše pět minut.

Dotazníkové šetření probíhalo v průběhu prosince 2016 a ledna 2017. S přihlédnutím ke skutečnosti, že pracoviště kriminalistických techniků jsou rozmístěna po území celé České republiky (v celé republice se nachází cca 80 těchto pracovišť), použil jsem k doručení samotných dotazníků k jednotlivým respondentům výhradně elektronické cesty, přičemž jsem využil dva možné dostupné kanály jejich rozšíření. Jeden z nich představovala interní pošta mezi pracovníky Policie ČR, kdy jsem rozeslal

vytvořený dotazník (k jeho vytvoření jsem využil program word) v příloze e-mailu na jednotlivá pracoviště kriminalistických techniků. Vzhledem k osobním zkušenostem s takto rozesílanými dotazníky jsem předpokládal poměrně nízkou návratnost. Z tohoto důvodu jsem využil k distribuci dotazníků ještě druhý kanál. Ten představoval tentýž dotazník vytvořený pomocí formuláře google. Odkaz na něj jsem rozeslal na soukromé e-mailové adresy jednotlivých kolegů, přičemž jsem je požádal o vyplnění a následné šíření tohoto odkazu mezi jejich další spolupracovníky.

Přes interní poštu Policie ČR jsem rozeslal dotazník na téměř 40 pracovišť. Předpokládáme-li, že na každém tomto pracovišti se pohybuje okolo šesti pracovníků zařazených na pozici kriminalistický technik, bylo touto cestou rozesláno přibližně 250 formulářů. Zpět se navrátilo pouze 15 vyplněných, což představuje poměrně malou návratnost (cca 13 %). Připouštím, že jsem předem předpokládal nízkou ochotu spolupráce od svých kolegů, ale až tak špatný výsledek mě nepříjemně překvapil. Přes soukromé e-mailové adresy jsem dotazník rozeslal přibližně padesátce techniků napříč celou Českou republikou. Tito jej poměrně ochotně vyplnili a navíc jej dál rozeslali mezi své spolupracovníky, díky čemuž se mi nakonec navrátilo téměř sto vyplněných dotazníků. Celkem se mi tak nashromáždilo 112 zcela vyplněných formulářů.

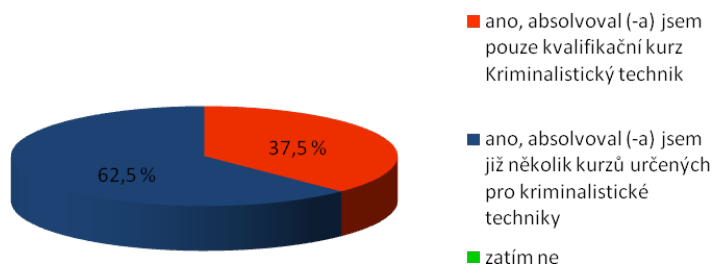
7.2 Výsledky dotazníkového šetření a jejich interpretace

Otázka č. 1: Vaše pohlaví.

V celkovém počtu 112 respondentů tvoří naprostou většinu muži, dotazník jich vyplnilo 111, což představuje 99,1 % všech odpovídajících, ženy jsou zde zastoupeny v nejmenším možném počtu - dotazník vyplnila pouze 1 osoba ženského pohlaví (0,9 %). Tato skutečnost zcela kopíruje fakt, že na pozici kriminalistického technika nalezneme v rámci celé České republiky minimum žen, z celkového počtu cca 620 kriminalistických techniků jich je okolo deseti. Z tohoto pohledu lze vnímat skutečnost, že se podařilo získat odpovědi alespoň jedné ženy, jako úspěch.

Otázka č. 2: Absolvoval (-a) jste kvalifikační kurz Kriminalistický technik?

V této otázce se vybírala jedna odpověď ze tří nabízených, obdržené odpovědi jsou znázorněny v následujícím grafu č. 1.



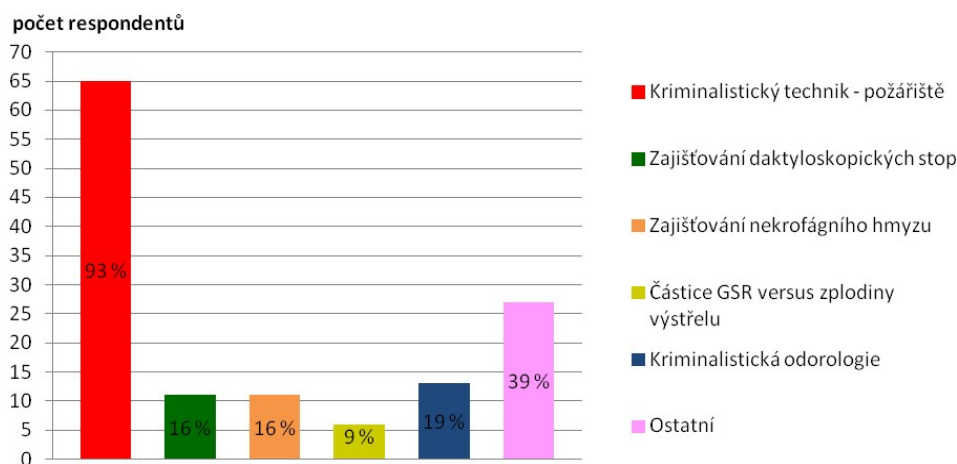
Graf č. 1: Absolvování kvalifikačního kurzu Kriminalistický technik.

Z výše uvedeného grafu je zcela zřejmé, že všichni odpovídající se zúčastnili kvalifikačního kurzu Kriminalistický technik, dokonce 62,5 % respondentů (což představuje 70 osob z celkového počtu 112) se kromě tohoto zúčastnilo i kurzu jiného. Z odpovědí na tuto otázku plyne, že všichni technici, kteří dotazník vyplňovali, pracují na této pozici již delší dobu, nepodařilo se získat odpovědi žádného „nováčka“.

Jak jsem psal již výše, tato otázka slouží jako rozřazovací. Respondenti, kteří absolvovali pouze kvalifikační kurz *Kriminalistický technik*, logicky neodpovídají na následující otázky č. 3 a 4 týkající se dalších kurzů.

Otázka č. 3: Jaké další kurzy určené pro kriminalistické techniky jste absolvoval (-a)?

Na tuto otázku odpovídalo 70 dotázaných, kdy vybírali z pěti nabízených možností. Pro případ, že by někdo absolvoval kurz jiný, než bylo nabízeno, byla zde uvedena ještě možnost jiné, kde byl nechán prostor pro napsání názvů těchto dalších kurzů. Získané odpovědi jsou zachyceny v následujícím grafu č. 2:



Graf č. 2: Vzdělávací kurzy určené pro kriminalistické techniky.

Dále je třeba uvést některé informace, které nejsou přímo viditelné z výše uvedeného grafu. Ze 70 osob, které odpovídaly na tuto otázku, se 29 z nich zúčastnilo jednoho dalšího kurzu, 31 dvou dalších kurzů, 4 osoby byly na 3 dalších kurzech a 6 odpovídajících se zúčastnilo dokonce pěti dalších kurzů.

V kategorii *ostatní* byly uvedeny tyto kurzy:

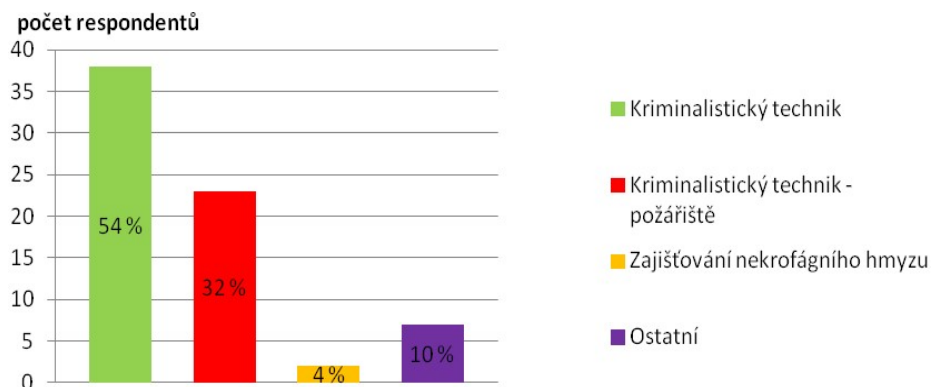
- Problematika nelegálních drogových laboratoří (uvedeno 1x),
- Ohledání místa činu (uvedeno 3x),
- Ohledání místa činu po výbuchu (uvedeno 9x),
- Fotodokumentace místa činu (uvedeno 3x),
- Inovační kurz kriminalistické techniky (uvedeno 1x).

Za zmínku stojí také fakt, že v současné době probíhají změny v nabídce těchto kurzů, některé z nich jsou již zcela zrušeny, některé se nabízejí v upravené podobě a také jsou nabízeny zcela nové kurzy. V současnosti jsou aktuální tyto prolongační kurzy (viz podkapitola 5. 4):

- Zajišťování daktyloskopických stop,
- Odorologie,
- Částice GSR versus zplodiny výstřelu,
- Zajišťování nekrofágního hmyzu.

Otázka č. 4: Který z absolvovaných kurzů byl pro Vaši praxi nejpřínosnější?

Stejně jako na předešlou otázku, i na tuto odpovídalo pouze 70 dotázaných osob. Ze sedmi nabízených možností byly respondenty vybrány pouze čtyři, což je zachyceno v následujícím grafu č. 3.



Graf č. 3: Výběr nejpřínosnějšího kurzu.

V kategorii ostatní, kterou zvolilo 7 respondentů, byly zaznamenány tyto kurzy:

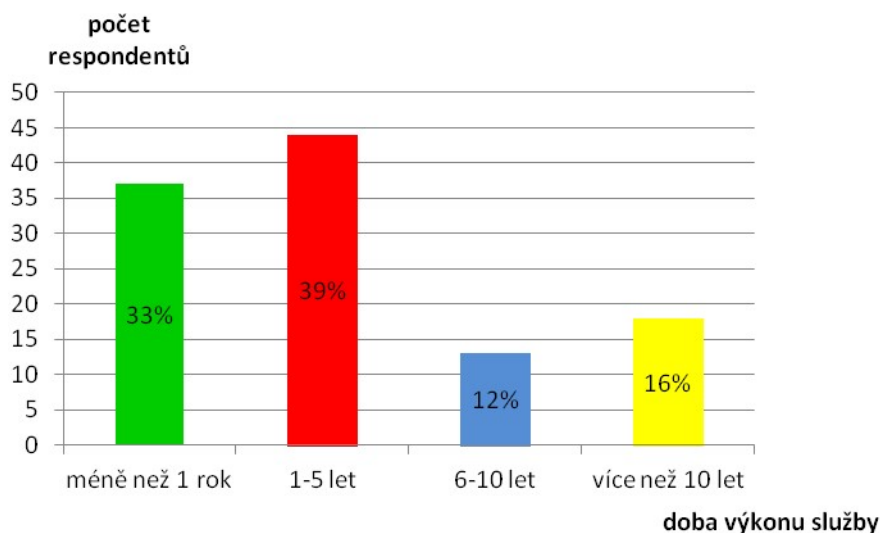
- Ohledání místa činu po výbuchu (uvedeno 5x),
- Fotodokumentace místa činu (uvedeno 2x).

Ačkoli je kurz *Kriminalistický technik – požářiště* hodnocen jako druhý nejpřínosnější, v současné době je zrušen a v nabídce prolongačních kurzů jej nenalezneme. Těžko říci, zda se jedná pouze o dočasnou situaci (kdy dochází například k jeho úpravě) a tento kurz bude opět figurovat mezi prolongačními kurzy, nebo se jedná již o konečný stav. Stejná situace je i u dalších dvou kurzů uváděných v kategorii ostatní, tyto již také v současné nabídce nenalezneme.

Odpovědi na tuto otázku tak zdůrazňují fakt, že seznam prolongačních kurzů se neustále upravuje a obměňuje. Přesto je však dle mého názoru poměrně chudý.

Otázka č. 5: Jak dlouho jste vykonával funkci kriminalistického technika, než jste se zúčastnil kvalifikačního kurzu Kriminalistický technik?

Při této otázce vybírali respondenti jednu ze čtyř nabízených odpovědí, výsledky jsou graficky zaznamenány v následujícím grafu č. 4.



Graf č. 4: Doba výkonu služby technika v okamžiku absolvování daného kurzu.

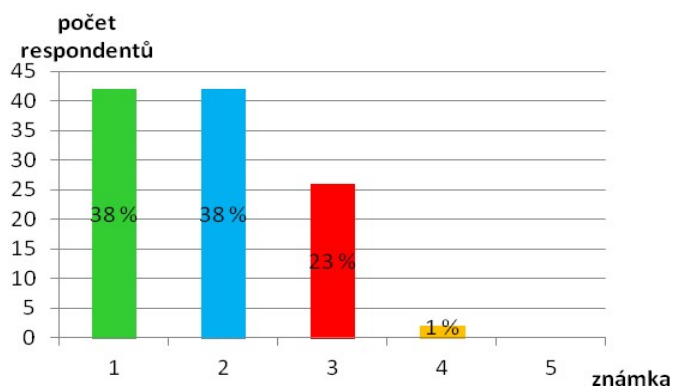
Na tomto místě bych opět podotknul, že podle závazného pokynu policejního prezidenta č. 175/2016, se zmiňovaného kurzu účastní každý technik v rámci půlroční kriminalisticko-technické odborné přípravy ihned po nástupu na tuto pozici. Jak je vidět z grafu, skutečnost je však úplně jiná - pouze 37 techniků se zúčastnilo kurzu během prvního roku (33 % všech odpovídajících), ostatních 75 odpovídajících techniků (67 % respondentů) se tohoto kurzu zúčastnilo později než rok od nástupu na pozici. Dokonce 18 odpovídajících techniků absolvovalo kurz po více než deseti letech činnosti. O přínosu daného kurzu pro tyto pracovníky by se dalo spekulovat.

Důvody tohoto lze spatřovat jednak v omezené kapacitě počtu účastníků kvalifikačního kurzu Kriminalistický technik, pak také v nízké četnosti vypisování tohoto kurzu a v neposlední řadě ve faktu, že uvolnění technika na delší dobu je pro dané pracoviště poměrně problematické (vzhledem k jejich nízkému počtu).

Otázka č. 6: Ohodnoťte jednotlivé aspekty kvalifikačního kurzu Kriministický technik:

V rámci této otázky hodnotili respondenti pomocí číselné škály 1 – 5 (která byla stejně nastavena, jako je známkování v české škole) sedm různých aspektů daného kurzu. Hodnocení každé oblasti je vždy zachyceno v přiloženém grafu, ze získaných odpovědí je následně vypočítána průměrná číselná hodnota charakterizující danou oblast.

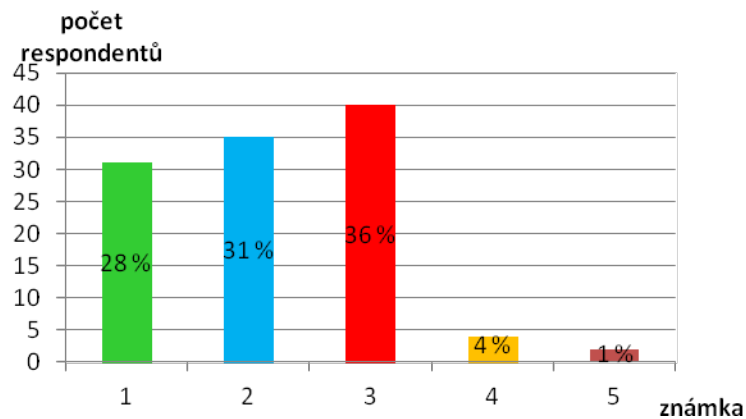
a) počet účastníků pro teoretickou část



Graf č. 5: Počet účastníků pro teoretickou část.

Tento aspekt kurzu je hodnocen poměrně příznivě, převažují známky jedna a dvě, známku pět nikdo neudělil. Celková průměrná číselná hodnota činí **1,9**, což lze považovat za velmi nadprůměrné hodnocení.

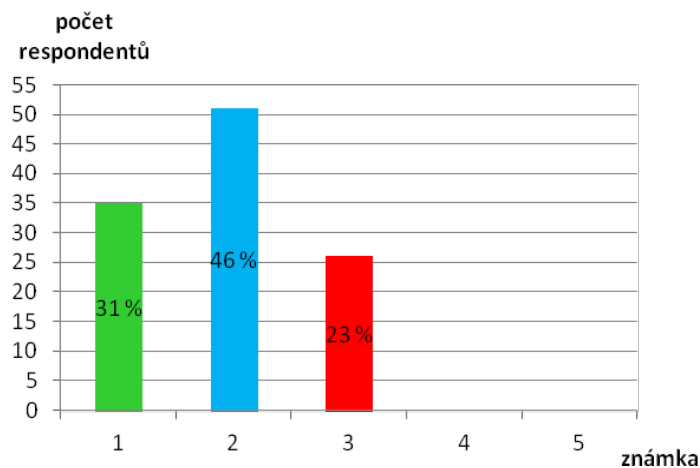
b) počet účastníků pro praktickou část



Graf č. 6: Počet účastníků pro praktickou část.

Tento aspekt kurzu je již hodnocen hůře, převažují známky dvě a tři, dokonce jeden respondent udělil známku pět. Celková průměrná číselná hodnota činí **2,2**, což lze považovat za mírně nadprůměrné hodnocení.

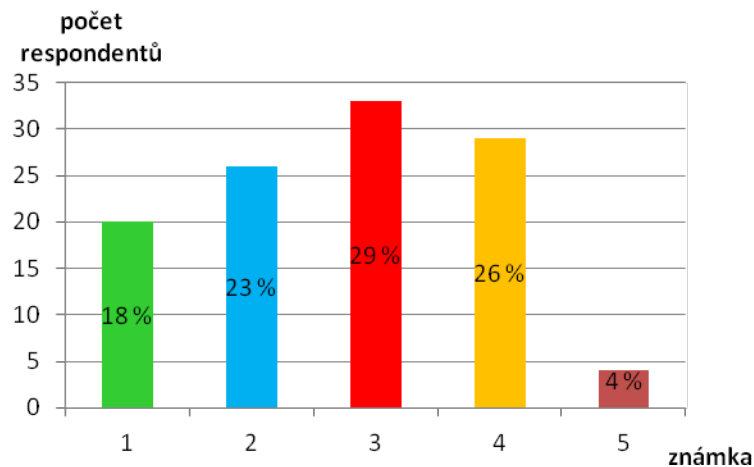
c) výukové prostory pro teoretickou část



Graf č. 7: Výukové prostory pro teoretickou část.

Tento aspekt kurzu je hodnocen obdobně jako ten první, opět převažují známky jedna a dvě, známky čtyři a pět nebyly vůbec uděleny. Celková průměrná číselná hodnota činí **1,9**, což považujeme jako velmi nadprůměrné hodnocení.

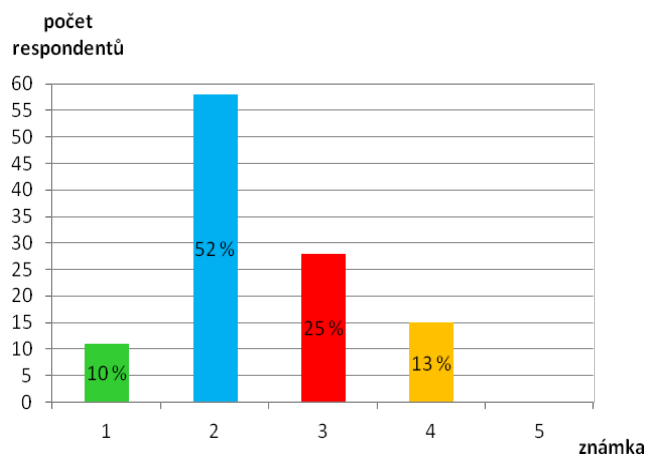
d) výukové prostory pro praktickou část



Graf č. 8: Výukové prostory pro praktickou část.

Výukové prostory pro praktickou část jsou hodnoceny poměrně špatně, převažuje hodnocení známkami tři a čtyři. Celková průměrná číselná hodnota činí **2,7**, což lze považovat jako průměrné hodnocení.

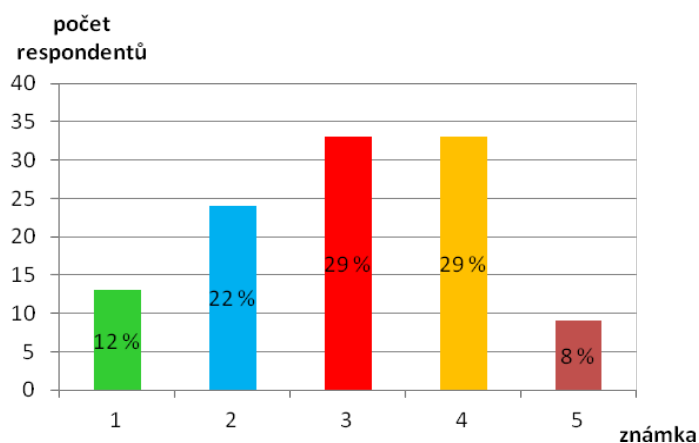
e) materiální vybavení teoretické části



Graf č. 9: Materiální vybavení teoretické části.

Tento aspekt kurzu není hodnocen moc dobře, převažují známky dvě a tři. Celková průměrná číselná hodnota činí **2,4**, což lze považovat jako mírně nadprůměrné hodnocení.

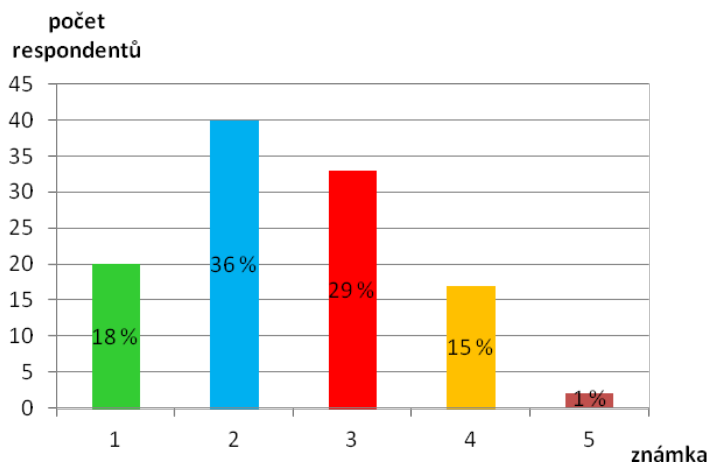
f) materiální vybavení praktické části



Graf č. 10: Materiální vybavení praktické části.

Materiální vybavení praktické části kurzu je hodnoceno nejhůře ze všech zjišťovaných aspektů, převažují známky tři a čtyři, dokonce devět respondentů udělilo známku pět. Celková průměrná číselná hodnota činí **3,0**, což představuje pouze průměrné hodnocení.

g) kvalifikovanost a přístup vyučujících

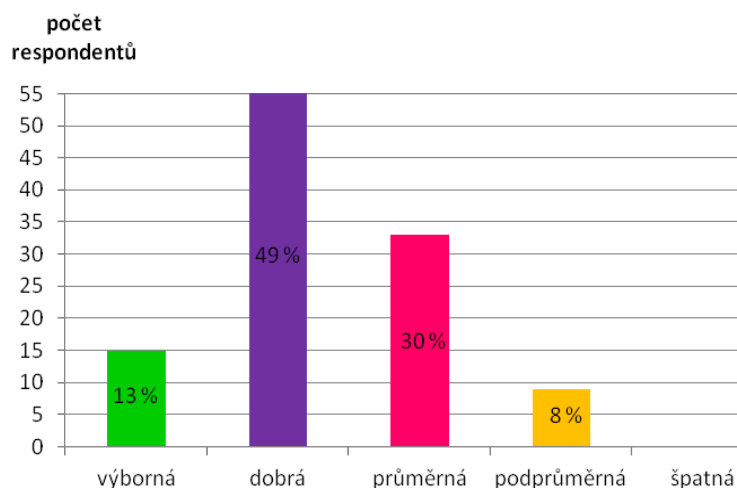


Graf č. 11: Kvalifikovanost a přístup vyučujících.

Tento aspekt kurzu také není hodnocen nejlépe, převažují známky dvě a tři. Celková průměrná číselná hodnota činí **2,5**, což lze považovat jako mírně nadprůměrné hodnocení.

Otázka č. 7: Jak hodnotíte celkovou úroveň teoretické části kvalifikačního kurzu Kriminalistický technik?

Na tuto otázku vybírali respondenti jednu odpověď z pěti nabízených, obdržené odpovědi jsou opět zaznačeny v následujícím grafu č. 12.

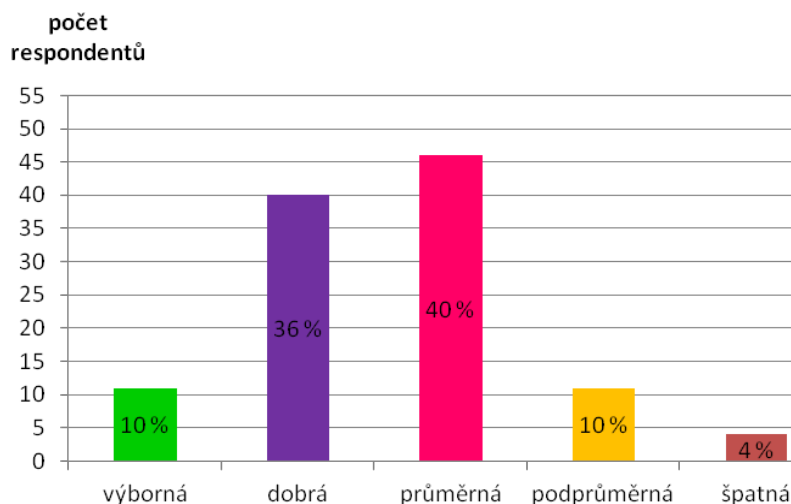


Graf č. 12: Celková úroveň teoretické části daného kurzu.

Je zcela patrné, že více než polovina odpovídajících ohodnotila celkovou úroveň teoretické části jako výbornou nebo dobrou (celkem 62 % respondentů), což je velmi pozitivní zjištění.

Otázka č. 8: Jak hodnotíte celkovou úroveň praktické části kvalifikačního kurzu Kriminalistický technik?

Stejně jako u předešlé otázky, i na tuto vybírali respondenti jednu odpověď z pěti nabízených, usnadní to potom srovnání těchto dvou částí kurzu. Získané odpovědi jsou opět znázorněny v následujícím grafu č. 13.

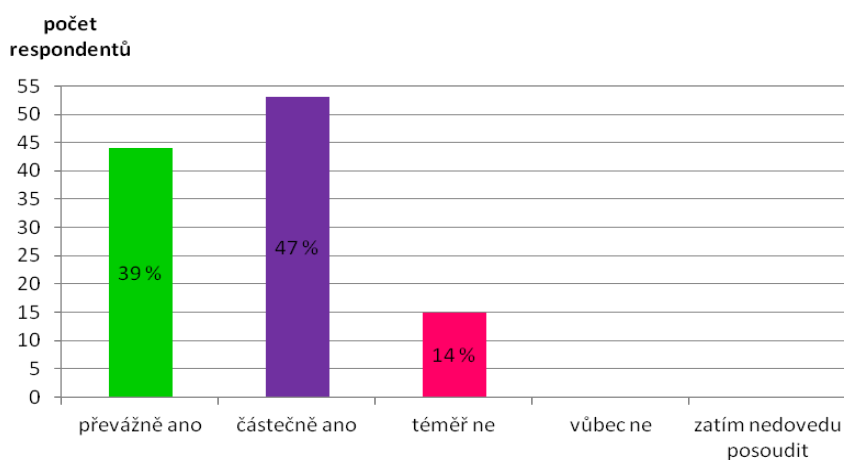


Graf č. 13: Celková úroveň praktické části daného kurzu.

Více než polovina respondentů ohodnotila tuto část kurzu jako průměrnou, podprůměrnou či jako špatnou (54 %). Toto již nelze považovat jako příliš pozitivní zjištění, proto by si praktická část kurzu zasloužila provedení nějakých úprav.

Otázka č. 9: Odpovídal obsah učiva kvalifikačního kurzu *Kriminalistický technik* požadavkům výkonu služby?

U této otázky vybírali respondenti jednu z pěti nabízených možností, jejich odpovědi jsou zaznačeny v následujícím grafu č. 14.



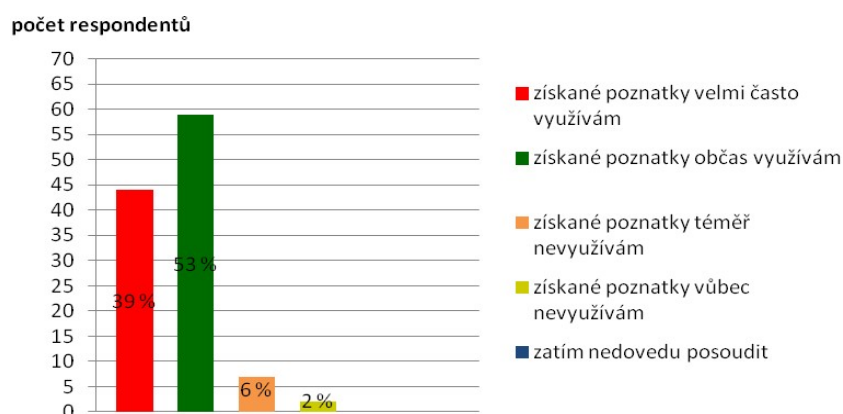
Graf č. 14: Korespondence daného kurzu s požadavky výkonu služby.

Jak je vidět z výše uvedeného grafu, většina odpovídajících (86 %) se domnívá, že obsah kurzu odpovídá požadavkům výkonu služby ať již převážně, nebo pouze částečně. Z tohoto lze usuzovat, že nastavení obsahu tohoto kurzu je poměrně dobře zvolené.

Otázka č. 10: Jak hodnotíte přínosnost jednotlivých částí kvalifikačního kurzu Kriministický technik pro Vaši práci?

Tato otázka zahrnuje hodnocení čtyř základních částí kurzu, kterými jsou kriminalistika, právo, zpracování digitálních fotografií a praktická část. V každé z těchto oblastí se vybírala jedna z nabízených odpovědí, získané hodnoty jsou zachyceny v následujících grafech č. 15 – 18.

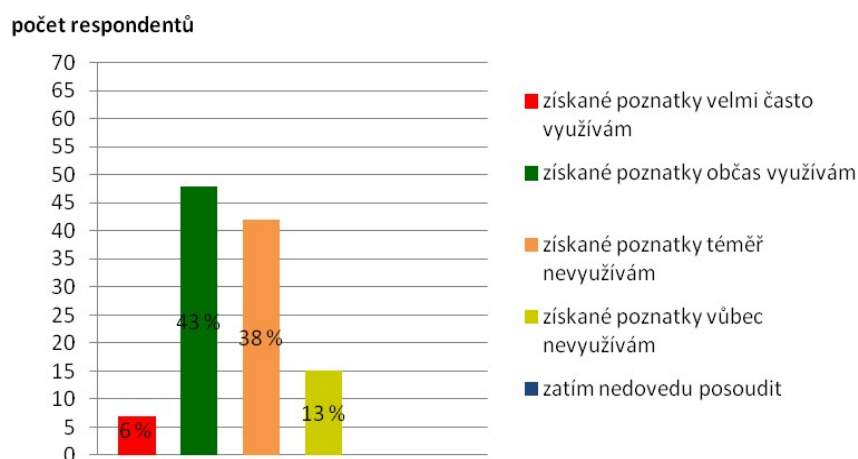
a) kriminalistika



Graf č. 15: Hodnocení přínosu oboru kriminalistika.

Jak se dalo předpokládat, tato obsahová oblast kurzu je pro účastníky velice přínosná, získané poznatky využívají respondenti při výkonu své profese.

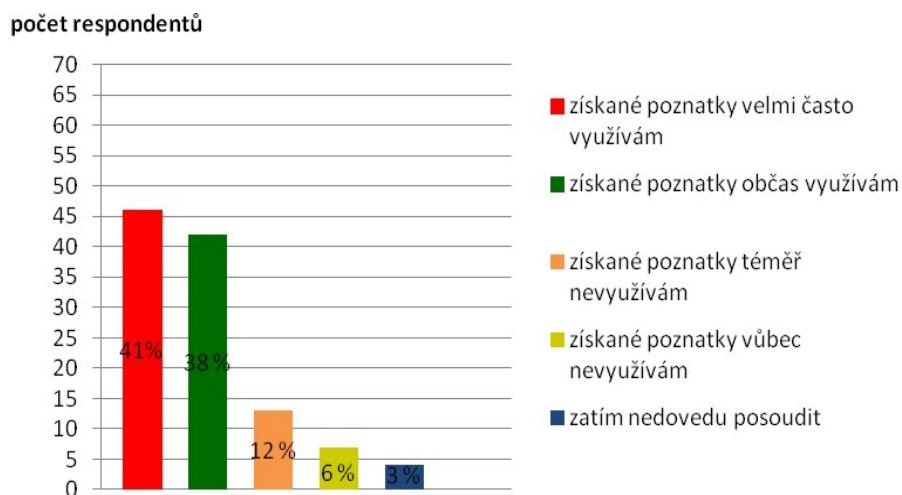
b) právo



Graf č. 16: Hodnocení přínosu oboru právo.

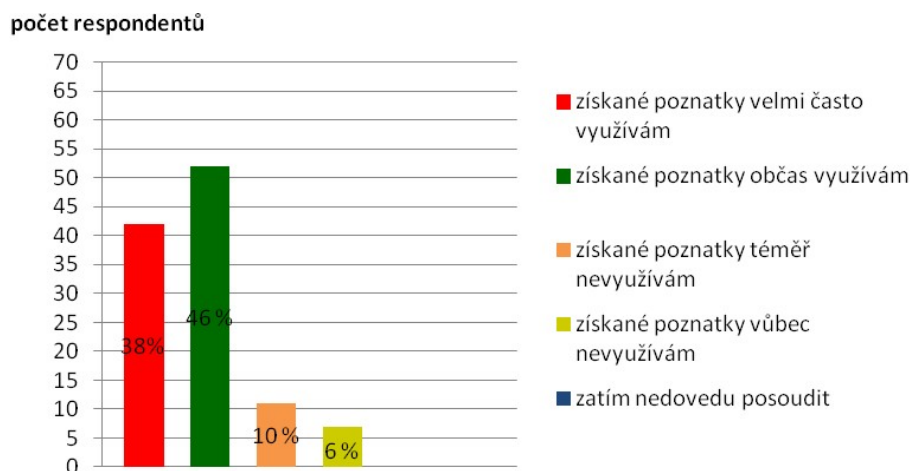
Přínosnost této obsahové oblasti kurzu je již hodnocena podstatně hůře, možná by nebylo špatné ji trochu jinak koncipovat.

c) zpracování digitálních fotografií



Graf č. 17: Hodnocení přínosu oboru zpracování digitálních fotografií.

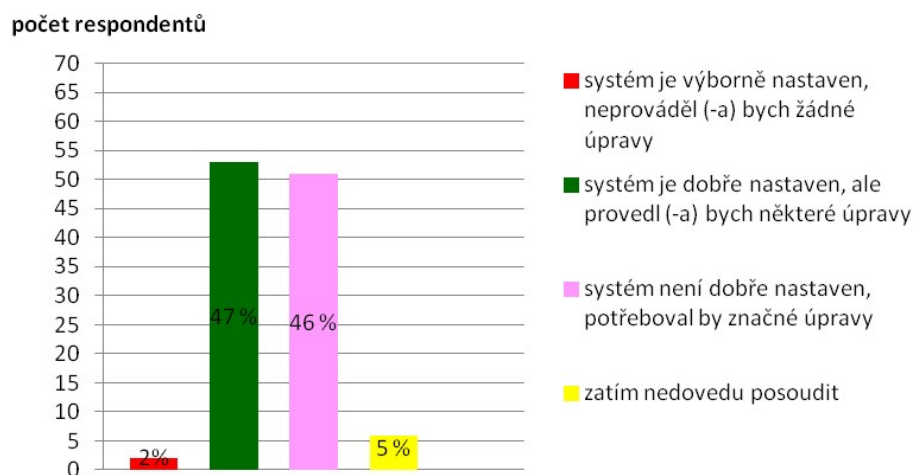
d) praktická část



Graf č. 18: Hodnocení přínosu praktické části kurzu.

Přínosnost do praxe je u posledních dvou obsahových oblastí hodnocena nejlépe, proto myslím, že si tyto dvě části kurzu zaslouží značnou pozornost jak ze strany vyučujících, tak i ze strany účastníků kurzu.

Otázka č. 11: Jak hodnotíte systém vzdělávání kriminalistických techniků?



Graf č. 19: Hodnocení systému vzdělávání.

Jak je patrné z grafu, většina respondentů (93 %) se shodla, že systém vzdělávání kriminalistických techniků potřebuje upravit. Jakým směrem by se měly tyto úpravy ubírat, to se snažili odpovídající nastínit v následující poslední otázce.

Otázka č. 12: Jaké úpravy systému vzdělávání kriminalistických techniků byste uvítal (-a)?

Poslední otázka dotazníku je jediná otevřená, respondenti zde mají prostor k vyjádření vlastních názorů, postřehů či připomínek. U 33 dotazníků zůstala tato otázka nezodpovězena, ve zbývajících 79 formulářích byla vyplněna. Dále uvádím podstaty získaných odpovědí, přičemž některé se poměrně často opakovaly, přepisovat jejich přesné znění by bylo poněkud obsáhlejší a méně přehlednější. Respondenti psali následující připomínky:

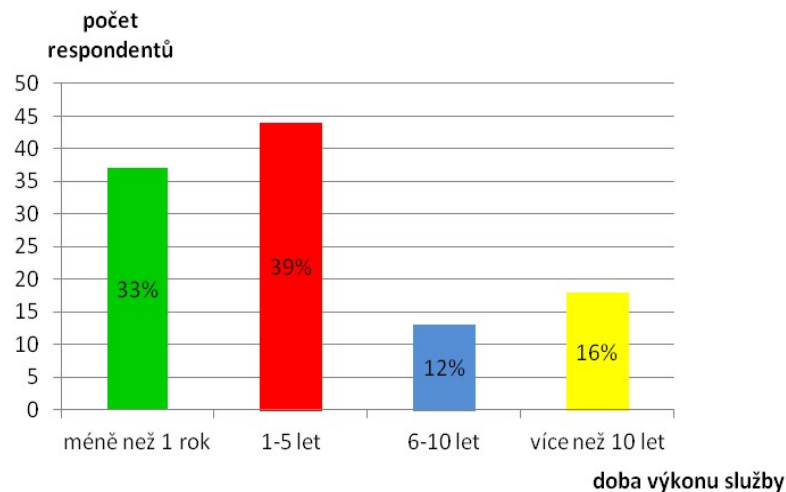
- více kurzů zaměřených na praktická cvičení,
- jinak zaměřené monotematické kurzy,
- méně účastníků základního kurzu,
- větší zapojení znaleckých pracovišť,
- akreditovaný systém vzdělávání,
- vyšší praktická odbornost vyučujících,
- aplikace novinek v oboru do systému vzdělávání,
- častější školení v oboru kriminalistický technik,
- více propojit teorii s praxí.

7.3 Ověření stanovených hypotéz

Při vytváření tohoto dotazníku jsem vycházel zejména ze tří hypotéz, které jsem si stanovil. Nyní se podívejme, jak byly tyto hypotézy ověřeny na základě obdržených odpovědí v dotazníkovém šetření.

H1: Všichni respondenti absolvovali kvalifikační kurz *Kriminalistický technik* v období do pěti let po nástupu na tuto pozici.

Pro ověření této hypotézy využijeme odpovědi na otázku č. 5, pro lepší názornost si zde ještě jednou uvedme graf č. 4 ze strany 81, který je znázorňuje:

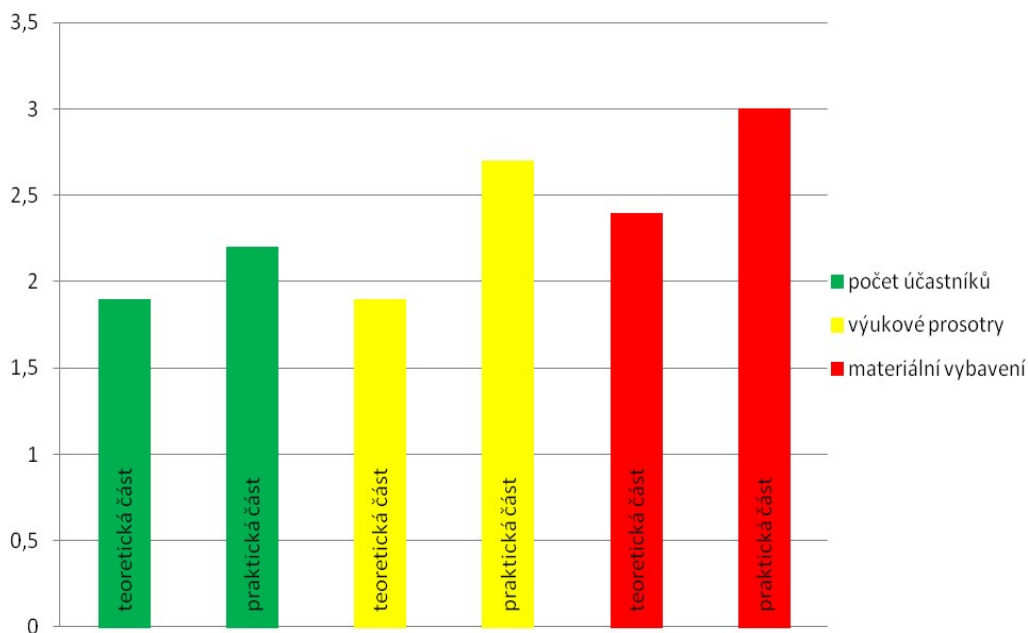


Z tohoto grafu je patrné, že v období do pěti let po nástupu na pozici kriminalistického technika, se kvalifikačního kurzu zúčastnila více než polovina respondentů, přesněji 72 %, avšak zbylých 28 % toto nesplňuje, neboť se kurzu zúčastnili až po šesti a více letech po nástupu na zmiňovanou pozici.

Hypotéza 1 byla tedy vyvrácena.

H2: Teoretická část kurzu bude lépe hodnocena než praktická ve všech aspektech.

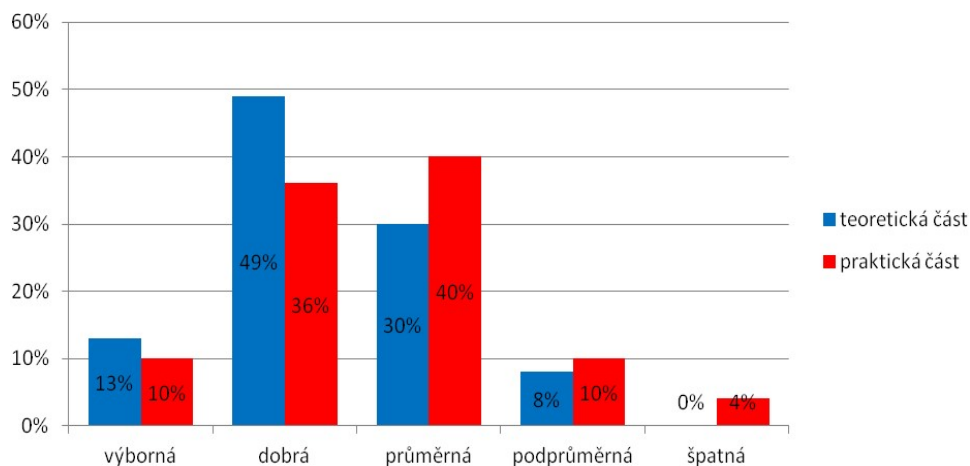
Pro ověření této hypotézy využijeme odpovědi na otázku č. 6, a dále na otázky č. 7 a č. 8. Pro lepší orientaci si znázorníme všechny číselné hodnoty, které respondenti přiřadili jednotlivým aspektům kvalifikačního kurzu. Toto je zachyceno v následujícím grafu č. 20:



Graf č. 20: Hodnocení jednotlivých aspektů kvalifikačního kurzu.

Z výše uvedeného grafu č. 20 je zcela zřejmé, že lépe jsou hodnoceny všechny aspekty teoretické části kurzu, neboť nesmíme zapomenout, že se jedná o stupnici obdobnou známkování v české škole – tedy nižší číselná hodnota představuje lepší hodnocení.

Pro ověření této hypotézy použijme ještě odpovědi na otázky č. 7 a 8, které si pro lepší přehlednost znázorníme do jednoho grafu č. 21:



Graf č. 21: Srovnání hodnocení celkové úrovně teoretické a praktické části kurzu.

Z tohoto pohledu je také lépe hodnocena teoretická část kvalifikačního než ta praktická, neboť výborné či dobré hodnocení uvedlo u teoretické části 62 % respondentů, kdežto u praktické části pouze 46 %.

Hypotéza 2 byla tedy potvrzena.

H3: Většina respondentů (uvažujeme více než 90 %) by v systému vzdělávání kriminalistických techniků provedla nějaké úpravy.

K ověření této hypotézy nám poslouží odpovědi na otázku č. 11. Tyto nalezneme na straně 91. Připomeňme, že u této otázky většina respondentů (93 %) uvedla, že systém vzdělávání kriminalistických techniků potřebuje nějaké úpravy.

Hypotéza 3 byla tedy také potvrzena.

7.4 Závěry plynoucí z dotazníkového šetření

Z provedeného dotazníkového šetření lze vyčíst, že většina kriminalistických techniků není spokojena se systémem jejich vzdělávání, a navrhuje proto provést nějaké jeho úpravy. Tyto úpravy by se měly dotýkat zejména celkové nabídky vzdělávacích kurzů určených pro kriminalistické techniky, pak také jejich organizační struktury a v neposlední řadě jejich obsahové náplně. Kurzy by měly být dle respondentů daleko více prakticky zaměřeny a měly by pružně reagovat na potřeby a trendy moderní doby, přinášet účastníkům nejnovější poznatky a seznamovat je s nejmodernější technikou a nejnovějšími postupy, které technici mohou využít při své každodenní práci.

Všichni respondenti se již zúčastnili alespoň kvalifikačního kurzu *Kriminalistický technik*, jejich hodnocení lze tedy považovat za výbornou zpětnou vazbu pro ty, kteří se na organizaci a průběhu kurzu nějak osobně podíleli. Nejhůře je hodnoceno materiální vybavení kurzu, výukové prostory pro praktickou část a počet účastníků praktické části. Naopak poměrně pozitivně je hodnocena teoretická část kurzu, a to ve všech sledovaných aspektech. Průměrně je hodnocena kvalifikovanost a přístup vyučujících, toto je však třeba brát s rezervou, neboť se jedná o souhrnné hodnocení všech vyučujících jako celku, lze předpokládat značné individuální rozdíly.

Podíváme-li se na hodnocení celkové úrovně praktické a teoretické části kurzu a na hodnocení jeho přínosnosti, zjistíme, že nejhůře bylo toto hodnoceno techniky, kteří se daného kurzu zúčastnili po deseti a více letech od nástupu na pozici. Naopak nejlépe hodnotí obě celkové úrovně kurzu i jeho přínosnost ti pracovníci, kteří absolvovali zmíněný kurz do jednoho roku po nástupu na pozici. Toto zjištění není z mého pohledu nijak překvapující a jen potvrzuje fakt, že by se kvalifikačního kurzu měl zúčastnit každý technik co nejdříve, nejlépe do jednoho roku po nástupu do této pozice.

8 Návrhy na úpravy v systému vzdělávání kriminalistických techniků

V rámci této kapitoly bych se pokusil nastínit možné úpravy, které by se mohly provést v systému vzdělávání kriminalistických techniků. Jedná se především o moje osobní návrhy, k nimž jsem dospěl vlastní zkušeností, a pak také o ty, které jsem získal v rámci dotazníkového šetření.

Z mého pohledu by bylo pro zmiňovaný systém vzdělávání velmi přínosné zavedení kreditového systému (obdobně jako na českých vysokých školách). Každý vzdělávací kurz by byl ohodnocen jistým počtem kreditů, které by účastník získal jeho absolvováním. Dále by se určilo, kolik kreditů musí kriminalistický technik získat v daném časovém období, a bylo by pak již pouze na něm samotném, na které kurzy by se přihlásil a jakou cestou by tyto kredity získal.

Současně se zavedením kreditového systému bych navrhoval rozdělit všechny vzdělávací kurzy do dvou skupin. Jednu skupinu by tvořily povinné kurzy určené pouze pro kriminalistické techniky, druhou skupinu by tvořily tzv. volitelné kurzy, které by mohly být případně určeny i pro policisty na jiných pozicích.

Pro uskutečnění této představy by bylo nezbytné navýšit počet těchto vzdělávacích kurzů, ať již zaměřených na určitou problematiku trestných činů a materiálních stop zajišťovaných při ohledání místa činu, nebo zaměřených na určitý specifický problém z jednotlivých kriminalistických odvětví. Při vytváření nabídky těchto kurzů by bylo dobré, kdyby věcný gestor (v tomto případě Kriminalistický ústav Praha) vyšel nejen ze svého uvážení a z názorů učitelů kriminalistické techniky rezortních škol, ale využil i návrhů samotných kriminalistických techniků a dalších příslušníků policie z výkonu, neboť ti nejlépe vědí, s jakými případy se setkávají v každodenní praxi. Seznam těchto kurzů bych doplnil také nabídkou studijních pobytů na různých odborných pracovištích, což by bylo samozřejmě také kreditově ohodnoceno. Vybraného pobytu by se mohl pracovník účastnit například co čtyři roky.

Dalším prvkem, který by se mohl v systému vzdělávání objevit, by mělo dle mého názoru být promítnutí dalšího profesního vzdělávání do osobního ohodnocení kriminalistického technika. Zavedení této vnější motivace v podobě finančního ohodnocení by jistě zvýšilo chuť a snahu pracovníků se dále vzdělávat.

V rámci kvalifikačního kurzu *Kriminalistický technik* by bylo vhodné rovněž provést jisté úpravy. Mnohokrát zmiňovaným problémem je především velký počet účastníků pro praktickou část. Z tohoto důvodu bych navrhoval rozdělit pro praktickou část kurzu tyto účastníky do několika menších skupin, aby všichni měli dobrý přehled a mohli si osobně vyzkoušet pod dohledem zkušeného lektora probírané postupy a metody. Pro zvýšení kvality výuky bych navrhoval modernizaci a lepší vybavení jak výukových prostor, tak materiálních a didaktických pomůcek a prostředků. Je žádoucí, aby byli účastníci kurzu vždy seznamováni s nejmodernější a nejlepší technikou a vybavením, s nimiž se v dané době mohou v praxi osobně setkat. Dále se domnívám, že by bylo žádoucí, aby byl pro lektory některých částí tohoto kurzu nastaven požadavek alespoň minimální praxe v oboru, aby měli v probírané problematice nejen teoretické znalosti, ale také osobní praktické zkušenosti a dovednosti.

Jako další možnosti profesního vzdělávání kriminalistických techniků uvedme například spolupráci s kolegy z jiných oddělení či se zahraničními kolegy, různé druhy školení a jednodenních kurzů, e-learning a v neposlední době samostudium.

Závěr

Hlavním cílem této diplomové práce bylo podat obraz vzdělávání v rámci Policie ČR s důrazem na vzdělávání v oblasti kriminalisticko-technické činnosti. Cílem teoretické části práce bylo stručně představit jednotlivé služby Policie ČR, podrobněji přiblížit specifickou činnost kriminalistického technika a seznámit s profesním vzděláváním v rámci policie. Cílem praktické části bylo vytvoření uceleného obrazu o současném systému vzdělávání kriminalistických techniků, a to především z pohledu jejich potřeb. S využitím dotazníkového šetření jsem se snažil vyzdvihnout silné stránky tohoto systému a také poukázat na jeho slabiny, přičemž jsem zde prezentoval svoje návrhy na úpravy, které by byly možné v tomto systému postupně provést pro jeho zefektivnění a pružnější reagování na neustále se měnící potřeby současného moderního světa.

V teoretické části bylo postupně zařazeno pět kapitol, každé z nich má poněkud odlišné postavení. První kapitola, která se zabývala organizační strukturou Policie ČR, měla informovat čtenáře zejména o postavení kriminalistiky v rámci celé Policie ČR a seznámit jej s dalšími službami policie. Druhá kapitola byla nejrozsáhlejší, snažila se podrobně vykreslit kriminalisticko-technickou činnost a detailně popsat činnosti kriminalistického technika, neboť toto je velmi důležité pro dobré pochopení praktické části práce a k této problematice neexistuje mnoho ucelených zdrojů. Třetí kapitola seznámila čtenáře velmi stručně se základními pojmy andragogiky, pro potřeby této práce nebylo nutné rozepisovat tuto problematiku více do hloubky, tímto se zabývá již velké množství literatury. Poslední dvě kapitoly se zabývaly vzděláváním zaměstnanců Policie ČR, ty byly opět podrobněji rozepsány - zejména kapitola o vzdělávání kriminalistických techniků, neboť na tuto přímo navazuje vlastní praktická část práce, která místy odkazuje na informace zde uvedené.

Práce může být přínosná zejména pro všechny uchazeče o pozici kriminalistického technika, kteří zde najdou velké množství informací o tomto zaměstnání, ale také pro všechny aktéry podílející se na procesu vzdělávání kriminalistických techniků, neboť v praktické části naleznou jistou zpětnou vazbu o své práci. Zároveň by tuto práci mohl využít i věcný gestor vzdělávání kriminalistických techniků, tedy příslušní pracovníci Kriminalistického ústavu Praha.

Seznam zdrojů

- 1) AUFART, Jan, Luboš VALERIÁN. *Kriminalistická technika*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita Ostrava, Lékařská fakulta, 2011a. 73 s. ISBN 978-80-7368-826-4
- 2) AUFART, Jan, Luboš VALERIÁN. *Kriminalistika: úvod do kriminalistiky*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita, Lékařská fakulta, 2011b. 72 s. ISBN 978-80-7368-816-5
- 3) BEDNAŘÍKOVÁ, Iveta. *Kapitoly z andragogiky 1*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006. 77 s. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia. ISBN 80-244-1355-8
- 4) BENEŠ, Milan. *Andragogika*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. 216 s. Andragogika. ISBN 80-86432-23-8
- 5) BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008. 135 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-2580-2
- 6) BENEŠ, Milan. *Úvod do andragogiky*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1997. 129 s. ISBN 80-7184-381-4
- 7) Bílá kniha - národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Formuje vládní strategii v oblasti vzdělávání. Strategie odráží celospolečenské zájmy a dává konkrétní podněty k práci škol, MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2013 [cit. 10. 3. 2017]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-formuje-vladni-strategii-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolecenske-zajmy-a-dava-konkretni-podnety-k-praci-skol>
- 8) Česko. Zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě
- 9) Česko. Zákon č. 204/1991 Sb., o Policajnom zbore Slovenskej republiky
- 10) Česko. Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii české republiky
- 11) Česko. Zákon č. 333/1991 Sb., o Federálním policejním sboru a Sboru hradní policie
- 12) Česko. Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách

- 13) Česko. Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů
- 14) Česko. Zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu
- 15) Česko. Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů
- 16) Česko. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
- 17) Česko. Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník
- 18) CHMELÍK, Jan a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. 532 s. ISBN 80-86898-36-9
- 19) JANEČKOVÁ, Lucie. *Profesní vzdělávání příslušníků Policie České republiky*. Olomouc, 2013. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Ústav pedagogiky a sociálních studií.
- 20) KONRÁD, Zdeněk a kol. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 318 s. ISBN 978-80-7380-535-7
- 21) MV ČR. *Další odborná příprava - Zajišťování daktyloskopických stop*. Praha, 2013. Dostupné z: <http://10.201.37.12/dalsi-odborna-priprava/krimi-tech/zajist-dakt>
- 22) MV ČR. *Další odborná příprava - Kriminalistická odorologie - problematika pachových stop*. Praha, 2013. Dostupné z: <http://10.201.37.12/dalsi-odborna-priprava/krimi-tech/krim-odor>
- 23) MV ČR. *Další odborná příprava - Zajišťování nekrofágního hmyzu*. Praha, 2013. Dostupné z: <http://10.201.37.12/dalsi-odborna-priprava/krimi-tech/nekro-hmyz>
- 24) MV ČR. *Další odborná příprava - Částice GSR versus zplodiny výstřelu*. Praha, 2013. Dostupné z: <http://10.201.37.12/dalsi-odborna-priprava/krimi-tech/cast-gsr>
- 25) MV ČR. *Koncepce celoživotního vzdělávání příslušníků Policie České republiky*. Praha, 2008. Dostupné z: <http://portal.pcr.cz/pnpp/ov/Methodika/KoncepcecelozivotnihovzděláváníipříslušníkůPČR.pdf>
- 26) MV ČR. *Kvalifikační příprava - Kriminalistický technik*. Praha, 2014. Dostupné z: <http://10.201.37.12/kvalifikacni-priprava/skpv/kriminalisticky-technik>
- 27) MV ČR. *Rámcový vzdělávací program ZOP*. Praha, 2008. Dostupné z: <http://portal.pcr.cz/pnpp/ov/Methodika/RámcovývzdělávacíprogramZOP.pdf>
- 28) MV ČR. *Tržičtější vědomostí*. Praha, 2016. Dostupné z:

- <http://krimiinfo.kup.pcr.cz/index.php/novinkyzaktiv/1396-clanek-k-trzisti-vedomosti-2016>
- 29) MV ČR. *Vzděláváním společně proti zločinu*. Praha, 2016. Dostupné z: <http://krimiinfo.kup.pcr.cz/index.php/mez-spol/45-triada/1340-vzdelavanim-spolecne-proti-zlocinu>
- 30) Nařízení ministerstva vnitra č. 40/2010
- 31) Nařízení ministerstva vnitra č. 37/2013
- 32) Odbor metodiky, koordinace a podpory výkonu služby - Policie České republiky. *Úvodní strana - Policie České republiky* [online]. Copyright © 2017 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 8. 3. 2017]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/odbor-metodiky-koordinace-a-podpory-vykonu-sluzby.aspx>
- 33) O škole [online]. Policejní akademie České republiky v Praze, Copyright © 2016 Policejní akademie České republiky v Praze. Všechna práva vyhrazena. [cit. 9. 3. 2017]. Dostupné z: http://www.polac.cz/g2/view.php?o_skole/index.html
- 34) O škole. *Přijímací řízení SOŠ* [online]. Copyright © 2015 VPŠ a SPŠ MV v Praze [cit. 9. 3. 2017]. Dostupné z: <http://www.skolamv.cz/obecne.html>
- 35) PALÁN, Zdeněk. *Výkladový slovník vzdělávání dospělých*. [Praha]: DAHA, 1997. 159 s. Promos. ISBN 80-902232-1-4
- 36) PALÁN, Zdeněk, Tomáš LANGER. *Základy andragogiky*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. 184 s. ISBN 978-80-86723-58-7
- 37) Pokyn policejního prezidenta č. 175/2016
- 38) Pokyn policejního prezidenta č. 220/2016
- 39) Pokyn policejního prezidenta č. 275/2016
- 40) PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika*. Brno: CERM, 2001. 746 s. ISBN 80-7204-194-0
- 41) PORADA, Viktor, Peter POLÁK. *Kriminalistika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 510 stran. Učebnice. ISBN 978-80-7380-558-6
- 42) Pyrotechnická služba Policie České republiky - Policie České republiky. *Úvodní strana - Policie České republiky* [online]. Copyright © 2017 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 8. 3. 2017]. Dostupné z:

- <http://www.policie.cz/clanek/pyrotechnicka-sluzba-policie-ceske-republiky-906180.aspx>
- 43) Ředitelství služby pro zbraně a bezpečnostní materiál - Policie České republiky. *Úvodní strana - Policie České republiky* [online]. Copyright © 2017 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 9. 3. 2017]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/reditelstvi-sluzby-pro-zbrane-a-bezpecnostni-material-266175.aspx>
- 44) Strategie celoživotního učení ČR, Národní ústav odborného vzdělávání. *Národní ústav odborného vzdělávání* [online]. Copyright © 2008 QCM [cit. 20. 10. 2016]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/koncept/strategie-celozivotniho-uceni-cr>
- 45) STRAUS, Jiří a kol. *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem: (do roku 1939)*. Vyd. 1. Praha: Police history, 2003. 197 s. ISBN 80-86477-18-5
- 46) STRAUS, Jiří a kol. *Dějiny kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 441 s. ISBN 978-80-7380-370-4
- 47) STRAUS, Jiří a kol. *Kriminalistická daktyloskopie*. Vyd. 1. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. 285 s. ISBN 80-7251-192-0
- 48) STRAUS, Jiří a kol. *Kriminalistika, kriminalistická technika: (pro kvalifikační kurz kriminalistických expertů)*. Vyd. 2., upr. Praha: Policejní akademie České republiky, 2006. 301 s. ISBN 80-7251-216-1
- 49) STRAUS, Jiří a kol. *Kriminalistická technika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. 415 s. Vysokoškolské učebnice. ISBN 80-86898-18-0
- 50) STRAUS, Jiří a kol. *Kriminalistická technika*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 446 s. ISBN 978-80-7380-409-1
- 51) STRAUS, Jiří a kol. *Kriminalistická trasologie*. Praha: [Policejní akademie České republiky, 2004. 287 s. ISBN 80-7251-160-2
- 52) STRAUS, Jiří, František VAVERA. *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem II.: (od roku 1939 po současnost)*. Vyd. 1. Praha: Police history, 2005. 347 s. ISBN 80-86477-28-2
- 53) SUCHÁNEK, Jaroslav a kol. *Kriminalistika - kriminalistickotechnické metody a prostředky*. 2., upr. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. 354 s. ISBN 80-7251-014-2
- 54) ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. 207 s. ISBN 978-80-7367-551-6

- 55) ŠIMOVČEK, Ivan a kol. *Kriminalistika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 405 s. ISBN 978-80-7380-343-8
- 56) ŠTEINBACH, Miroslav. *Čtvrtstoletí Policie České republiky: 25 let Policie České republiky 1991-2016*. 1. vydání. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2016. 127 stran. ISBN 978-80-260-9597-2
- 57) TICHÝ, Václav. Začínal v žigulíku s jedním kufrem. *Policista*. Praha: MV ČR, roč. 2016, č. 10, s. 6-7
- 58) VICHLENDÁ, Milan, Jiří VESELÝ. *Základy kriminalistiky*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2004. 63 s. ISBN 80-7042-369-2
- 59) VOKUŠ, Jiří. *Policie České republiky = Police of the Czech Republic: pomáhat a chránit*. 1. vyd. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2010. 84 s. ISBN 978-80-254-6098-6
- 60) Základní informace o škole. *VPŠ a SPŠ MV v Holešově* [online]. Copyright © spshol 2017. All Rights Reserved. [cit. 13.04.2017]. Dostupné z: http://www.spshol.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=237&Itemid=58
- 61) Závazný pokyn policejního prezidenta č. 4/2009
- 62) Závazný pokyn policejního prezidenta č. 14/2010

Seznam použitých zkratek

AFIS - Automatizovaný systém identifikace otisků prstů
CEPOL – Evropská policejní akademie
CODIS - Kombinovaný indexový systém DNA
DNA – Deoxyribonukleová kyselina
FODAGEN – Informační systém PČR pro fotografie, daktyloskopii a genetiku osob
EU – Evropská unie
IMZ – Instrukčně metodické zaměstnání
KŘP – Krajské ředitelství policie
KUP – Kriminalistický ústav Praha
MŠMT ČR – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
MV ČR – Ministerstvo vnitra České republiky
NMV – Nařízení ministerstva vnitra
NÚOV – Národní ústav odborného vzdělávání
OKTE – Odbor kriminalistické techniky a expertíz
OKT – Oddělení kriminalistické techniky
PA ČR – Policejní akademie České republiky
PČR – Policie České republiky
SKPV – Služba kriminální policie a vyšetřování
UNESCO – Organizace pro vzdělání, vědu a kulturu
VPŠ a SPŠ – Vyšší policejní škola a střední policejní škola
ZOP – Základní odborná příprava

Seznam příloh

Příloha č. 1: Organizační struktura Policie ČR.

Příloha č. 2: Dotazník *Vzdělávání kriminalistických techniků PČR*.

Příloha č. 3: Daktyloskopická karta.

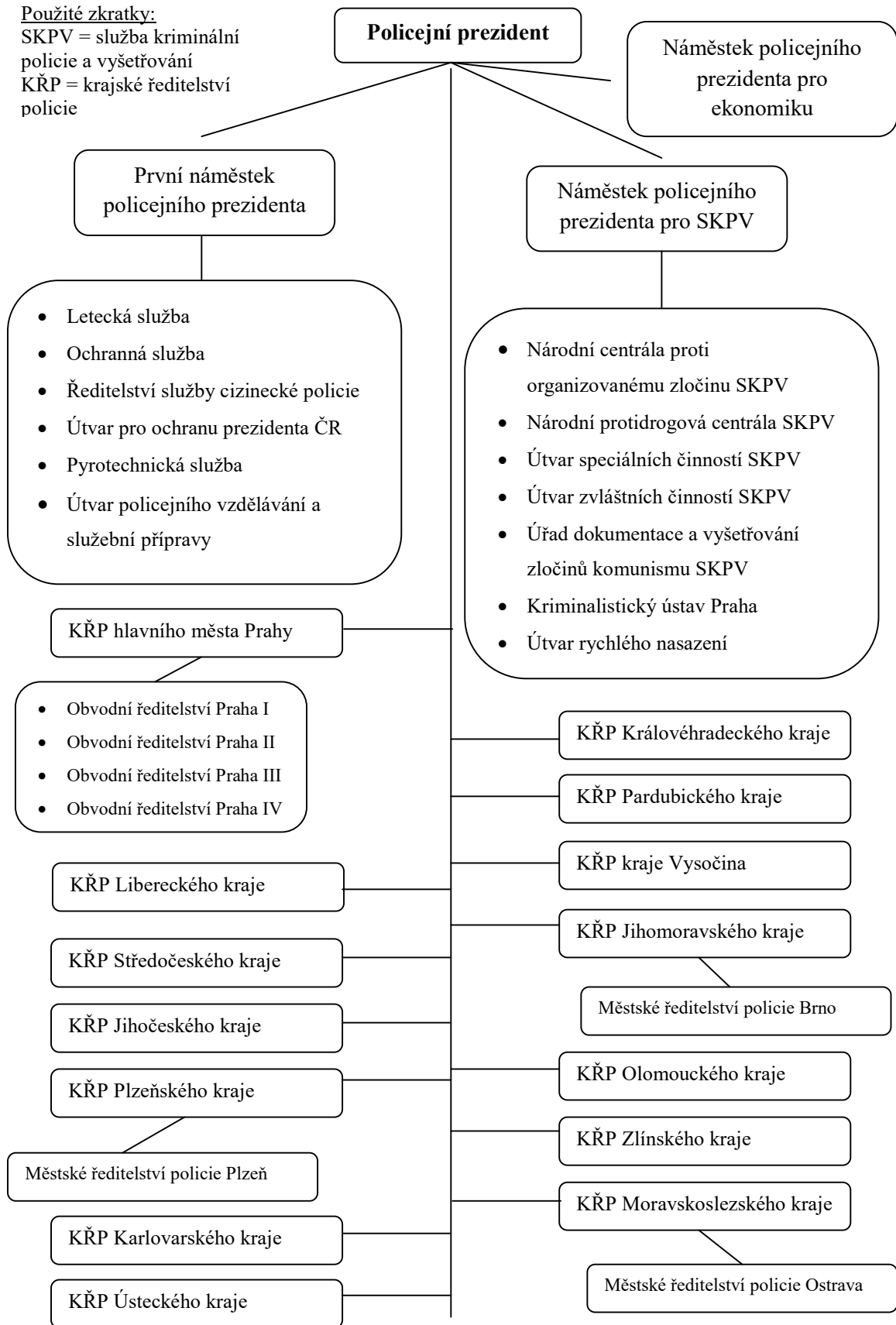
PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Použité zkratky:

SKPV = služba kriminální
policie a vyšetřování

KŘP = krajské ředitelství
policie



Příloha č. 2

Vzdělávání kriminalistických techniků PČR

1. Vaše pohlaví:

- muž
 žena

2. Absolvoval (-a) jste kvalifikační kurz Kriminalistický technik?

- ano, absolvoval (-a) jsem pouze kvalifikační kurz Kriminalistický technik (pokračuj otázkou č. 5)
 ano, absolvoval (-a) jsem již několik kurzů určených pro kriminalistické techniky
 zatím ne (pokračuj otázkou č. 11)

3. Jaké další kurzy určené pro kriminalistické techniky jste absolvoval (-a)?

- Kriminalistický technik - požářiště
 Zajišťování daktyloskopických stop
 Zajišťování nekrofágního hmyzu
 Částice GSR versus zplodiny výstřelu
 Kriminalistická odorologie
 Jiné:

4. Který z absolvovaných kurzů byl pro Vaši praxi nejpřínosnější?

- Kriminalistický technik - požářiště
 Zajišťování daktyloskopických stop
 Zajišťování nekrofágního hmyzu
 Částice GSR versus zplodiny výstřelu
 Kriminalistická odorologie
 Jiný:

5. Jak dlouho jste vykonával funkci kriminalistického technika, než jste se zúčastnil (-a) kvalifikačního kurzu Kriminalistický technik?

méně než 1 rok

1 - 5 let

6 - 10 let

více než 10 let

6. Ohodnoťte jednotlivé aspekty kvalifikačního kurzu Kriminalistický technik:

(použijte stejné známkování jako ve škole, tzn. 1 = výborný, 5 = nedostatečný)

a) počet účastníků pro teoretickou část 1 2 3 4 5

b) počet účastníků pro praktickou část 1 2 3 4 5

c) výukové prostory pro teoretickou část 1 2 3 4 5

d) výukové prostory pro praktickou část 1 2 3 4 5

e) materiální vybavení teoretické části 1 2 3 4 5

f) materiální vybavení praktické části 1 2 3 4 5

g) kvalifikovanost a přístup vyučujících 1 2 3 4 5

7. Jak hodnotíte celkovou úroveň teoretické části kvalifikačního kurzu Kriminalistický technik?

- výborná
- dobrá
- průměrná
- podprůměrná
- špatná

8. Jak hodnotíte celkovou úroveň praktické části kvalifikačního kurzu Kriminalistický technik?

- výborná
- dobrá
- průměrná
- podprůměrná
- špatná

9. Odpovídal obsah učiva kvalifikačního kurzu Kriminalistický technik požadavkům výkonu služby?

- převážně ano
- částečně ano
- téměř ne
- vůbec ne
- zatím nedovedu posoudit

10. Jak hodnotíte přínosnost jednotlivých částí kvalifikačního kurzu Kriminologický technik pro Vaši práci?

a) kriminalistika

- | | | | | |
|---|---|--|--|---|
| <input type="radio"/> získané poznatky velmi často využívám | <input type="radio"/> získané poznatky občas využívám | <input type="radio"/> získané poznatky téměř nevyžívám | <input type="radio"/> získané poznatky vůbec nevyžívám | <input type="radio"/> zatím nedovedu posoudit |
|---|---|--|--|---|

b) právo

- | | | | | |
|---|---|--|--|---|
| <input type="radio"/> získané poznatky velmi často využívám | <input type="radio"/> získané poznatky občas využívám | <input type="radio"/> získané poznatky téměř nevyžívám | <input type="radio"/> získané poznatky vůbec nevyžívám | <input type="radio"/> zatím nedovedu posoudit |
|---|---|--|--|---|

c) zpracování digitálních fotografií

- | | | | | |
|---|---|--|--|---|
| <input type="radio"/> získané poznatky velmi často využívám | <input type="radio"/> získané poznatky občas využívám | <input type="radio"/> získané poznatky téměř nevyžívám | <input type="radio"/> získané poznatky vůbec nevyžívám | <input type="radio"/> zatím nedovedu posoudit |
|---|---|--|--|---|

d) praktická část

- | | | | | |
|---|---|--|--|---|
| <input type="radio"/> získané poznatky velmi často využívám | <input type="radio"/> získané poznatky občas využívám | <input type="radio"/> získané poznatky téměř nevyžívám | <input type="radio"/> získané poznatky vůbec nevyžívám | <input type="radio"/> zatím nedovedu posoudit |
|---|---|--|--|---|


11. Jak hodnotíte systém vzdělávání kriminologických techniků?

- systém je výborně nastaven, neprováděl (-a) bych žádné úpravy
- systém je dobře nastaven, ale provedl (-a) bych některé úpravy
- systém není dobře nastaven, potřeboval by značné úpravy
- zatím nedovedu posoudit

12. Jaké úpravy systému vzdělávání kriminologických techniků byste uvítal (-a)?

Příloha č. 3

DAKTYLOSKOPIKÁ KARTA



Třvalý pobyt: _____

Číslo, datum a místo vydání dokladu totožnosti (OP, pas, aj.): _____

Daktyloskopován dne: _____

Kde: _____

Pro: _____

Ev. číslo foto: _____

Podpis daktyloskopujícího: _____

Podpis daktyloskopovaného: _____

Poznámky: _____

Příjmení: _____		Datum narození: _____		R. č.: _____	
Jméno: _____		Rodné příjmení: _____		Místo narození: _____	
Národnost:*) _____		Jméno matky (rodné příjmení): _____		Barva*) obličej: _____	
Pohlaví: muž <input type="checkbox"/> žena <input type="checkbox"/>		Výška v cm: _____		Barva*) očí: _____	
P1	P2	P3	P4	P5	
L1	L2	L3	L4	L5	
Levá ruka (píchané otisky)			Pravá ruka (píchané otisky)		
Kontrolní otisky prstů (píchané)					
			Levý		
			Pravý		

*) viz kódovnice
 **) uvádí se fakultativně, pokud se podaří zjistit národnost, u cizinců
 uvést státní příslušnost
 MV č. skl. 500

- *) kódomíky
 1 - barva očí
 2 - barva vlasů
 3 - barva obličejé

- Barva očí:**
 1 - šedá
 2 - modrá
 3 - zelená
 4 - hnědá
 5 - hnědočerná

- Barva vlasů:**
 1 - plavé
 2 - hnědé
 3 - hnědočerné
 4 - ryšavé
 5 - šedé

- 6 - bílé
 7 - barvené
 8 - odbarvené
 9 - čáhlí plíš
 10 - temnější plíš

- 11 - středňová plíš
 12 - celková plíš

- Barva obličejé:**
 1 - světlý
 2 - sněhý
 3 - tmavý
 4 - přirozeně brunátný
 5 - přirozeně nažloutlý

- 6 - přirozeně růžový

PRAVÁ DLAŇ



LEVÁ DLAŇ



